

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

3239/2019. (X. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1650
3240/2019. (X. 17.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1655
3241/2019. (X. 17.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1662
3242/2019. (X. 17.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	1671
3243/2019. (X. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1679
3244/2019. (X. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1683
3245/2019. (X. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1686
3246/2019. (X. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1689
3247/2019. (X. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1692
3248/2019. (X. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1696
3249/2019. (X. 17.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1703

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3239/2019. (X. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.22.318/2017/7. számú ítélete, valamint a Gyulai Törvényszék 9.Pf.25.035/2017/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó természetes személy (Bede-Búza Katalin, a továbbiakban: indítványozó) – jogi képviselője (dr. Törőcsik Attila ügyvéd) útján – 2019. február 21-én az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben, illetve a 2019. április 8-án benyújtott indítványkiegészítésében kérte a Kúria Pfv.VI.22.318/2017/7. számú ítélete, valamint a Gyulai Törvényszék 9.Pf.25.035/2017/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel azok véleménye szerint ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1) és (2) bekezdésével, XXVIII. cikk (1) bekezdésével, valamint 28. cikkével.
- [2] 2. Az indítványozó egy családi gazdálkodást folytató földműves természetes személy, az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló tényállás a következő volt. Az indítványozó társtulajdonosa egy gyomaendrődi ingatlan, melynek szintén társtulajdonosa volt a Magyar Állam is. Utóbbi a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (a továbbiakban: NFA) útján tulajdoni hányadát – nyilvános pályáztatás vagy árverés mellőzésével – eladta egy másik, az ingatlanban korábban nem tulajdonos természetes személynek. A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 21. §-a értelmében az adásvételi szerződést részint közvetlenül, részint hirdetményi úton közölni kell az elővásárlásra jogosultakkal, akik a polgármesteri hivatal hirdetőtábláján történő kifüggesztést követő naptól számított 60 napos jogvesztő határidőn belül tehetnek az adás-vételi szerződést elfogadó – legalább teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt – jognyilatkozatot. Az érintett ingatlan esetében a hirdetmény kifüggesztésére 2016. február 2-án került sor, az elfogadó jognyilatkozat megtételére nyitva álló határidő 2016. április 2-án járt le, az indítványozó pedig e határidő előtt, 2016. március 25-én teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt elfogadó nyilatkozatot tett. E nyilatkozatban az indítványozó a vételi ajánlatot teljeskörűen elfogadta, ezzel elővásárlási jogát gyakorolta, megjelölve, hogy elővásárlási jogát kifejezetten a Földforgalmi tv. 18. § (3) bekezdése, valamint (4) bekezdés a) és b) pontjai alapján mint fiatal földműves és családi gazdálkodó tulajdonostárs gyakorolja. A nyilatkozatot aláírta és tanúkkal is aláíratta, majd továbbította a vevőt képviselő ügyvéd részére, ám az elővásárlási joga gyakorlásával kapcsolatos levelére semmilyen választ nem kapott. Később a vevő tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték.
- [3] A későbbi indítványozó 2016. szeptember 26-án a Magyar Állammal mint I. rendű és az eredeti vevővel mint II. rendű alperessel szemben keresetet nyújtott be a Szarvasi Járásbírósághoz, melyben kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az I. és II. rendű alperesek közötti adásvételi szerződés – a felperes elővásárlási jogának megsértése okán – vele szemben hatálytalan, illetve, hogy a szerződés a Magyar Állam és közte mint vevő között jött létre. Az I. rendű alperes a kereset elutasítását kérte; a II. rendű alperes a kérelemnek történő helyt

adást nem ellenezte. A Szarvasi Járásbíróság a 2.P.20.443/2016/6/I. számú ítéletében a felperes kereseti kérelmének helyt adott, és megállapította, hogy az eredeti adásvételi szerződés hatálytalan, egyúttal – a szerződéses vételár kifizetésének feltételéhez kötve – rendelkezett a felperes tulajdonjoga ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéséről is. Indokolásában kimondta, hogy a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésének utolsó mondata értelmében „az elfogadó jognyilatkozathoz – az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározottak szerint – csatolni kell az elővásárlási jogosultságot bizonyító okiratokat is”, ez azonban önmagában nem teremt kötelezettséget arra, hogy a tulajdoni lapot és a földműves nyilvántartásba őt bejegyző határozatot is csatolja, társtulajdonosi és földműves családi gazdálkodói minősége ugyanis közhiteles nyilvántartásokban fellelhető, így az kétség esetén az eladó által ellenőrizhető. Jelen esetben tulajdonosi minősége az eladó számára nem lehetett kérdéses, hiszen mindketten az érintett ingatlan társtulajdonosai voltak; földműveskénti nyilvántartását pedig a nyilvántartási száma közlésével igazolta. Mivel a törvény kifejezetten a végrehajtási rendeletben előírt módon való igazolást követeli meg, ilyen rendelet azonban mind a mai napig nem született, így nem létező normatív rendelkezések be nem tartását a felperesen nem lehet számon kérni. Az elsőfokú bíróság szerint az eladó köteles lett volna az adásvételi szerződést az elővásárlási jogát jogszerűen gyakorló, a Földforgalmi tv. 18. §-ában meghatározott feltételekkel rendelkező és ezt a szükséges módon igazoló felperessel megkötni. A felperes nyilatkozatának figyelmen kívül hagyása ezért jogsértő volt.

- [4] Az elsőfokú ítélettel szemben az I. rendű alperes nyújtott be fellebbezést a Gyulai Törvényszékhez, melyben az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset elutasítását kérte. A Gyulai Törvényszék 9.Pf.25.035/2017/5. számú ítéletével a fellebbezésben foglaltaknak helyt adott, az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, és a felperes keresetét teljes egészében elutasította. A másodfokú ítélet indokolása szerint a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésében megalkotni rendelt végrehajtási jogszabály hiánya nem zárja ki azt az értelmezést, hogy az I. rendű alperes jogszerűen kérje az elővásárlási szándékot bejelentő személytől az elővásárlási joga fennálltának tényleges, okirati igazolását. A végrehajtási rendelet az igazolás benyújtásának módjára vonatkozó szabályokat tartalmazná, melyek a törvényszék szerint is valóban hiányoznak, ám ettől függetlenül maga a törvény előírja az elővásárlási igénnyel jelentkező személy számára azt a kötelezettséget, hogy az igazolásokat a nyilatkozatához csatolnia kell. Az eladónak nem kötelessége magának utánajárnia és ellenőriznie azt, hogy az elővásárlási jogosultságára hivatkozó személy csakugyan jogszerűen lép fel; utóbbi igazolási kötelezettségét maga a Földforgalmi tv. írja elő, és csak az igazolás módjára, de nem magának az igazolásnak a tényére vonatkozó részletes szabályokat utalja kormányrendeleti szintű szabályozásra. Mindezek miatt a földműves nyilvántartásban szereplő nyilvántartási szám feltüntetése nem elég az eladó számára a jogosultság ellenőrzéséhez; jogszerűen igényelte volna tehát az I. rendű alperes a felperestől az őt a földműves nyilvántartásba bejegyző határozat csatolását. Összességében a földműves nyilvántartással kapcsolatban a jogerős ítéletet meghozó másodfokú bíróság azon a véleményen volt, hogy téves a felperes azon hivatkozása, miszerint az eladó Magyar Állam képviselőjében eljáró NFA a felperes földművesi minőségét az általa közölt földműves nyilvántartási szám alapján ellenőrizhette volna, vagy hogy azt kifejezetten ellenőriznie kellett volna, mivel a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdése értelmében az elővásárlási jogosultságát annak kell igazolnia, aki elővásárlási jogával élni kíván. Mindezek miatt a Földforgalmi tv. 21. § (9) bekezdése értelmében – a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésében meghatározott feltételek megsértése, a törvényileg megkívánt okirat csatolásának hiánya miatt – a felperes elfogadó nyilatkozatát olyannak kell tekinteni, mintha az elővásárlási jogát az arra jogosult nem gyakorolta volna.
- [5] A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezésével az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását. A kérelem indokolása szerint a jogerős ítélet téves értelmezésével sérti a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésében foglaltakat, mert végrehajtási rendelet hiányában, a törvényi rendelkezés alapján nem lehet a jognyilatkozatot alátámasztó dokumentumok csatolását előírni. A végrehajtási rendelet hiánya nem azt jelenti, hogy az elővásárlásra jogosult a földműves mivoltát és tulajdonostársi jogállását éppen a földműves nyilvántartásba vételről kiadott igazolással, illetve az ingatlan hiteles tulajdoni lapjával volna köteles alátámasztani, amennyiben ezen igazolásnak van más módja is. Tekintettel arra, hogy a jogszabályok éppen ezt az igazolási módot nem határozzák meg, ezért bármilyen mód, amely alapján az eladó tényszerűen meggyőződhet arról, hogy az elővásárlási szándékát bejelentő valóban jogosult az elővásárlás gyakorlására, elfogadható kell hogy legyen. Olyan feltételeket támasztani, amely a jogszabályokban nincs benne, jogilag nem lehetséges. A konkrét esetben, ha az I. rendű alperesnek a felperes nyilatkozatának valóságtartalma tekintetében kétsége támadt volna, módjában állt volna a jogosultság fennállásáról a közhiteles ingatlan-nyilvántartás és földműves nyilvántartás adatai alapján meggyőződni.

- [6] A Kúria a jogerős ítéletet nem találta jogszabálysértőnek, ezért a Pfv.VI.22.318/2017/7. számú ítéletével azt hatályában fenntartotta. A felülvizsgálati döntés indokolása szerint az elővásárlási jog gyakorlásával a tulajdonos rendelkezési joga korlátozásra kerül, így ezen elővásárlási jog csak akkor érvényesülhet, ha a joggyakorlás valóban jogszerű. A jogszerűség megállapítása elsődlegesen az eladó feladata. A Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdése értelmében az elővásárlási jogot gyakorló félnek az elfogadó jognyilatkozathoz – a végrehajtási rendeletben meghatározottak szerint – csatolnia kell az elővásárlási jogosultságot bizonyító okiratokat is, ez a kógens jogszabályi rendelkezés azonban nem értelmezhető úgy, hogy a végrehajtási rendelet hiánya miatt az elővásárlási jogot gyakorló félnek nem kell csatolnia semmiféle, az elővásárlási jogát bizonyító okiratot. A végrehajtási rendelet hiánya a Kúria szerint mindössze annyit jelent, hogy az igazolás módja nincs meghatározva, tehát az elővásárlási jogot gyakorló személy belátásától függ, hogy milyen igazolást, igazolásokat csatol; amivel szemben így csupán az az elvárás áll fenn, hogy a bizonyításnak hitelt érdemlő módon kell megtörténnie. A konkrét ügyben az ingatlan tulajdoni lapja nyilvánvalóan az eladó rendelkezésére állt, ám az egyéb igazolások nem, a jogerős ítélet pedig azok csatolásának az elmaradása miatt állapította meg a joggyakorlás nem megfelelő voltát. A Földforgalmi tv. értelmében nem az eladó feladata, hogy (például nyilvántartásokba való betekintéssel) utánajárjon annak, vajon az elővásárlási joggal élni kívánó személyt valóban megilleti-e az elővásárlási jog. Bár a perbeli esetben az eladó a Magyar Állam volt, amelynek a képviselője, az NFA kellő szakapparátussal rendelkezne ennek kiderítésére, de egyrészt ennek a szakapparátusnak nem ez a feladata, másrészt nem minden esetben a Magyar Állam az eladó. Ezért általánosságban igaz, hogy nem feladata az adásvételi szerződést megkötő feleknek annak a felderítése, hogy a kívülálló személy joggyakorlása jogszerű-e, illetve az sem, hogy ők járjanak el külön annak érdekében, hogy az elővásárlási jogára hivatkozó személy tényleges joggyakorlását lehetővé tegyék. Az igénye jogszerűségét bizonyító feltételek meglétének az igazolása az elővásárlási jogot gyakorolni kívánó személy érdekében áll, ezért a törvényi feltételeknek való megfelelést minden tekintetben neki kell biztosítania és bizonyítania. Jelen esetben ez magában foglalja a földműves nyilvántartásba való bejegyzés igazolását is, így az erről szóló határozatot mint a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdése szerint megkívánt okiratot nyilatkozatához mellékelnie kellett volna. Ennek elmaradása az ő, nem pedig az eladó terhére róható, ezért a jogerős ítéletet meghozó bíróság nem tévedett abban, hogy az e feltételeknek meg nem felelő nyilatkozat eladó általi el nem fogadása az eladó részéről nem jogellenes.
- [7] 3. Ezt követően az indítványozó alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz a Kúria Pfv.VI.22.318/2017/7. számú ítélete, valamint a Gyulai Törvényszék 9.Pf.25.035/2017/5. számú ítélete ellen, azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Érvelése szerint a támadott ítéletek ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1) és (2) bekezdésével, XXVIII. cikk (1) bekezdésével, valamint 28. cikkével.
- [8] A B) cikk (1) bekezdésében foglalt, a jogállamiság részét képező jogbiztonság elvéből következő normavilágosság követelményét azért sértik az indítványozó szerint a bírói döntések, mert az elővásárlásra jogosult a jogbiztonság elvéből következően e jogát jogszabály által pontosan körülhatárolt módon kell hogy gyakorolhassa, ami jelen esetben nem történt meg. A XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jog azért sérült, mert kényszerű ok nélkül korlátozták az ítéletek az indítványozó tulajdonszerzését (amely tulajdonszerzéshez kétségtelen jogcíme volt), tekintettel arra, hogy az elővásárlási jog joghatályos gyakorlásához olyan feltételeket írtak elő, amelyek a jogszabályokban nem voltak benne. A XV. cikk (1) és (2) bekezdése szerinti diszkriminációtilalom sérelme abban áll, hogy a vele összehasonlítható helyzetben levő eredeti vevőhöz képest vele mint az elővásárlási jogával élni kívánó potenciális vevővel szemben a bíróságok hátrányos megkülönböztetést alkalmaztak, mivel az eredeti vevőt tulajdonosként az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, őt pedig nem. A támadott ítéletek az indítványozó szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot azért sértik, mert az indítványozó minden létező törvényi rendelkezésnek eleget tett annak érdekében, hogy az elővásárlási jogát gyakorolhassa, a törvényszék és a Kúria azonban olyan további feltételeket írt elő számára, melyek jogszabályi alapja hiányzott, tekintettel arra, hogy az elővásárlási jog igazolásának konkrét módjára vonatkozó kormányrendelet soha nem készült el. Mivel véleménye szerint megfelelő módon, a vevő számára egyértelműen ellenőrizhetően igazolta elővásárlási jogosultságát, ezért további, jogszabályokon túli feltételek teljesítése nem várható el tőle, azok megkövetelésével tehát a bíróságok – támadott ítéletekhez vezető – eljárása nem tekinthető kiegyensúlyozottnak, „fair”-nek. Végül az Alaptörvény 28. cikkének sérelmét arra hivatkozással állította az indítványozó, hogy a Földforgalmi tv. miniszteri indokolását kifeje-

zetten figyelmen kívül hagyva, az abban foglalt tartalommal ellentétes módon döntött mind a Gyulai Törvényszék, mind a Kúria.

- [9] Mindemellett az indítványozó indítványában kérte a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvényellenesség megállapítását is, mivel érvelése szerint a Kormány kifejezett törvényi felhatalmazás ellenére sem alkotta meg a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdése szerinti, az elővásárlási jog igazolásának módjára vonatkozó részletszabályokat.
- [10] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Ennek során arra a megállapításra jutott, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadás feltételeinek nem felel meg, így érdemben nem vizsgálható.
- [11] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelménye az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata alapján alkotmányjogi panaszindítványban csak a kellő felkészülési idő követelménye, valamint a visszaható hatályú jogalkotás tilalma vonatkozásában hivatkozható és vizsgálható, a normavilágosság tekintetében nem. Az Alaptörvény 28. cikke pedig úgyszintén nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot, pusztán egy értelmezési szabály, mely közvetlenül, önmagában szintén nem lehet alkotmányjogi panasz tárgya. E hivatkozások ezért nem felelnek meg annak az Abtv. 27. § a) pontjában meghatározott tartalmi feltételnek, mely szerint az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett volna be.
- [12] Az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdése szerinti diszkriminációtilalom vonatkozásában az indítványozó nem adott elő alkotmányjogilag releváns érvelést, mivel az általa vélt megkülönböztetéssel érintett személyek, vagyis a szerződéses vevő és az elővásárlási jogosultságával élni kívánó személy nem tartoznak homogén csoportba, így alaptörvény-ellenes megkülönböztetésük sem vetődhet fel. Az továbbá, hogy az elővásárlási jogosultságát igazolni képes okirat csatolásának elmulasztása, vagyis a törvényi feltételek teljesítésének elmaradása miatt az indítványozó nem tudott élni elővásárlási jogával, a diszkrimináció alkotmányos tilalmával összefüggésben nem álló kérdés. Úgyszintén nincs jelen ügyben alkotmányjogi relevanciája – az indítványozó érvelése vonatkozásában – az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jognak, illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jognak, az indítványozó ugyanis pusztán egy törvényi feltétel elmulasztása következtében előálló helyzet bíróságok általi jogi értékelését, nevezetesen azt a bírósági jogértelmezést támadta, hogy a bíróságok a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdésében előírt „okirat” csatolását, vagyis a földműves nyilvántartás esetén a reálisan szóba jöhető, e nyilvántartásban való hatósági bejegyzésről szóló határozat mellékelését követelték volna meg az elővásárlási jog joghatályos gyakorlása elismeréséhez. Az indítványozó azt a jogértelmezést vitatja, miszerint ehhez kizárólag e határozat csatolása kell, mert szerinte a nyilvántartási szám feltüntetése is elégséges kellene hogy legyen (és ez alapján maga az eladó lenne köteles utánajárni a földműves nyilvántartásban, hogy e szám valóban az elővásárlási jogával élni kívánó személy földművesi minőségét igazolja). Az okirat tényleges mellékelésének megkövetelése tehát egy egyszerű bírósági jogértelmezés, mely a törvény szó szerinti értelméből, a Földforgalmi tv. 21. § (5) bekezdéséből, illetve az ott szereplő „okirat” csatolásának előírásából is következik, és amely jogértelmezés pusztán azáltal nem éri el az alaptörvény-ellenesség szintjét, hogy a jogszabályhely az okiratok benyújtásának módjára, azaz technikai és eljárási feltételeire és követelményeire vonatkozóan utal egy megalkotandó, ám a későbbiekben a jogalkotó által megalkotni elmulasztott kormányrendelet szabályozására. A bíróságok ugyanis nem az okirat csatolásának nem megfelelő módja, hanem az okirat csatolásának teljes mellőzésének ténye okán állapították meg az elővásárlási jog gyakorlásához szükséges törvényi feltételek nemteljesülését. E kérdésnek tehát alkotmányjogi relevanciája nincs, így a befogadás azon – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában meghatározott – feltétele, miszerint az indítványnak tartalmaznia kell (alkotmányjogilag értékelhető, releváns) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, nem teljesült.
- [13] Összességében az indítványozó alkotmányjogi panaszában a bírói döntések alapjául szolgáló jogértelmezést támadja, a panasz érdemi alkotmányjogi okfejtést nem tartalmaz. Mivel az indítvány a bírói döntések tartalmi kritikáját foglalja magában, ezért az nem veti fel annak a lehetőségét, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség történt volna, illetve hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdéstről volna szó, így a panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában meghatározott feltételnek sem. A tényállás megállapítása, az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése a bíróságok, ezen belül is elsősorban a Kúria, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés. A bírósági gyakorlat

egységének biztosítása szintén nem alkotmánybíróági, hanem kúriai hatáskör, melyet – ha alaptörvény-ellenesség egyébként nem áll fenn – az Alkotmánybíróság nem vonhat el. Az Alkotmánybíróság továbbá már a 3325/2012. (XI. 12.) AB végzésben kifejtette, ezzel kapcsolatos gyakorlata pedig azóta is töretlen, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. [...] [A]z Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}

- [14] 5. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.22.318/2017/7. számú ítélete, valamint a Gyulai Törvényszék 9.Pf.25.035/2017/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította. Mulasztás megállapításának indítványozására pedig alkotmányjogi panaszeljáráásban az indítványozónak nincs jogosultsága, ezért erről a kérelemről az Alkotmánybíróságnak nem kellett külön döntenie.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
Dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
Dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybíróági ügyszám: IV/339/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3240/2019. (X. 17.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Győri Ítéltábla Pk.I.25.613/2019/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselőjén (dr. Litresits András, Litresits Ügyvédi Iroda) keresztül az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (továbbiakban: Ve.) 233. §-a alapján 2019. október 4-én a Győri Ítéltábla útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Győri Ítéltábla Pk.I.25.613/2019/3. számú, 2019. szeptember 25-én kelt végzése ellen, mivel álláspontja szerint a támadott végzés sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését, valamint a IX. cikk (3) és (4) bekezdését.
- [2] 1.1. A Győri Ítéltábla végzésében megállapított tényállás szerint a FIDESZ Magyar Polgári Szövetség egy önkormányzati képviselőjelöltje (a továbbiakban: önkormányzati képviselőjelölt) 2019. szeptember 4-én „Megújul a Kodály Zoltán iskola, minden más hazugság” címmel videót tett közzé képviselőjelölt Facebook oldalán. A videó 56. másodpercében az alábbi állítás hangzott el: „Az elmúlt évben több mint kétmilliárd forint értékben történt intézményfelújítás ebben a városban, amelyet a székesfehérvári ellenzék soha, soha nem támogatott.” Ezen videó közzététele miatt az indítványozó és a Magyar Szocialista Párt (a továbbiakban: MSZP) kifogást nyújtott be a Helyi Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: HVB), és annak megállapítását kérték, hogy az önkormányzati képviselőjelölt a videó közzétételevel megsértette a Ve. 2. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt, a választás tisztasága megóvásának, valamint a Ve. 2. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás alapelvét. Kifogásukban kifejtették, hogy a videó megtéveszti a választópolgárokat, mivel azt a látszatot kelti, hogy az ellenzéki képviselők, ideértve az ellenzéki képviselőjelölteket is, nem támogatják az intézmények felújítását. Ezzel szemben az igazság az, hogy a székesfehérvári ellenzéki képviselők minden esetben, így a videó címében megnevezett iskola esetében is a felújítás mellett szavaztak, amelyet a 2017. szeptember 29-i közgyűlés szavazási jegyzőkönyve is alátámaszt.
- [3] A HVB 2019. szeptember 16-i ülésén meghallgatta a kifogással érintett önkormányzati képviselőjelöltet, aki elmondta, hogy a videó az ellenzék korábbi megnyilvánulásaira válaszként készült (az ellenzéki képviselők ugyanis korábban az érintett iskola előtt azt állították, hogy az önkormányzat keveset költ az intézményei fejlesztésére), az intézményfelújítás alapjául szolgáló forrásokat pedig mindig a költségvetési rendelet tartalmazza, amelyet az ellenzék egyik évben sem szavazott meg.
- [4] A HVB a 157/2019. (IX. 16.) számú határozatával a kifogást elutasította. A választási bizottság a határozatában – figyelembe véve az Alkotmánybíróság vonatkozó döntéseit – megállapította, hogy a videóban (amely egyértelműen a Ve. szerinti kampányeszköznek minősül) elhangzó állítás általánosan minősíti a politikai ellenfelek-

nek a helyi intézmények fejlesztésének támogatásával kapcsolatos magatartását, így a megnyilvánulásnak a tényközlési eleme csak kisebb súlyú. Ezért az elhangzó állítás összességében politikai véleménynek minősül, amivel az érintett önkormányzati képviselőjelölt ezzel arra kívánt utalni, hogy az ellenzéki képviselők általában nem támogatták az intézményfejlesztéseket. A HVB azt is kiemelte döntésében, hogy amennyiben az indítványozó a kijelentéseket valótlannak ítéli, a kampányban lehetősége van annak széleskörű cáfolatát adni. A HVB hangsúlyozta azt is, hogy a Ve. a negatív kampányt sem tiltja.

- [5] 1.2. Az indítványozó és az MSZP a HVB döntésével szemben fellebbezést nyújtott be a Fejér Megyei Területi Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: TVB), amely azonban a 42/2019. (IX. 20.) számú határozatával a HVB döntését helybenhagyta. A TVB megerősítette a HVB azon érvelését, miszerint az érintett önkormányzati képviselőjelölt csak általánosságban minősítette az ellenzék magatartását, ráadásul a szövegkontextusból kiemelt mondat önállóan nem vizsgálható, mert megbontaná a megszólalás logikai összefüggését, valamint lehetetlenné tenné a megszólaló valódi céljának, szándékának megítélését. A TVB hivatkozott az Alkotmánybíróság 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatában foglaltakra is, és ez alapján hangsúlyozta, hogy a tényállítások megítélése során nem lehet kizárólag a kijelentés szó szerinti tartalmának értékelésére hagyatkozni. A TVB ezért megállapította, hogy a videó és annak közlései a véleménynyilvánítás szabadságának fokozott védelmét élvező közügyek szabad vitatásának fogalmi körébe tartoznak, mivel a szó szerinti tartalomtól függetlenül a kijelentésnek ésszerűen tulajdonítható olyan jelentés, amelyet a választópolgárok az érintett ellenzék politikájával szembeni véleményként értelmezhetnek.
- [6] 1.3. Ezt követően az indítványozó és az MSZP felülvizsgálati kérelemmel fordult a Győri Ítéltáblához, amelyben hangsúlyozták, hogy a kifogásolt nyilatkozat olyan állítást tartalmaz, amely egyáltalán nem fedi a valóságot, ugyanis az ellenzéki képviselők minden esetben az érintett iskola felújítása mellett szavaztak. Véleményük szerint a HVB és a TVB helytelenül értelmezték a hivatkozott alkotmánybírósági döntéseket, mivel pl. a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatból álláspontjuk szerint az következik, hogy ha egy kijelentésből ésszerűen még a kampány keretei között sem következhet olyan értelmezés, amely az érintettek jövőbeli politikájára vagy alkalmasságára vonatkozik, akkor az nem tekinthető politikai véleménynyilvánításnak, és ezért mint tényállítás, az amiatt való felelősség megállapítása is lehetséges. Úgy vélik, hogy a vitatott kijelentés tartalmát a ténybeli elem dominálja, azaz nem tekinthető véleménynek (hiszen annak tartalma tételesen cáfolható), így pedig a 7/2014. (III. 7.) AB határozat szerint nem áll alkotmányos védelem alatt. A kijelentés ugyanis nem az ellenzéki jelöltek alkalmasságát vitatja, hanem egy konkrét szavazás során leadott „igen” szavazatukat vonja kétségbe. Ezért a kijelentés alkalmas a választópolgárok megtévesztésére, és így sérti a Ve. 2. § (1) bekezdésében foglalt alapelveket is. Álláspontjuk szerint a TVB abban is hibázott, hogy a teljes videót vette alapul – amely valóban tartalmaz véleményeket is – és nem csak a kifogásolt mondat tényállásszerűségét vizsgálta.
- [7] A Győri Ítéltábla végzésében nem találta alaposnak a felülvizsgálati kérelmet, így a TVB határozatát helybenhagyta. Az ítélet indokolásában a Győri Ítéltábla kiemelte, hogy döntése meghozatala során figyelembe kellett vennie, hogy az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint egy választási kampányban a lehető legszélesebb körben érvényre kell juttatni a közügyek vitathatóságának követelményét, és így a jelöltek alkalmasságáról, politikai programjairól alkotott akár túlzó vagy fokozott hangvételű vélemények is elfogadottak. Egy kifogásolt kijelentés megítélése során ezért – az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint – nem a köznapi értelemben vett bizonyíthatósági tesztet kell alapul venni, azaz a vizsgálat nem szorítkozhat pusztán a nyelvtani értelmezésre, hanem annak is jelentősége lesz, hogy az érintett kijelentést milyen szövegkontextusban, milyen szituációban fogalmazták meg, és ez alapján kell annak valódi jelentését, a választópolgárok részére értelmezhető kampányüzenetét értelmezni. Ezért a Győri Ítéltábla is hangsúlyozta (egyetértve a TVB álláspontjával), hogy a kifogásolt mondatot nem lehet önmagában megítélni, a vizsgálatnak szükségképpen ki kell terjedni a teljes szöveggörnyezetre, a logikai és tartalmi összefüggésekre is, azaz arra, hogy az összességében milyen üzenetet hordoz a választópolgárok irányába. Erre tekintettel a Győri Ítéltábla az ítéletében kiemelte, hogy a kifogásolt nyilatkozatnak valójában nem az volt a jelentése, hogy az ellenzék nem támogatta a megnevezett iskola felújítását. A kifogásolt kijelentés ugyanis arra utalt, hogy egyfelől az érintett iskola felújítását az önkormányzat a jövőben végrehajtja, másfelől, hogy az elmúlt években kétmilliárd forint értékben végzett az önkormányzat intézményfelújításokat. A Győri Ítéltábla megítélése szerint a kifogásolt kijelentés arra vonatkozott tehát, hogy ezeket a már megvalósult felújításokat nem támogatták az ellenzéki képviselők. Ezen állítás valóságát azonban

az Ítéltáblának nem kellett vizsgálnia, mivel az nem volt az ügy tárgya, és ahhoz a kérelmezők bizonyítékokat sem csatoltak.

- [8] Mindezek alapján a Győri Ítéltábla úgy ítélte meg, hogy a nyilatkozat egésze, illetve annak valós tartalma alapján megállapítható, hogy a kifogásolt – kiragadott – mondatnak nincs önálló jelentősége, illetve jelentősebb súlya, mindemellett pedig a kijelentés közvetlenül kötődik az érintettek politikai tevékenységéhez, és általánosan minősíti az ellenzék intézmények fejlesztésével kapcsolatos magatartását, ezért az politikai véleménynek tekinthető. A Győri Ítéltábla szerint az sem hagyható figyelmen kívül, hogy az Alkotmánybíróság 7/2014. (III. 7.) AB határozata szerint, ha egy közügyekben történő megnyilvánulásnak tulajdonítható olyan értelmezés, amely a választópolgárok irányába az érintett politikai szereplő múltbeli vagy jövőbeli alkalmasságára, hitelességére vonatkozó politikai véleményként is értelmezhető, akkor abból kell kiindulni, hogy a kijelentés politikai véleménynek tekinthető. Ha azonban ezen követelmények észszerűen még a kampányidőszakban sem állnak fenn a vizsgált kijelentés tekintetében, azaz az inkább tényállításnak tekinthető, akkor azt a szerint kell megítélni. Jelen ügyben azonban a fentiek szerint úgy ítélte meg a Győri Ítéltábla, hogy a kifogásolt kijelentés politikai véleménynyilvánításnak minősíthető.
- [9] 1.4. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, és az Abtv. 27. §-a, valamint a Ve. 233. §-a alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének és a IX. cikk (3), valamint (4) bekezdésének sérelmére hivatkozással semmisítse meg a Győri Ítéltábla végzését.
- [10] Alkotmányjogi panaszának indokolásában előadta, hogy álláspontja szerint az Ítéltábla végzése elsősorban azért sérti az Alaptörvényt, mivel az nem vette figyelembe, hogy a hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt, márpedig a kifogásolt videón elhangzó kijelentés egyáltalán nem fedi a valóságot. Álláspontja szerint az Ítéltábla indokolása (amely szerint a kijelentés politikai véleménynek tekinthető és annak nincs önálló jelentősége, mivel csak általánosan minősíti az ellenzék intézményfejlesztésekkel összefüggő magatartását) nem helytálló, ugyanis a kifogásolt videó elején megjelenik az indítványozó képmása is, amely miatt az kifejezetten őt tünteti fel negatív színben. Az Ítéltábla végzésének indokolása az indítványozó szerint a józan ész követelményével is szembemegy, és emellett hiányos is, mivel nem ad választ több kérdésre. Így pl. arra sem, hogy miért nem tulajdonított jelentőséget az Ítéltábla a kijelentés minősítése során annak, hogy az érintett önkormányzati képviselőjelölt azt állította, hogy az ellenzék „soha, soha nem” támogatta az intézményi felújításokat, holott ez tételesen cáfolható, mivel a jegyzőkönyv szerint az ellenzék megszavazta az érintett iskola felújítását. Úgy véli, hogy egy tényállítást (amely jelen esetben fennáll) nem lehet politikai véleményként értelmezni, mivel azt az ún. bizonyíthatósági teszt alapján meg lehet és kell is ítélni. Mindezek alapján véleménye szerint téves a TVB határozatának alapjogi érvelése, ugyanis a kérdéses állítás bizonyíthatóan hamis tényállítás, ami ezáltal nem áll alapjogi védelem alatt, azt a TVB mégis a véleménynyilvánítás oltalma alá vonta.
- [11] Az indítványozó szerint az Alaptörvény IX. cikk (3) bekezdéséből az következik, hogy a józan észnek megfelelő értelmezés alapján a jelöltek egy választási kampányban nem folytathatnak hamis tényekkel negatív kampányt. Az alkotmányjogi panasz indokolása szerint az Ítéltábla nem vette figyelembe az Alkotmánybíróság több releváns határozatát sem, egyúttal azonban tévesen hivatkozott a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatra, az ugyanis egy plakátra és nem egy videóban megfogalmazott kijelentésre vonatkozik, így az abban kimondott megállapítások véleménye szerint jelen ügyben irrelevánsak. Egyúttal azonban azt is kiemelte, hogy a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozattal sem áll összhangban az Ítéltábla végzése, mivel ezen határozat is kimondta, hogy a politikai véleményeknek is vannak határai, és amennyiben a kijelentés az észszerűség követelménye szerint sem köthető az érintett személy múltbeli vagy jövőbeli politikai alkalmasságának megítéléséhez, akkor a tényállításokra irányadó követelmények vonatkoznak rá. Jelen ügyben pedig álláspontja szerint a kifogásolt kijelentés ilyen, cáfolható tényállításnak tekinthető, tehát az nem tekinthető pusztán politikai véleménynek. Úgy véli, hogy összhangban az Alkotmánybíróság 1/2015. (I. 16.) AB határozatával, a kijelentés kifejezetten lejáratásra irányuló kijelentés volt, amely semmiképpen nem állhat alkotmányos védelem alatt.

II.

- [12] 1. Az Alaptörvény indítványban felhívott szabálya szerint:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírét tiszteletben tartsák.”

„IX. cikk (3) A demokratikus közvélemény kialakulásához választási kampányidőszakban szükséges megfelelő tájékoztatás érdekében politikai reklám médiaszolgáltatásban kizárólag ellenérték nélkül, az esélyegyenlőséget biztosító, sarkalatos törvényben meghatározott feltételek mellett közölhető.

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”

[13] 2. A Ve. hatályos szövege szerint:

„2. § (1) A választási eljárás szabályainak alkalmazása során érvényre kell juttatni a következő alapelveket:

a) a választás tisztaságának megóvása,

[...]

e) jöhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás.”

III.

- [14] 1. Az alkotmányjogi panasz az Abtv.-ben meghatározott formai és tartalmi követelményeknek részben megfelel.
- [15] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörben vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [16] Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó az alkotmányjogi panasszal támadott ügyben kifejezetten szerepelt a kifogásolt videóban; azzal szemben (másodmagával) ő terjesztett elő kifogást a HVB-hez, és annak döntésével szemben (szintén másodmagával) ő fordult fellebbezéssel a TVB-hez, valamint felülvizsgálati kérelemmel a Győri Ítéltáblához. A panasz az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltaknak is eleget tesz: az indítványozó a rendes jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.
- [17] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt feltételeknek az Alaptörvény IX. cikk (3) és (4) bekezdése vonatkozásában megfelel.
- [18] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése vonatkozásában azonban az indítványozó nem adott elő semmilyen érdemi indokolást, így indítványának ezen része nem felel meg a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mivel – az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint – az indokolás hiánya {lásd többek között: 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11], 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]} az ügy érdemi elbírálásának akadálya. Ezért az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben nem vizsgálta.
- [19] Az Alkotmánybíróság megállapította egyúttal, hogy a panasz a törvényes határidőn belül, azaz a támadott végzés kézhezvételétől számított 3 napon belül érkezett [Ve. 233. § (1) bekezdés].
- [20] 2. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) Indokolás [18], továbbá 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [16]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [21] A jelen alkotmányjogi panasszal összefüggésben az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (3) és (4) bekezdése tekintetében alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekinti, hogy egy nyelvtani szempontból állító kijelentés vonatkozásában a bizonyíthatósági teszttel vizsgálható, azaz adott esetben tényszerűen, objektíven cáfolható tényállítás esetén miként érvényesülhet a véleménynyilvánítás szabadsága.
- [22] 3. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése lehetővé teszi, hogy „az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet” terjesszen a testület elé. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az ügyet a befogadási eljárást mellőzve érdemben bírálta el.

IV.

- [23] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [24] 1. Az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy a következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azaz azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok [jelen esetben az Alaptörvény IX. cikkének] alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}
- [25] Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el azonban az ítélkező bíróságok hatáskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak megtartását vizsgálhatja felül.
- [26] 2. A támadott ítéletben foglalt tényállás keretei között az alkotmányjogi értékelés kiindulópontja egyrészt az, hogy a közügyekkel összefüggő vélemények kinyilvánítását a szólásszabadság különös erővel védelmezi, és a közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások: a társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [45], [48]}. Másrészt – összhangban a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatban foglaltakkal – az Alkotmánybíróság a szólásszabadságnak ebben a különösen védett körében jelen ügyben is érvényesnek tartja a vélemények és a tényállítások megkülönböztetésének relevanciájáról mondottakat: „A tényállítást tartalmazó megnyilvánulások szintén részei a szólásszabadságnak. Egyrészt valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, másrészt tényközlések nélkül a véleményformálás is ellehetetlenülne. A szólás- és sajtószabadság határainak megvonásánál mindazonáltal indokolt különbséget tenni az értékítéletek és a tényállítások védettsége között [...]. Míg vélemények esetében a hamisság bizonyítása értelmezhetetlen, addig a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt.” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]} Az adott közlés védelmére vonatkozó alkotmányjogi mérce meghatározásakor tehát a közügyek vitáján belül is fontos kérdés, hogy a közlés értékítéletnek vagy tényállításnak minősül-e {lásd: 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [27] 3. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is fontosnak tartja kiemelni, hogy „[v]álasztási kampányban tipikusan a közszereplők egymás közti kontextusában kell értelmezni és megítélni a véleménynyilvánítási szabadságot, illetve annak korlátait” {31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [28]}. A választási kampányt pedig az Alkotmánybíróság következetesen olyan szituációnak tekintette, amelyben a lehető legerősebben jönnek számításba a közügyek minél szabadabb vitája melletti érvek, és ahol leginkább helye van a politikai programokról és a jelöltek alkalmasságáról vallott vélemények akár túlzó, felfokozott megfogalmazásának, tekintettel arra is, hogy ezen időszak alatt a cáfolat vagy ellenvélemény kifejtésének is jelentős tere nyílik {31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [30]; 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [28]; 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [35], [43], továbbá 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [28] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján már a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatában is további alapvető alkotmányossági szempontokra mutatott rá kifejezetten annak a kérdésnek a mérlegelése körében is, hogy egy választási kampány során tett kijelentés tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e. Az Alkotmánybíróság egyfelől megerősítette, hogy az elhatárolásnak választási kampány során is alkotmányjogi jelentősége van, mivel a tényállításokra és az értékítéletekre eltérő mércék alkalmazandók {lásd 31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [27]; 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [43]}. Másfelől ugyanakkor az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatából az is egyértelműen kirajzolódik, hogy a tényállításokra vonatkozó, a jogszerűtlenség megállapíthatósága tekintetében megengedőbb teszt alkalmazására ez esetben kifejezetten szűk körben van csak lehetőség, vagyis a tényállítás alkotmányjogi fogalmát megszorítóan kell értelmezni. Erre utalt az Alkotmánybíróság akkor, amikor a mérlegelés alkotmányos követelményeként mondta ki, hogy a szóban forgó kijelentés értékelése nem történhet csupán „megragadva a kijelentés direkt tartalmánál” {5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [27]}, hanem a mérlegelést a választási kampány felfokozott helyzetét

és az ügy összes körülményét figyelembe véve, valamint arra tekintettel kell elvégezni, hogy a jelöltek egymás programját és alkalmasságát minél szabadabban kritizálhassák {31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]–[30]; 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [43]}.

- [29] 3.1. Az Alkotmánybíróság mindezeket megerősítve ismételten hangsúlyozza: a politikai vitának a választási kampány során különösen is felfokozott légkörében a tényállítások meghatározása nem történhet önmagában a bizonyíthatósági teszt köznapi értelemben vett automatikus alkalmazásával, azaz nem szorítkozhat kizárólag a vizsgált kijelentés szó szerinti tartalmának értékelésére. A közügyek intenzív vitájában részt vevők jogi felelősségre vonásához nem elegendő annak kimutatása, hogy a vizsgált megszólalás bizonyos elemei ténylegesen, objektív módon cáfolhatók. A vitatott kijelentés értékelését arra is figyelemmel kell elvégezni, hogy a kijelentés a választási kampány speciális szituációjában milyen valódi jelentést hordoz a kampányüzenetek címzettjei, a választópolgárok számára. Ennek az értékelésnek a szemléletét az határozza meg, hogy a közügyek demokratikus vitája során a vita érintettjei a politikai történéseket a maguk összefüggéseiben értelmező polgárok, akik tisztában vannak a pártpolitikai véleménynyilvánítások, különösképpen a kampányolás figyelemfelkeltésre és túlzásokra hajlamos jellemzőivel [lásd: 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [28]]. A választási időszakra kiváltképp vonatkozatható az, amire az Alkotmánybíróság a politikusok egymás közti vitájával kapcsolatban már korábban is rámutatott: „az ő esetükben a személyüket ért bírálatot és minősítést a társadalmi nyilvánosság eleve másként, a demokratikus vita szükségszerű részeként, jellemzően a különböző politikai érdekek mentén értelmezendő megnyilvánulásként kezeli. Magyarországon az elmúlt időszakban kialakultak a plurális politikai nyilvánosság működésének sajátosságai, amelyek között a közéleti viták során elhangzottakat a társadalom kelendő körülményekkel tudja értékelni.” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57]}
- [30] 3.2. Mindezzel összhangban kell döntenie arról, hogy egy egyébként állító módban megfogalmazott kijelentés az alkotmányjogi mérlegelésben valóban tényállításnak minősül-e. E tekintetben a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat úgy fogalmazott: „ha a megnyilatkozásnak a közügyek vitája, kiváltképp a kampány sajátosságaira tekintettel észszerűen tulajdonítható olyan jelentés, amely szerint a közlést a választók az érintett múlt- vagy jövőbeli politikájára vagy a jelölt alkalmasságára vonatkozó politikai véleményként (nem pedig szó szerint) értelmezik, akkor a közéleti vita legintenzívebb szférájának szabad alakulása érdekében ebből kell kiindulni. Ez a mérlegelés tehát egyértelműen túlmutat a kijelentés elemeinek pusztán bizonyíthatósági teszttel történő vizsgálatán, és az ügy valamennyi körülményének értékelését igényli. Ha az egymásra tett kijelentések közvetlenül a közéleti szereplők politikai tevékenységére, programjára vagy közéleti hitelességére, alkalmasságára vonatkozik, akkor – még ha állító módban fogalmazták is meg – vélelmezhető a közlés véleményként való értelmeződése. Szintén védelem alá tartozhat a kritika túlzó, meghökkentő megfogalmazása, akkor is, ha a túlzás esetleg ténybeli kérdést is érint. Kétség esetén ráadásul a mérlegelés arra is támaszkodhat, hogy egyes részletek tényszerű cáfolatára a kampányban széles körű lehetőség nyílik.” {Indokolás [29]}
- [31] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján vizsgálta meg az Ítéletábrla végzésének alapjogi indokolását. E tekintetben szükséges kiemelni, hogy az érintett önkormányzati képviselőjelölt által használt „soha, soha nem támogatta” kifejezésnek a jelentéstartalma képlékeny, abból nem következik egyértelműen az, hogy az érintett a vitatott kérdéssel összefüggésbe hozható szavazásokon az ellenzéki képviselők „nem” szavazatot adtak volna le. Ezért megállapítható, hogy a Győri Ítéletábrla döntése a fentiekben ismételten megerősített alkotmányossági megfontolásokon nyugszik. Ezt igazolja az is, hogy az Ítéletábrla figyelembe vette a kijelentés vizsgálatakor, hogy a választópolgárok értelmezni tudták a kifogásolt kijelentés üzenetét: a kérdéses mondat ugyanis szövegkörnyezete szerint elsősorban arra utal, hogy az ellenzéki képviselők a videót közzé tevő önkormányzati képviselőjelölt szerint általában nem tanúsítanak konstruktív magatartást a közgyűlés többsége által előterjesztett indítványokkal szemben. Az Ítéletábrla szerint tehát a kifogásolt kijelentésből nem az következik, hogy az ellenzéki képviselők „nemmel” szavaztak egy előterjesztésre, miközben valójában „igennel” voksoltak, hanem az, hogy az ellenzéki képviselők a kijelentést tevő önkormányzati képviselőjelölt szerint nem voltak együttműködők, és véleménye szerint ez a jövőben sem várható tőlük. A támadott végzés eszerint tehát a fenti szempontokra tekintettel (egyértelműen építve a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatban foglaltakra) állapította meg, hogy a sérelmezett kifejezés – a benne foglalt tényszerűnek tűnő állítás ellenére – összességében olyan (politikai) véleménynek minősül, amely arra irányítja a választópolgárok figyelmét, hogy az ellenzéki képviselők, illetve képviselőjelöltek az állítást megfogalmazó önkormányzati képviselőjelölt szerint mennyire voltak konstruktívak

(illetve jelen esetben inkább destruktívak) a helyi intézmények fejlesztését elősegítő közgyűlési tárgyalások, illetve szavazások során. A kijelentés egyes elemeinek cáfolatára pedig a kampány további részében sor kerülhet, ahogyan ezt a támadott végzés és az annak alapjául szolgáló HVB és TVH döntések is kimondták.

- [32] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján úgy ítélte meg, hogy a Győri Ítélet tábla mérlegelése az Alaptörvénnyel összhangban lévő jogértelmezésen alapul, és a bíróság a mérlegelés alkotmányossági szempontjait nem sértette meg. Ezért a végzés nem sérti az Alaptörvény IX. cikk (3) és (4) bekezdését, valamint a 28. cikkét sem.
- [33] 5. A fentiekkel összhangban megállapítható tehát, hogy a választási kampányok során a Ve. széles eszköztárat biztosít a jelöltek számára a választópolgárok meggyőzésére, és ezekkel összefüggésben az alkotmánybírósági gyakorlatból is az következik, hogy a választási kampányokban az egyes kijelentések megítélése tekintetében a tényállítások és a (politikai) véleménynyilvánítások közötti határok kitolód(hat)nak. Ismételten szükséges azonban megjegyezni, hogy az Alkotmánybíróságnak a választási kampány szabad folyását védő eddigi gyakorlata és a most, illetve korábban összegzett értelmezése nem jelenti azt, hogy a jelöltek bármilyen valótlan információt, állítást terjeszthetnek egymásról, vagy az igazságot elferdítő állításokkal, féligazságokkal a választókat szabadon megtéveszthetik. Hatásköri keretei között ezért ezek felett őrködhet az Alkotmánybíróság. Ezen túlmenően azonban a választási kampány etikai kérdéseit az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja, ez ugyanis a kampányban résztvevők felelőssége. A jelöltek részéről a kampányokban tett túlzó vagy meglehetősen állítások megfogalmazása ugyanis olyan negatív folyamatot generál, amelynek káros hatásait minden jelölt felismerheti és ez az egész társadalmat sújtja. A jó erkölcsöt és a jó ízlést figyelmen kívül hagyó megnyilvánulások morálisan minősítik azt is, aki ilyen eszközökkel él. Az alapjogilag védett szólásszabadság nem jelenti ugyanis azt, hogy minden, nem jogellenes, hátrányos jogkövetkezményekkel nem járó lehetőséggel élni is kell. Etikai szempontokon túl ezt diktálja minden érintett jól felfogott saját érdeke is.
- [34] Mindemellett azt is hangsúlyozni kell, hogy fenti alkotmányossági szempontok a mérlegelés lehetséges határát is kijelölik. E szerint, ahogyan már a 3107/2018. (IV. 9.) AB határozatban is fogalmazott az Alkotmánybíróság: ha a megnyilatkozásnak észszerűen még a kampány körülményei között sem tulajdonítható olyan jelentés, amely szerint a közlést a választók az érintett múlt- vagy jövőbeli politikájára vagy a jelölt alkalmasságára vonatkozó politikai véleményként értelmezik, akkor helye lehet a közlő valótlan tényállítás miatt történő felelősségre vonásának. Minél közvettebb módon kötődik egy kijelentés a jelölt politikai tevékenységéhez, programjához, illetve minél önállóbb jelentősége és minél nagyobb súlya van a megnyilvánulás ténybeli elemének, annál inkább sor kerülhet arra, hogy az állítás jogszerűségének megítélésére valóban a tényállításokra irányadó követelmények alapján kerüljön sor {lásd: 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [32]}.

Budapest, 2019. október 7.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1600/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3241/2019. (X. 17.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Salamon László és dr. Szabó Marcel, dr. Szalay Péter* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a lakáscélú állami támogatásokról szóló 12/2001. (I. 31.) Korm. rendelet 25/C. §-a és 47. § (1) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője (dr. Nagy Péter ügyvéd) útján 2012. június 11-én alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján, melyben a lakáscélú állami támogatásokról szóló 12/2001. (I. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 25/C. §-a és 47. § (1) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte.
- [2] A Rendelet célja a házások, többgyermekes fiatal családok és mások lakásigényének kielégítéséhez szükséges állami támogatások biztosítása, többek között lakásépítési-és vásárlási kedvezménnyel, jelzáloghitelek kamattámogatásával és kiegészítő kamattámogatással. A Rendelet értelmében a támogatások megállapítását, folyósítását a hitelintézet végzi, azokat pedig az állam nevében a Magyar Államkincstár nyújtja a folyósító hitelintézet havi elszámolása alapján. A támadott rendelkezést a Rendelet módosításáról szóló 257/2011. (XII. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Módr.) iktatta be 2011. december 14-i hatállyal. Ennek értelmében a 2004. május 1-jén vagy azt követően kötött kölcsönszerződések esetén a Rendelet 25. § (1)–(2) bekezdése szerinti állami megtérítési kötelezettség nem érvényesíthető. A 25. § (1) bekezdése szerint az állam megtéríti a hitelintézetnek a kiegészítő kamattámogatás igénybevételével a hitelintézettől felvett és a számviteli törvény rendelkezései szerint behajthatatlanná vált kölcsön, valamint járulékai együttes összegének 80 %-át, amennyiben az igénylő a lakáscél megvalósításához a Rendelet 5. § (4) bekezdése alapján gyermekek után járó lakásépítési vagy vásárlási kedvezményt is igénybe vette. A 25. § (2) bekezdése alapján az állam megtéríti a hitelintézetnek a hitelintézettől a Rendelet 5/A. § szerint felvett ún. megelőlegező kölcsönt annak behajthatatlansága esetén, annak tőke és járulékai teljes összegéig.
- [3] Az indítványozó szerint a támadott rendelkezések sértik a tulajdonhoz való jogát, ellentétesek a jogállamiság elvéből eredő jogbiztonság követelményével, valamint a szerzett jogok védelmével. Érvelése szerint a korábbi szabályozás alapján az indítványozó gazdasági tevékenysége körében úgy határozott, hogy nyereségszerzési céllal részt vesz a Rendelet szerinti támogatások elosztásában és azok állammal való elszámolásában. Az indítványozó e döntésében lényeges szerepet játszott az a jogszabályi ígérvény, hogy a kölcsönszerződés behajthatatlansága esetén az állam – a konkrét szerződés tartalmától függő mértékben – a veszteségét megtéríti. A Módr. azonban ezt az ígérvényt a 2004. május 1-je után kötött szerződésekre vonatkozóan azonnali hatállyal megszüntette, ezért az indítványozó kérte a támadott rendelkezéseknek a Módr. kihirdetésének napjára visszamenőleges hatályú megsemmisítését.
- [4] Az Alkotmánybíróság eljárása során beszerezte a nemzetgazdasági miniszter véleményét. A vélemény alapján a Rendelet módosítására azért volt szükség, mert a Támogatásokat Vizsgáló Iroda álláspontja szerint az állami megtérítési kötelezettség az uniós jogszabályok (az Európai Unió működéséről szóló szerződés [a továbbiakban: EUMSz] 107. cikke), valamint az Európai Bizottság korábbi döntései értelmében összeegyeztethetetlen az uniós joggal, tiltott állami támogatásnak minősül. A Rendelet által biztosított megtérítés révén ugyanis a hitelintézetek piaci alapú garanciadíj megfizetése nélkül, piaci körülmények között meg nem szerezhető kockázatcsökkentésben részesültek, amelyet az Európai Bizottság esetleges vizsgálata esetén kamatokkal növelten

kellene visszafizetniük. A miniszteri vélemény külön kiemelte, hogy 2004. május 1-jén vagy azt követően kötött kölcsönszerződések alapján kezdeményezett megtérítési igényeket a Módr. hatályba lépése előtt sem fizette ki, kizárólag a 2004. május 1-jét megelőzően megkötött kölcsönszerződésekhez kapcsolódóan benyújtott kérelmek alapján teljesítette a hitelintézetek megtérítési igényét.

- [5] 2. Az Alkotmánybíróság tanácsa az alkotmányjogi panaszt 2012. december 10. napján tartott ülésén befogadta ugyan, további eljárása során azonban 2013. október 19-i végzése szerint az Alkotmánybíróság tudomást szerzett arról, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panasz benyújtását követően (2012. augusztus 13-án) keresetet indított a Fővárosi Törvényszék előtt a Magyar Állam I. rendű és a Magyar Államkincstár II. rendű alperesek ellen, melyben az alpereseket 1 261 506 204 forint és járulékai megfizetésére kérte kötelezni. Előadta, hogy 2008. szeptember 15-én a II. rendű alperes mint megbízó és közte mint megbízott között megbízási szerződés jött létre, melynek 1/6–8. pontjai rendelkeztek a Rendelet 25. §-án alapuló megtérítési kötelezettség („állami garanciavállalás”, tartalmát tekintve kezesség) érvényesítése során követendő eljárásról. A 2009. II. negyedévre vonatkozó „garanciabeváltásig” bezárólag a Kincstár teljesítési kötelezettségének eleget tett. 2010. februárban hívta fel az indítványozó a Kincstárat a 2009. III. negyedévre vonatkozó teljesítésre, de attól kezdődően a Kincstár a kifizetéseket megtagadta. Az indítványozó perbeli előadása szerint a Rendelet támadott rendelkezései az állam teljesítését ellehetetlenítik, a kezesi teljesítés tehát olyan okból vált lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős. Mindez a felek által kötött megbízási szerződés megszűnését eredményezte, emiatt pedig a felek között a szolgáltatásokat kölcsönösen el kell számolni. Az indítványozó a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 155/B. § (2) bekezdése alapján kérte a bíróságtól, hogy az a tárgyalás felfüggesztése mellett kezdeményezze az Alkotmánybíróság eljárását, ám e kérelmet a Törvényszék elutasította.
- [6] Az alperesek egyrészt azzal védekeztek, hogy a megtérítési igény a Rendeleten alapult, és nem a felek szerződéséből fakadt, ez utóbbiban csak a „garanciabeváltás” technikai részleteit rögzítették. Másrészt arra hivatkoztak, hogy a Módr. a hazai és az uniós jog közötti összhang megteremtésére irányult, ezért a 2004. május 1-je, a magyar csatlakozás után megkötött, államilag biztosított lakáshitelekre vonatkozó szerződések esetében a megbízási szerződésen alapuló megtérítési igényeket már a Rendelet módosítása előtt sem teljesítették azok jogellenessége miatt. A megtérítési igényre vonatkozó rendelkezés ugyanis hazánkban az Európai Unióhoz történt csatlakozása óta azért nem volt alkalmazható, mivel a szelektív garanciavállalás az indítványozónak gazdasági előnyt biztosít és torzíthatja a belső piacon folyó versenyt, ezáltal az EUMSz 107. cikkének (1) bekezdését sérti és tiltott állami támogatásnak minősül.
- [7] A Törvényszék ítéletében az indítványozó keresetét elutasította. A Fővárosi Ítéletőzárda az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, mert a Magyar Állam alperest az elsőfokú eljárásban nem megfelelő személy képviselte. Egyúttal a végzés indokolásában utalt egyrészt arra, hogy mivel az alperesek már az elsőfokú eljárásban hivatkoztak az uniós versenyszabályokat sértő szabályozásra, megfontolandó, hogy e körben szükséges-e előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni. Másrészt ennek eredményeképpen, illetve ennek függvényében indokolt lehet az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezése is. A megismételt eljárásban a Fővárosi Törvényszék a tárgyalást 15.G.41.864/2013/8. számú végzésével felfüggesztette, és az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezte az alábbi kérdésekben: „1) Állami támogatásnak minősül-e, és ha igen a belső piaccal összeegyeztethető-e a 12/2001. (I. 31.) Korm. r. keretében nyújtott és Magyarország Európai Unió csatlakozását megelőzően vállalt állami garanciavállalás. 2) Amennyiben a fenti rendelet keretében nyújtott állami garanciavállalás a belső piaccal összeegyeztethetetlen, a közösségi jog alapján hogyan orvosolható az érintetteknek okozott esetleges érdeksérelem.”
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság az előző pontban ismertetett tényekről tudomást szerezve megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz eljárás és a Fővárosi Törvényszék előtt folyamatban lévő per tárgya egymással szorosan összefügg, különösen arra tekintettel, hogy a perben előadott alperesi védekezés, illetve az alkotmánybírósági eljárásban beszerzett miniszteri vélemény értelmében a kifizetés megtagadására, az ezt rendező rendeleti jogalkotásra az európai uniós normáknak való megfelelés adott okot. Annak eldöntésére, hogy a Rendeletben szabályozott garanciavállalás összhangban van-e az EUMSz 2. cikk b) pontja szerint az Unió kizárólagos hatáskörébe tartozó uniós joggal, következésképpen tiltott állami támogatásnak minősül-e vagy sem, az Európai Bizottság, végső soron pedig az EUB rendelkezik hatáskörrel. Az előzetes döntéshozatali eljárásban az uniós jog értelmezéséről hozott ítélet – figyelemmel az Alaptörvény E) cikkében foglalt rendelkezésekre is – a tagállami bíróságok és az Alkotmánybíróság számára kötelező. Az EUB döntése függvényében foglalhat állást

az Alkotmánybíróság abban a kérdésben, hogy mennyiben volt indokolt az uniós jogra hivatkozással megalkotni a Módr.-et, miként arra a miniszter levelében hivatkozott, míg a kereset elbírálása alapján ítéltető meg az indítványozónál bekövetkező valódi jogsérelem jellege. Az EUMSZ-nek az előzetes döntéshozatali eljárásban születő ítéletben foglalt értelmezése, illetve a peres eljárásban meghozandó ítélete ugyanis befolyásolhatja az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálását.

- [9] Mindezek alapján az Alaptörvény E) cikkének, valamint a jogbiztonság elvének érvényesítése érdekében az Alkotmánybíróság kivételesen szükségesnek találta a peres eljárás befejezésének beárátását. Ezért az Abtv. 60. §-a és az Ügyrend 45. §-a alapján az alkotmányjogi panasz tárgyában folyó eljárást a peres eljárás jogerős befejezéséig, 2013. november 18-án hozott végzésével felfüggesztette.
- [10] 4. Az EUB 2015. március 19. napján hozott határozatában (C-672/13) érvrendszerét részleteiben kifejtve adta meg válasát a Fővárosi Törvényszék kérdéseire. Az EUMSZ 107. cikkére utalva elvi élel hangsúlyozta azt a három feltételt, amelyek alapján valamely intézkedést állami támogatásnak kell minősíteni. Ezek:
- az intézkedés állam általi vagy állami forrásból való finanszírozása,
 - az ilyen intézkedés szelektivitása, az tehát, hogy a perbeli esetben az állami garanciavállalás előnyben részesíti-e a megtérítésben részesítendő gazdasági vállalkozást olyan más vállalkozásokkal szemben, amelyek az intézkedés céljaira (a szóban forgó ügyben szociálpolitikai támogatások pénzügyi lebonyolítása érdekében való szolgáltatás nyújtását illetően) hasonló ténybeli és jogi helyzetben vannak,
 - a fentieknek a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatása és az ezen intézkedésből származó versenytorzítás.
- [11] E feltételek figyelembevételével az EUB az alábbiak szerint összegezte válasát a Fővárosi Törvényszéknek, amelyet utóbbi az ítéletében meghivatkozott: „– kizárólag a hitelintézetnek biztosított állami garanciavállalás *a priori* az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett »állami támogatásnak« minősül. Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy közelebbről megvizsgálja az ilyen garanciavállalás szelektív jellegét, eldöntve többek között, hogy e garanciavállalás a 2001. évi rendelet azon módosítását követően, amelyre 2008-ban állítólagosan sor került, a hitelintézeteken kívül más gazdasági szereplőknek is biztosítható-e, igenlő válasz esetén pedig e körülmény megkérdőjelezheti-e az említett garanciavállalás szelektív jellegét:
- feltételezve, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az alapügyben vizsgálat állami garanciavállalást az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett »állami támogatásnak« minősíti, az ilyen garanciavállalást új támogatásnak kell tekinteni, és az ennek következtében az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése alapján az Európai Bizottságnak történő előzetes bejelentési kötelezettség alá tartozik. A kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni, hogy az érintett tagállam eleget tett-e ezen kötelezettségének, ha pedig nem tett eleget, e garanciavállalást jogellenesnek nyilvánítani.
 - az alapügyben vizsgálthoz hasonló, az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének figyelmen kívül hagyásával nyújtott, következtetésként pedig jogellenes állami garanciavállalás kedvezményezettjeit az uniós jog alapján nem illeti meg jogorvoslat.” (A törvényszéki ítélet indokolásának 7. oldala utolsó és 8. oldala első három bekezdése)
- [12] 5. Az EUB előzetes döntéshozatalában foglaltakkal a Fővárosi Törvényszék a saját megismételt eljárásában a 3.G.42116/2017/7. számú ítéletéből kitűnően mindenben megegyező következtetésre jutott és a 2017. november 21-én kelt, a fellebbezések hiányában 2018. január 13-án jogerőre emelkedett döntésével a felperes keresetét elutasította.

II.

- [13] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

[14] 2. A Rendelet indítvánnyal érintett rendelkezései:

„25/C. § A 2004. május 1-jén vagy azt követően kötött kölcsönszerződések esetén a 25. § (1) és (2) bekezdése szerinti állami megtérítési kötelezettség nem érvényesíthető.”

„47. § (1) E rendeletnek a lakáscélú állami támogatásokról szóló 12/2001. (I. 31.) Korm. rendelet módosításáról szóló 257/2011. (XII. 6.) Korm. rendelet [...]

a) 2. §-ával megállapított 2. § (5) bekezdés a) pontját, 10. §-ával megállapított 25/C. §-át, és 11. §-ával megállapított 38. § (3) bekezdését – a Kincstár vagy bíróság által jogerősen elbírált esetek kivételével – a Módr. hatálybalépését megelőzően benyújtott kérelmekre, vagy folyósított támogatásokra is alkalmazni kell.”

III.

[15] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[16] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megállapítja és egyúttal hangsúlyozza, hogy az EUB elvi tartalmú és a nemzeti bíróság számára a konkrét ügy megoldására is irányadó határozatot hozott. Az abban foglaltak tárgyában az indítványozó, mint felperes által indított polgári peres eljárásban a Fővárosi Törvényszék a pontos tényállást megállapítva döntött és ez a döntés a bírósági eljárás befejezését jelentette.

[17] A fentiekre tekintettel az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatának alapvető kérdése a jelen ügyben az, hogy milyen mértékben köti az Alkotmánybíróságot az EUB előzetes döntéshozatala során hozott elvi tartalmú határozat, továbbá mennyiben lehet, illetőleg kell az Alkotmánybíróságnak tekintettel lennie a Fővárosi Törvényszék jogerőssé vált ítéletében foglaltakra.

[18] 1.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az uniós jog önálló belső jog, ezért tartózkodik annak vizsgálatától. Jóllehet ez a gyakorlat nem tekinthető hosszabb időtávban megdönthetetlennek, az Unió alapszerződése alapján (EUMSz 2. cikk *b.* pont) az a későbbiekben is aligha lesz vitatható, hogy a közösségi versenyjog, amelynek egyik fő alkotóeleme az állami támogatások nyújtásának uniós szabályok alá rendelése, az Unió kizárólagos hatáskörébe tartozik. Következésképpen az EUB az előzetes döntéshozatali eljárásban a jelen ügyre vonatkozóan kifejtett álláspontjának az Alkotmánybíróság általi felülvizsgálata vagy felülbírlata fogalmilag kizárt.

[19] 1.2. A Fővárosi Törvényszék megismételt eljárásában hozott ítélete ellen az indítványozó nem fellebbezett és az Alkotmánybírósághoz sem fordult, illetőleg az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panaszát nem terjesztette ki az Abtv. 27. §-ra hivatkozással a bírói döntés jogerőssé válása után. Ennek következtében az Alkotmánybíróság formailag nem vonhatja az alkotmányjogi panasz tárgykörébe a Törvényszék alkotmányjogi megállapításait, ténymegállapításait felülvizsgálatára vagy felülbírlatára pedig funkciójából adódóan akkor sem lenne hatásköre, ha az alkotmányjogi panasz a bírói döntésre is kiterjedne. Utóbbiak felhasználása az Alkotmánybíróság saját döntésének indokolásában azonban nem kizárt, sőt az ügy sajátosságainál fogva releváns is lehet, akár érvei alátámasztásául, akár magyarázó észrevételként a Törvényszék indokolásában foglaltakra utalva.

[20] 2. Az előző pontban foglaltak alapján az Alkotmánybíróság hangsúlyozni kívánja, hogy az EUB és a Fővárosi Törvényszék döntéseinek két szempontból egyértelműen jogi hatása és következménye van az Alkotmánybíróság további eljárására, annak irányára, valamint az alkalmazandó jogkövetkezményeire.

[21] Egyfelől, az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja felül azt az alapvető és a saját érdemi döntése nézőpontjából is meghatározó jelentőségű, az EUB elvi állásfoglalásából következő bírói döntésben foglalt megállapítást, hogy a 2004. május 1-jét követően kötött lakástámogatási szerződések tekintetében az állami megtérítés (garancia-vállalás) kötelezettségét jogellenesnek kell tekinteni. Másfelől, nem vitatható az a bírósági ténymegállapítás sem, hogy az állami garancia-vállalás jogellenessége már a megbízási szerződés megkötésekor is fennállt és a felek által ismertnek kellett lennie. Felperes részére ugyanis a megtérítési kötelezettség alapján a csatlakozás után kötött szerződésekre tekintettel a jogszabályváltozást megelőzően sem történt kifizetés. (Az érvénytelen lett volna és kétszeresen kellett volna visszafizetni, jogorvoslat pedig az uniós jog alapján [EUMSz 108. cikk (3) bekezdés] nem állt volna rendelkezésre.) A Rendelet módosításával valójában nem állt elő új körülmény,

hiszen Magyarország az Unió tagja volt, így a perbelihez hasonló garanciavállalásban megnyilvánuló állami támogatás számára már akkor is tiltott volt.

- [22] 3. Az indítványozó szerint alkotmányos védelemben részesülő tulajdonnal rendelkezett, mivel megalapozottan várhatta, hogy a behajthatatlan kölcsönök esetén az állam a Rendeletben meghatározott összeget számára megtéríti. A várománynak a Módr.-tel történt elvonása pedig a jogbiztonság és a szerzett jogok sérelmével történt.
- [23] 3.1. Az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálata során először az Alaptörvény XIII. cikkének, a tulajdonjognak a sérelmét vizsgálta.
- [24] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt általánosságban utal indokolásának 2. pontjára, arra, hogy a jelen ügyben jogellenes támogatásról van szó, ami a tulajdonhoz való jog megsértését eleve kizárja, hiszen csak a jogszerűen szerzett tulajdon védelmét lehet alkotmányosan érvényesíteni. De ettől függetlenül sem állítható, a Rendelet alapján sem, hogy az indítványozó a jelen ügyben tulajdont szerezhetett volna, a következőkre tekintettel.
- [25] A Rendelet II–VI. fejezeteiben meghatározott kölcsönök nyújtását, folyósítását a törlesztés és a támogatások megállapítását, valamint ezeknek a központi költségvetéssel való elszámolását a hitelintézetek végzik. A Rendelet 24. § (15) bekezdése alapján a hitelintézetek – így az indítványozó is – az előlegek folyósításáról és az azokkal való elszámolás rendjéről, valamint a pénzügyi ellenőrzéshez szükséges adatszolgáltatásról a miniszterrel és a Kincstárral szerződést kötöttek.
- [26] A szerződés alapján a hitelintézet – haszonszerzési tevékenysége keretében – elbírálja az igénylők lakástámogatások, támogatott lakáshitelek iránti kérelmét, megköti a jogosultakkal a kölcsönszerződéseket és folyósítja a támogatásokat, elszámolja a költségvetéssel a lakástámogatások útján nyújtott összegekkel, valamint ellátja a Rendelet szerint előírt más feladatokat. A hitelintézet e tevékenységét az államtól kapott költségtérítés fejében végzi. Az állam a Rendelet alapján biztosítékként vállalta, hogy bizonyos hiteltípusok és bizonyos feltételek teljesülése esetén a kölcsönt felvevő nemfizetése esetén a kölcsönösszeget és járulékait teljesen vagy részben megfizeti a hitelintézet számára.
- [27] Az állami megtérítés a fentiek alapján egy szerződést biztosító mellékkötelelem. A kölcsönszerződést kötő személy nemfizetésével a hitelintézetnek tulajdonjoga nem, legfeljebb kötelmi igénye keletkezik a Rendelet alapján az állam által fizetendő megtérítési összegre. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata során az olyan jogviszonyoknál, melyek inkább voltak kötelmi, mintsem dologi jellegűek, nem állapította meg a tulajdonjogi védelem fennálltát (800/B/1993. AB határozat; ABH 1996, 420, 421–422.; 498/B/2001. AB határozat; ABH 2003, 1392, 1398.). Ugyan az Alaptörvény XIII. cikke szó szerint nem egyezik meg az említett gyakorlat kimunkálásakor alapul vett Alkotmány 13. § (1) bekezdésével, a tulajdonjogra vonatkozó rendelkezés tartalmilag nem változott, így az Alkotmánybíróság az ezzel kapcsolatban kialakított gyakorlatát az Alaptörvény alapján is fenntartotta (7/2013. AB határozat; ABH 2013, 182–183.).
- [28] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az állami megtérítés összegére vonatkozó igényt nem lehet érdemi összefüggésbe hozni az Alaptörvény XIII. cikkével, ezért az indítványt e tekintetben elutasította.
- [29] 3.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezethető jogbiztonság, szerzett jogok és bizalomvédelem sérelmét vizsgálta, ebben a tekintetben is utalva arra, amit az előző alpontban az Alkotmánybíróság a garanciavállalás jelen ügyben való jogellenességének a tulajdonszerzést kizáró voltára vonatkozóan rögzített.
- [30] Az Alkotmánybíróság a vagyoni értékű jogok tekintetében kialakított gyakorlatában főként a társadalombiztosítási jogviszonyokkal összefüggő szolgáltatásokkal és várományokkal kapcsolatban vizsgálta a szerzett jogok sérelmét. Az említett társadalombiztosítási jogviszonyok ugyanakkor „vásárolt jogok”, melyeket illetékfizetés vagy más ellenszolgáltatás fejében szereznek a jogosultak. Jelen jogviszony esetén az indítványozó rendes gazdasági tevékenysége keretében, az állam által fizetett külön ellenszolgáltatás fejében nyújtott szolgáltatást, melyhez az állam csupán egyfajta sajátos biztosítéket szolgáltatott. Az egyes kölcsönszerződések megkötésekor nem volt előre látható körülmény, hogy a kölcsönszerződést megkötő személy később képtelenné válik a hitelösszeg visszafizetésére. E körülmény előzetes vizsgálata éppen a hitelintézet feladata és kockázata volt a kérelmezők hitelképességének elbírálása során. Erre tekintettel az állam megtérítési kötelezettsége alkotmányjogilag nem értékelhető szerzett jogként, mivel annak az egyes kölcsönszerződések kapcsán bekövetkező „felélése”

egy, az egyedi kölcsönszerződések megkötésekor előre nem látható – és elkerülendő – körülménytől, a kölcsönszerződésnek az adóstól való behajthatatlanságától függött. Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán megjegyzi, hogy az indítványozó követelése a hitelösszeg behajtására a kölcsönszerződést kötőkkel szemben továbbra is fennáll.

- [31] 3.3. Az Alkotmánybíróság végül azt vizsgálta, hogy az állam által nyújtott biztosíték elvonása a bizalomvédelem elvének sérelmét jelentette-e. A bizalomvédelem elve a jog állandóságába vetett bizakodásnak a jogbiztonság alapján történő védelmét jelenti. A bizalomvédelem elve akkor sérül, ha a gazdaság egy körültekintő és megfontolt szereplője az érdekeit érintő intézkedés elrendelését nem láthatja előre és alapos oka van bízni a fennálló jogi helyzet változatlanosságában, amely kifejezetten valamely magatartásra ösztönözte.
- [32] A Rendelet módosításának elemzett körülményei alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a törvényhozói út igénybevétele nem sértette meg a bizalomvédelem elvét, nem minősíthető azonnali hatályú jogalkotásnak sem.
- [33] A jogszabály-módosítás éppen a félreértések elkerülése érdekében, az uniós joggal való nagyobb koherencia biztosítása érdekében történt. Miként az indokolás 2. pontja a törvényszéki ítélet ténymegállapítása nyomán már rámutatott, a Rendelet módosításával nem állt elő új körülmény, a csatlakozás után kötött támogatási szerződések tekintetében az alperes már a Rendelet módosítása előtt sem teljesített kifizetést a felperesnek az általa vállalt megtérítési kötelezettség alapján.
- [34] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó párhuzamos indokolása

- [35] A határozat rendelkező részével egyetértek. Azt azonban az alábbi érvekkel látom alátámaszthatónak.
- [36] 1. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz elbírálásakor az Alkotmánybíróság számára fontos annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy miként viszonyul a döntését megelőző bírósági eljárásban és az abba beékelődő előzetes döntéshozatali eljárásban tett megállapításokhoz. A 26. § (1) bekezdésén alapuló eljárásban megfelelő indítvány alapján vizsgálható az a kérdés, hogy miként kell értékelni egy olyan állított alapjogi jogsérelmet, amelyet a jogalkotó az uniós jogból folyó kötelezettségének eleget téve megalkotott jogszabállyal idézett elő. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti (közvetlen) alkotmányjogi panasz esetében azonban ez a kérdés nem kerül előtérbe, hiszen ekkor a jogsérelem a jogszabály erejénél fogva közvetlenül, bírói döntés nélkül következik be.
- [37] Ez az ügy közvetlen panasz alapján indult. Ebben a helyzetben nem értek egyet azzal a sommás megállapítással (lásd: a jelen határozat Indokolás [8]–[9]), miszerint az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EuB) előzetes döntéshozatali eljárásban hozott valamennyi döntése minden további körülménytől függetlenül közvetlenül kötelezné az Alkotmánybíróságot valamennyi eljárásában. Ugyancsak kétséges annak elvi érellel történő kijelentése, hogy az uniós jogot sértő nemzeti jog önmagában ezen oknál fogva alaptörvény-sértőnek is minősül (lásd: a jelen határozat Indokolás [23]–[28]).
- [38] Meglátásom szerint ezek a megállapítások nem egyeztethetők össze a testület Alaptörvény E) cikk (2) bekezdéséhez fűzött, a szuverenitásból fakadó egyes hatáskörök uniós intézményekkel való közös gyakorlására tett alkotmánybírósági megállapításokkal (lásd különösen: 22/2016. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [60]; 9/2018. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [30]; 2/2019. (III. 5.) AB határozat, Indokolás [22]). Az alkotmányjogi panasz elbírálásakor az Alkotmánybíróság referenciapontja – kizárólagos uniós hatáskör esetén is – az Alaptörvényben

biztosított jogok tartalma. A kizárólagos uniós hatáskör esetében is érvényesülnie kell az alkotmánybírósági eljárásban az E cikk (2) bekezdése azon fordulatának, amely szerint „Magyarország [...] az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen [...] gyakorolhatja. Az e bekezdés szerinti hatáskörgyakorlásnak összhangban kell állnia az Alaptörvényben foglalt alapvető jogokkal és szabadságokkal [...]”

- [39] Az EuB ezzel szemben előzetes döntéshozatali eljárásában az uniós jog különböző forrásaival – így különösen az alapszerződésekkel – veti össze a tagállami szabályozást. Az EuB tehát egy versenyjogi ügyben nem dönt arról a kérdéstről, hogy valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme megállapítható-e. Arról határoz, hogy a vizsgálat tárgyát képező tagállami szabály tiltott állami támogatásnak minősíthető-e az uniós jog alapján. Ezért az EuB a C-672/13. számú ügyben sem vizsgálta a tagállamok alkotmányában garantált alapjogok érvényesülését.
- [40] Ezek alapján a jelen határozat rendelkező része nem uniós jogi érvekkel, hanem az Alaptörvényen alapuló alapjogi érveléssel támasztandó alá.
- [41] A magam részéről mindazonáltal fontosnak tartom a tagállami alkotmánybíróságok és az EuB között dialógus kibontakozását. Az a tagállami alkotmánybíróság, amely nem kapcsolódik be a tagállami bíróságok és az EuB közötti kapcsolatrendszerbe, eszköztelenné válhat saját alapjogi gyakorlatának tagállamon belüli érvényesítése során.
- [42] 2. A tulajdonhoz való jog [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés] körében szükséges az Alkotmánybíróság azon döntéseire is emlékeztetni, amelyeket az Alaptörvény hatálya alatt hozott. Ezek közül kiemelendő a 3115/2017. (V. 22.) AB végzés, amely a következők szerint foglalta össze a szóban forgó alapjoggal kapcsolatos gyakorlatot: „»[a] tulajdonvédelem [...] nem kizárólag a polgári jogi értelemben vett tulajdonra, hanem egyéb vagyoni értékű jogokra is kiterjedhet, az Alaptörvény XIII. cikke tehát a tulajdonvédelem körében az egyéb, tulajdonszerű vagyoni értékű jogok védelmét is biztosítja» {3199/2013. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [13], megerősítette: 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [21]}. Utal e körben az Alkotmánybíróság a 118/B/2009. AB határozatára, amely szerint az »Alkotmánybíróság – eddigi gyakorlata során – az olyan jogviszonyoknál, amelyek inkább voltak kötelmi jellegűek (*in personam*), mint dologi jellegűek (*in rem*), nem állapította meg a tulajdoni védelem fennálltát», és ennek alapján azt állapította meg, hogy például a pénzkövetelésben marasztaló jogerős bírósági ítéletet nem lehet érdemi összefüggésbe hozni a tulajdonhoz való joggal (ABH 2010, 1959, 1963.) {hivatkozva: 23/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [121]}” {3115/2017. (V. 22.) AB végzés, Indokolás [16]}
- [43] Az alkotmánybírósági gyakorlat azt támasztja tehát alá, hogy a jelen ügyben sérelmezett norma nem sérti az indítványozó tulajdonhoz való jogát, mert ez az alapjog nem oltalmazza a kötelmi jogviszonyból származó igényeket. Az indítványozó megtérítési igénye kétség kívül az adósok szerződészegő magatartására vezethető vissza, ami alkotmányjogi értelemben kötelmi jogi jelleget kölcsönöz a jogviszonynak. Az indítványozó megtérítési igénye nem tartozik a tulajdonhoz való jog védelmi köréhez.
- [44] 3. Az indítványozó a bizalomvédelem sérelmét is állította. Az Alaptörvény B cikk (1) bekezdése úgy szól, hogy Magyarország független, demokratikus jogállam. A jogállamiság tartalmi követelményei közé tartozik a bizalomvédelem, amely a jog viszonylagos állandóságába vetett bizakodást védi {142/2010. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2010, 668, 677–682.; 10/2013. (IV. 25.) AB határozat, Indokolás [15]; 25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [71]}. Az általa biztosított oltalom tartalmát azonban különböző jogviszonyokban eltérően állapította meg az Alkotmánybíróság. Másként kezelte egyrészt például a rövid és a hosszú távra adott adókedvezmények megvonását, továbbá a biztosítási elemmel rendelkező és az azt nélkülöző társadalombiztosítási ellátások átalakítását. Másrészt a gyakorlat szerint előzetes alanyi jogosultság, illetve bárminemű előzetes állami kötelezettség nélkül, csupán gazdaságpolitikai célból adott kedvezményeket vissza lehet vonni akár rövid határidővel is, ha erre a jogszabály kibocsátása óta eltelt hosszabb idő alatt bekövetkezett jelentős változások kényszerítik az államot. Ilyen kényszer nélkül az érintetteknek természetesen hosszabb alkalmazkodási időt kell biztosítani.
- [45] Ebben az ügyben azt kellett megítélnie az Alkotmánybíróságnak, hogy mennyiben védi az Alaptörvény B cikk (1) bekezdése az indítványozó abba vetett – és kifejezett jogszabályi előíráson alapuló – bizakodását, hogy az állam meg fogja téríteni a behajthatatlanná vált kölcsönök és járulékok együttes összegének 80 %-át. A megtérítési kötelezettséget a jogalkotó gazdaságpolitikai értékválasztási szabadsága keretében vezette be határozatlan időtartamra 2001. év elején a lakáskölcsönöket kihelyező vállalkozások javára. Az intézkedés hatását tekintve eltérítette a piaci viszonyoktól a megtérülési kockázatot és az azzal együtt járó költségszintet. A sérelmezett szabályozás 2011. év végén hatályba lépve – igazodva egyebekben az európai uniós kötelezettségekhez is –

megszüntette ezt a helyzetet. Megítélésem szerint nem vezet a jogalkotó kötöttségéhez, avagy – a másik oldalról szemlélve – az indítványozó bizakodásának Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésén alapuló feltétlen, határidő nélküli védettségéhez a gazdaságpolitikai célból határozatlan időre lefektetett ösztönző szabály elfogadása. Az ilyen típusú jogszabályi rendelkezések állandóságát a jogállam sem garantálja, ezért a konkrét esetben a B) cikk (1) bekezdésének a sérelme nem volt megállapítható.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

[46] A párhuzamos indokolás 1. pontjához csatlakozom.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

[47] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[48] A határozat rendelkező részével egyetértek, azonban a határozatban foglaltaktól részben eltérő indokokkal.

[49] 1. Az indítvány elbírálásában számomra lényeges jelentőségű kiindulópontot jelentett, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének az indítványozó által állított visszamenőleges hatályú jogalkotással történő sérelme nézetem szerint az indítványozó valamilyen Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét kell eredményeznie ahhoz, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdésére is visszautaló 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz érvényesíthető legyen. Az alkotmányjogi panasz ugyanis az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak védelmére szolgáló eszköz; az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdése pedig önmagában nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot [lásd a 3001/2014. (I. 24.) AB végzést].

[50] 2. Az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikke (1) bekezdésében biztosított tulajdonjoga sérelmét állítja. A fentiekre tekintettel az indítvány sorsát alapvetően befolyásolja, hogy bekövetkezett-e az ügyben a tulajdonjog alkotmányjogi értelemben vett sérelme, vagy sem.

[51] Álláspontom szerint az ügyben alkotmányjogi értelemben vett tulajdonjogi sérelem nem állapítható meg.

[52] A térítési igény megíúsulása nézetem szerint nem valósítja meg a tulajdonjog sérelmét. Az eredeti jogszabályi rendelkezésre épülő megállapodásból fakadó igény nem értelmezhető ellenérték fejében szerzett várománynak, és nem vonható a szerzett jogok fogalmi körébe. Ezért ebből a megközelítésből – eltérően a határozatban foglaltaktól – nem tudom értelmezni a térítési igényt, mint „jogellenes” tulajdont.

[53] Az indítványozó vagyonát (és az ezen fennálló tulajdonjogát) alapvetően a hitelezés érintette; ebben a programban való részvétele azonban önkéntes volt. Nézetem szerint a tulajdonjog alkotmányjogi értelemben vett sérelmét a jog olyan elvonása jelenti, amiben maga a tulajdonos nem működik közre. A jelen ügyben bekövetkezett vagyonvesztés nem függetleníthető az indítványozó hitelezési programban való önkéntes részvételétől, ezért az ebből eredő kárát nézetem szerint eleve nem lehet a tulajdonjog elvonásának fogalmi körébe emelni. Így ebből a megközelítésből sem látom megállapíthatónak a tulajdonjog sérelmét amiatt, hogy az indítványozó jogszabályi garanciában bízva nyújtott esetlegesen meg nem térülő hiteleket.

- [54] 3. Jóllehet az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének hiánya eleve az indítvány alaptalanságát eredményezi, lényegesnek tartom röviden kitérni a B) cikk (1) bekezdésének állított sérelmét tartalmazó indítványi elemre is.
- [55] Miután az uniós jog transzformáció nélkül is a belső jog része, Magyarország uniós csatlakozásával, 2004. május 1-jével az ügybeni térítés a törvényszék mint tagállami bíróság megállapítása szerint tiltott támogatássá vált, függetlenül attól, hogy ezt az érintett szereplők átlátták-e vagy sem. A jog értelmezése ugyanis a jogviszonyok alanyainak jogát nem alakítja, nem konstituálja, csupán a jogi helyzetet konstatálja.
- [56] Ebből adódóan az ügybeni kormányrendelet módosítása voltaképpen a jogharmonizáció elvégzése volt; az uniós joggal ellentétes szabály kivezetése a magyar belső jogrendből. Mivel a térítés már 2004. május 1-jétől tiltott támogatásnak minősült, és mivel az uniós jog alkalmazása jogharmonizáció nélkül is kötelezettsége a magyar államnak, az uniós joggal való koherencia megteremtésének érdekében történő kormányrendelet-módosítás az uniós jog 2004. május 1-jétől a magyar belső jog részévé válása folytán előállott jogi helyzeten már nem változtatott.
- [57] Ezért a kormányrendelet módosítása véleményem szerint nem minősült visszamenőleges hatályú jogalkotásnak. Más kérdés, hogy a jogharmonizáció késedelme alapvetően nehezítette meg a jogi helyzet helyes értelmezését, mely felvetheti a kártérítési felelősség kérdését. Ennek érdemi megítélése és érvényesíthetősége azonban már nem alkotmányjogi, hanem polgári jogi kérdés.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel párhuzamos indokolása

- [58] Egyetértek a határozat rendelkező részével és indokolásával, azonban az indokolással összefüggésben fontosnak tartom az alábbiak hangsúlyozását.
- [59] Az EUMSZ 267. cikke értelmében az Európai Unió Bíróságának (EUB) hatáskörébe tartozik a Szerződések értelmezése, és az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése. Egyetértek a határozat azon megállapításával, hogy az EUB valamely ügyben az EUMSZ 267. cikke szerinti hatáskörében kifejtett álláspontjának az Alkotmánybíróság általi felülvizsgálata vagy felülbírálata fogalmilag kizárt.
- [60] Az Alkotmánybíróságnak ugyanakkor a magyar Alaptörvény alapján is értékelnie kell azt, ha az eljáró bíróság adott esetben önkényesen és ezáltal alaptörvény-ellenesen eltér az uniós jog valamely rendelkezésének EUB által meghatározott értelmezésétől. Ugyancsak az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik annak vizsgálata, hogy nem vezet-e önkényes és ezáltal alaptörvény-ellenes jogalkalmazásra, ha valamely ügyben az eljáró bíróságok az alkalmazandó uniós jogot megfelelő indokolás nélkül figyelmen kívül hagyják, vagy éppen ellenkezőleg, annak ellenére alkalmazzák (a magyar belső jog féltetével), hogy az az adott ügyben nem volna alkalmazandó. Az Alkotmánybíróság uniós joghoz való viszonyulása további szempontjaként a 22/2016. (XII. 5.) AB határozat és a 2/2019. (III. 5.) AB határozat megállapításait is irányadónak tekintem.
- [61] A versenyjog területe kizárólagos uniós hatáskörbe tartozó kérdés, ekként ebben az ügyben az uniós versenyjogi szabályokkal ellentétes tartalmú tagállami (jelen esetben magyar) jogszabály nem alkotható és a korábban megalkotott ilyen tartalmú jogszabályok nem alkalmazhatóak (és jelen ügyben 2004. május 1. napját követően nem is kerültek alkalmazásra). Éppen ezért teljes mértékben osztom a határozat azon megállapítását, hogy az uniós jogból fakadó követelmények teljesítése miatt az ügyben sem a bizalomvédelem, sem pedig az azonnali hatályú jogalkotás tilalmának követelménye nem sérült.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3064/2012.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3242/2019. (X. 17.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Ítélető Tábla 3.Beüf.10.782/2018/3. számú végzése és a Fővárosi Törvényszék 7.Bpk.997/2018/4. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A jogi képviselő nélkül eljáró indítványozó (Bolyki Sándor Krisztián, a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában kérte a Fővárosi Ítélető Tábla 3.Beüf.10.782/2018/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését a Fővárosi Törvényszék 7.Bpk.997/2018/4. számú végzésére kiterjedő hatállyal.
- [2] Az indítvány alapjául szolgáló ügy előzményei a következők. Az indítványozó 2018. október 15. napján – az Alkotmánybíróság 10/2018. (VII. 18.) AB határozatára (a továbbiakban: Abh.) hivatkozással – összbüntetésbe foglalási kérelmet terjesztett elő a Fővárosi Törvényszéknél az alábbi három alapítélet vonatkozásában:
 - a Fővárosi Törvényszék 5.B.222/2007/169. számú ítéletével kiszabott és a Fővárosi Ítélető Tábla mint másodfokú bíróság 1.Bf.135/2011/9. számú ítéletével jogerős hat év fegyházbüntetés és hat év közügyektől eltiltás,
 - a Pesti Központi Kerületi Bíróság 3.B.35.741/2008/15. számú ítéletével kiszabott és a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság 26.Bf.6771/2009/6. számú határozatával jogerős tíz hónap börtönbüntetés és egy év közügyektől eltiltás, valamint
 - a Budai Központi Kerületi Bíróság 21.B.XI.1818/2011/43. számú ítéletével jogerősen kiszabott egy év 10 hónap börtönbüntetés és két év közügyektől eltiltás.
- [3] A Fővárosi Törvényszék 5.Bk.780/2010/10. számú ítéletével, amely a Fővárosi Ítélető Tábla mint másodfokú bíróság 3.Bkf.11.077/2012/3. számú határozatával emelkedett jogerőre, a fenti alapítéletek közül az első kettőt összbüntetésbe foglalta azzal, hogy annak tartamát hat év két hónap és tizenöt nap fegyházbüntetésben határozta meg.
- [4] A Fővárosi Törvényszék 7.Bpk.997/2018/4. számú végzésével az indítványozó összbüntetésbe foglalás iránti kérelmét elutasította. A végzés indokolása szerint – tekintettel arra, hogy az alapítéletek közül kettőt a Fővárosi Törvényszék 5.Bk.780/2010/10. számú ítéletével már összbüntetésbe foglalt – a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) kizáró rendelkezése folytán a megjelölt alapítéletek nem foglalhatóak egymással összbüntetésbe.
- [5] Az indítványozó ellen folytatott büntetőeljárások kivétel nélkül a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) alapján folytak. Tekintettel azonban arra, hogy az összbüntetési indítvánnyal érintett egyik ítélet 2013. július 1-jét követően (2013. szeptember 2. napján) emelkedett jogerőre, az eljáró bíróság 2018. szeptember 14. napján kelt döntésében a Btk. összbüntetési szabályait alkalmazta az összbüntetésbe foglalás lehetősége, illetve annak mértéke megállapításakor, kifejezett hivatkozással az Abh.-ra.
- [6] Az ítélet ellen az indítványozó terjesztett elő fellebbezést, amelyben kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság nem volt figyelemmel az Abh.-ra, ezért a döntése törvényt sértő. A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség az indítványozó fellebbezését alaposnak tartva indítványozta, hogy a Fővárosi Ítélető Tábla a Fővárosi Törvényszék ítéletét helyezze hatályon kívül, és az elsőfokú bíróságot utasítsa új összbüntetési eljárás lefolytatására. A Fővárosi Ítélető Tábla mint másodfokú bíróság azonban 3.Beüf.10.782/2018/3. számú végzésével a Fővárosi Törvényszék végzését helyben hagyta. Az indokolás szerint helyesen járt el a törvényszék, amikor az összbüntetésbe foglalás anyagi feltételeit a Btk. rendelkezései alapján vizsgálta, mivel az indítvánnyal érintett, harmadikként hivatkozott

ítélet a Btk. hatálybalépését követően emelkedett jogerőre, így a régi Btk. alkalmazásának lehetősége fel sem merülhet. Az ítéletábra hivatkozott az Abh.-ra is, amely szerint: „A régi Btk. és a Btk. összbüntetési szabályainak, valamint azokkal összefüggésben a Btk. 2. § (1)–(2) bekezdése rendelkezéseinek az értelmezése az eljáró bíróság(ok), valamint – meghatározott esetben, így különösen a bírósági joggyakorlat egységének biztosítása érdekében – a Kúria feladata [Alaptörvény 26. cikk (3) bekezdése, bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény III. fejezete] {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Ezen tevékenységük során a bíróságok a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik (Alaptörvény 28. cikk).” (Abh., Indokolás [81])

- [7] Az ítéletábra álláspontja szerint „[a] Kúria az AB határozat kihirdetése óta is következetes abban, hogy összbüntetésbe továbbra is jogerősen kiszabott büntetéseket kell foglalni [Btk. 93. § (1) bekezdés], az utóbb hozott ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével nyílik meg annak lehetősége, hogy a kérdéses büntetéseket összbüntetésbe foglalják. [...] Az összbüntetés tartamának meghatározásakor ezért továbbra is az összbüntetésbe foglalás lehetőségének megnyíltakor aktuálisan hatályos jogszabályokat kell alkalmazni, a Btk. 2. §-nak ehhez képest nincs jelentősége. A Btk. 2. § alapján az elkövetéskori és az elbíráláskori jogi helyzetet kell összevetni. Az összbüntetésben foglalandó alapítéletekben szereplő cselekményeket már elbírálták, a kiszabott büntetések összbüntetésbe foglalásakor az elkövetéskori jogi helyzethez nem lehet visszatérni.” (Indokolás 2–3. oldal)
- [8] Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát, melyben a Fővárosi Ítéletábra 3.Beüf.10.782/2018/3. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék 7.Bpk.997/2018/4. számú végzése felülvizsgálatát kérte a döntések alapjogsértő voltára tekintettel. Az indítványozót álláspontja szerint joghátrány érte amiatt, hogy a bíróságok az Alkotmánybíróság döntését figyelmen kívül hagyva az összbüntetési eljárás során a rá nézve kedvezőtlenebb Btk. szabályait alkalmazták annak ellenére, hogy az Abh.-ból következően a számára kedvezőbb, régi Btk. szerinti szabályokat kellett volna az eljárásban alkalmazni.
- [9] 2. Az indítványozó beadványát az Alkotmánybíróság felhívása nyomán több alkalommal is kiegészítette. Indítvány-kiegészítéseiben kérte a támadott döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását, és egyúttal az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását, mivel álláspontja szerint a döntések a jogállamiság elvébe ütköznek. Sérelmezte, hogy a bíróságok az eljárásuk során a bűncselekmények elkövetésekor még hatályba nem lépett jogszabályi rendelkezést alkalmaztak, nem vizsgálták, hogy a Btk. 2. §-a alapján számára a régi Btk. vagy a Btk. rendelkezései a kedvezőbbek, és mindennek eredményeként a rá nézve kedvezőtlenebb és szigorúbb Btk. alapján szabták ki az összbüntetést. Meglátása szerint a bíróságoknak ezen, az Abh.-t félreértelmező eljárása sérti a jogbiztonság követelményét.
- [10] Az indítványozó emlékeztetett arra is, hogy „[a] Btkátm. 3. §-ának *ex nunc* hatályú megsemmisítése következtében a Be. 839. § (3) bekezdése alapján – az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén – az indítványozón kívül valamennyi olyan elítélt számára megnyílik a lehetőség az összbüntetésbe foglalással összefüggő indítvány [ismételt] előterjesztésére, akiknél – az indítványozóhoz hasonlóan – a bíróság a megsemmisített rendelkezést alkalmazva korábban elutasította az összbüntetésbe foglalásra tett indítványt, illetőleg összbüntetést – ugyancsak a Btkátm. 3. §-ára figyelemmel – hivatalból nem állapított meg” (Abh., Indokolás [77]). Álláspontja szerint a bíróságok eljárása súlyosan sérti a tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jogát, valamint a törvényesség elvét is.

II.

- [11] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [12] 1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [13] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. A Fővárosi Ítéltábla 3.Beüf.10.782/2018/3. számú végzését 2018. november 15. napján hozta meg. Az indítványozó első beadványát 2018. október 17. napján terjesztette elő közvetlenül az Alkotmánybíróságon, majd azt 2018. december 27. napján a Fővárosi Ítéltábla végzésére is kiterjesztette. Az alkotmányjogi panasz tehát határidőben érkezett. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [14] Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítvány csak részben tesz eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében a határozott kérelemmel összefüggésben rögzített feltételeknek, az alábbiak szerint.
- [15] Az indítványozó a beadványában az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezésre csak utal, a beadvány tartalmából azonban egyértelműen megállapítható, hogy az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz eljárás lefolytatását indítványozza, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt tartalma alapján, az Abtv. 27. § szerinti panaszként vizsgálta.
- [16] Az indítványozó megjelöli az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B] cikk (1) bekezdés; XXVIII. cikk (1) bekezdés], azonban nem határozza meg valamennyi rendelkezéssel összefüggésben a sérelem lényegét. Az indítványozó ugyanis az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozott ugyan, azzal összefüggésben azonban alkotmányjogilag értékelhető érvelést nem adott elő. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogilag értékelhető indokolás hiányában pedig az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja szerinti követelményeknek, és ekként nem alkalmas érdemi elbírálásra [lásd például: 3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [34]].
- [17] Az indítványozó által hivatkozott alaptörvényi rendelkezésekkel összefüggésben utal az Alkotmánybíróság arra is, hogy az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, mely szerint a jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén [3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3322/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [10]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3324/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [11]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [15]] – lehet alapítani. Mivel az indítványozó kifogása a fentiek szerint megjelölt egyik kivételes eset, a visszaható hatály tilalma körébe tartozik, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben helye van az alaptörvény-ellenesség vizsgálatának.
- [18] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. § szerinti érintettséget, valamint az Abtv. 29–31. § szerinti tartalmi követelményeket. Ezeket a feltételeket vizsgálva az Alkotmánybíróság jelen ügyben az alábbi következtetésekre jutott.
- [19] Az indítvány eleget tesz az Abtv. 27. §-ából fakadó feltételeknek, mivel az indítványozó kérelme alapján indult összbüntetési eljárás lefolytatását elutasító döntés ellen irányul. Az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. A támadott döntéseket érintően továbbá az indítványozó alkotmányjogi panasz előterjesztésére jogosultnak tekinthető, és figyelemmel arra, hogy a megsemmisíteni kért bírósági határozatokban foglaltaknak a címzettje, nyilvánvalóan érintett is.
- [20] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának az is feltétele, hogy az indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [21] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azon kérdés tekintetében, hogy a visszaható hatály tilalmába ütköznek-e az indítványozó összbüntetési kérelme alapján hozott azon bírósági határozatok, amelyekben a bíróság az indítványozó összbüntetés iránti kérelmét olyan büntető anyagi jogi rendelkezésekre alapítva utasította el, amelyek sem az összbüntetésbe foglalással érintett ítéletekben szankcionált bűncselekmények elkövetésekor, sem az összbüntetésbe foglalás alapjául szolgáló valamennyi ítélet jogerőre emelkedésekor nem voltak hatály-

ban, felmerül a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetősége, ezért az indítvány érdemi vizsgálata mellett döntött.

- [22] 3. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozattervezetet terjesszen a testület elé. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság a hivatkozott rendelkezés alkalmazásával járt el, és az indítvány befogadásáról, valamint a panasz érdemi elbírálásáról egyszerre döntött.

IV.

- [23] Az indítvány megalapozott.

- [24] 1. Az Alkotmánybíróság az indítványt tartalma szerint bírálta el. Az indítványozó beadványában sérelmezte, hogy a bíróságok az utólagos összbüntetési eljárás iránti kérelmét a Btk. szabályai alapján utasították el, amely szabályok még nem voltak hatályosak akkor, amikor a felelősségre vonás alapjául szolgáló cselekményeket elkövette. Az indítványozó ezen felül kifogásolta azt is, hogy az eljáró bíróságok nem vették figyelembe a Btk. kötelező alkalmazását előíró a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXXIII. törvény (a továbbiakban: Btkátm.) 3. § megsemmisítését kimondó Abh.-ban kifejtett követelményeket.

- [25] 1.1. Az Alkotmánybíróság az összbüntetés jogi természetét az Abh.-ban részletesen elemezte (Indokolás [22]–[37]). A döntés értelmezése szerint az összbüntetés sajátos jogintézmény, valójában olyan büntetés kiszabás, amely felülírja a jogerős ítéletek jogkövetkezményekkel kapcsolatos rendelkezéseit, és megállapítja a letöltendő szabadságvesztés mértékét anélkül, hogy a terhelt bűnösségéről maga döntést tartalmazna.

- [26] Az összbüntetésbe foglalásnak – egyéb feltételek teljesülése esetén – akkor van helye, ha az elkövető különböző büntetendő cselekményeit a hatóságok külön eljárásokban bírálták el, ennek eredményeként vele szemben több ítéletben szabtak ki határozott ideig tartó végrehajtandó szabadságvesztést. Célja az, hogy a terheltet utólag olyan helyzetbe hozza, mintha a különböző eljárásokban elbírált cselekményeit a Btk. kötelező szabályának megfelelően egy eljárásban elbírálvá halmazati büntetéssel sújtották volna.

- [27] Az összbüntetés szabályai legutóbb a Btk. hatályba lépésével módosultak. A jelenleg hatályos rendelkezésekkel a jogalkotó egyértelműen a szigorítás irányába mozdult el. A jogalkotói célkitűzés – a Btk. 93. §-ához fűzött indokolás szövege szerint – az volt, hogy a szabályozás megfeleljen annak a kriminálpolitikai törekvésnek, amelynek jegyében a többszörös bűnelkövetőkkel szemben szigorúbban kíván fellépni. Ennek megfelelően az összbüntetésbe foglalás feltételeit a jogalkotó több ponton megszorító jelleggel módosította.

- [28] A Btk. hatálybalépésével, rendelkezéseinek alkalmazásával összefüggésben a Btkátm. tartalmaz iránymutatást. A törvény 3. §-a vonatkozott az összbüntetési szabályok alkalmazására. Ennek értelmében a Btk. 93–96. §-a szerint kellett eljárni, amennyiben az összbüntetésbe foglalandó ítéletek közül legalább egy a Btk. hatálybalépését követően emelkedett jogerőre.

- [29] 1.2. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban kifejtette, hogy „[a] jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének követelménye felöleli a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét. Vagyis jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg jogkövetkezményeket: nem rögzíthet kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. Az Alkotmánybíróság szerint valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a hatálybalépés visszamenőlegesen történt, hanem akkor is, ha a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés alapján – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell.” (Abh., Indokolás [50]–[51])

- [30] Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Btkátm. kifogásolt 3. §-a a hatályba lépését megelőzően keletkezett tényekhez fűzött az új, a korábban hatályos szabályozáshoz képest eltérő jogkövetkezményt azáltal, hogy meghatározta az ebbe a körbe eső ítéletekben kiszabott szabadságvesztés büntetés tartamának a megállapítására irányadó szabályt. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint ezért a Btkátm. 3. § tartalmilag visszaható hatályúnak minősült (Abh., Indokolás [56]–[57]). A régi Btk. és a Btk. kapcsolódó szabályait össze-

vetve továbbá az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a támadott rendelkezés az érintett jogalanyokra nézve szigorúbb, a jogalanyok helyzetét elnehezítő tartalmú (Abh., Indokolás [59]–[60]).

- [31] Az Abh. az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben rámutatott: „A jogállami követelmények nem zárják ki annak a lehetőségét, hogy az összbüntetés számítását érintő módszerek utólag változzanak, sőt szigorodjanak. Így az összbüntetés szabályainak a 2013. július 1-jei módosítása a változás tartalmától függetlenül önmagában nem vezet alaptörvény-ellenességhez. Jelen esetben ugyanakkor a jogalkotó ezen súlyosabb szabályok bevezetését nem bízta a jogalkalmazásra – vagyis nem tette lehetővé, hogy az eljáró bíróságok a Btk. 2. § (1)–(2) bekezdései alapján maguk döntsék el, hogy a cselekmény elkövetése idején vagy a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő törvény tartalmaz-e enyhébb rendelkezéseket az elítéltre nézve és ezért az egyes esetekben melyik alkalmazandó –, hanem arról a Btkátm. 3. §-ával rendelkezett.” (Abh., Indokolás [64]–[65])
- [32] A Btkátm. 3. §-a kívül esett tehát a korlátozott és kivételes esetek azon körén, amelyen belül a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás az Alkotmánybíróság gyakorlata és a jogállamiság alkotmányos garanciarendszere alapján általában megengedett, az Alkotmánybíróság ezért a Btkátm. 3. §-át – a B) cikk (1) bekezdésébe ütközése okán – megsemmisítette.
- [33] 2. A továbbiakban az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a visszaható hatály tilalmába ütköznek-e az indítványozó összbüntetési kérelme alapján hozott bírósági határozatok, amelyekben a bíróság az indítványozó összbüntetés iránti kérelmét olyan büntető anyagi jogi rendelkezésekre alapítva utasította el, amelyek az összbüntetésbe foglalással érintett ítéletekben szankcionált bűncselekmények elkövetésekor még nem voltak hatályban.
- [34] Ezen vizsgálat során az Alkotmánybíróság irányadónak tekintette az Abh.-ban a visszaható hatályú jogalkotással összefüggésben lefektetett elveket, figyelemmel az Abh.-ban és a jelen indítvány kapcsán vizsgált kérdések tárgyköri azonosságára.
- [35] 2.1. Előljáróban rámutat az Alkotmánybíróság, hogy az Abh. közzétételére a Magyar Közlönyben 2018. július 18-án sor került.
- [36] Az Abtv. 39. § (1) bekezdése értelmében – ha e törvény eltérően nem rendelkezik, – az Alkotmánybíróság döntése mindenkire nézve kötelező. Az Abtv. 45. § (1) bekezdése előírja továbbá, hogy a megsemmisített jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés az Alkotmánybíróság megsemmisítéséről szóló határozatának a hivatalos lapban való közzétételét követő napon hatályát veszti, és e naptól nem alkalmazható.
- [37] A konkrét esetben a Fővárosi Törvényszék 2018. szeptember 14. napján, tehát az Abh.-t követően hozta meg a határozatát. A Fővárosi Törvényszék, valamint az indítványozó fellebbezése nyomán eljáró Fővárosi Ítéltábla határozatában nem hivatkozott a Btkátm. megsemmisített 3. §-ára, így formálisan nem sértette meg az Abtv. fenti előírásait. Valójában azonban tartalmilag kétséget kizáróan a megsemmisített jogszabályi rendelkezésnek felelt meg az eljárása, azáltal, hogy az alkalmazandó összbüntetési szabályok megállapításához a megsemmisített rendelkezésben foglalt és az Alkotmánybíróság által alaptörvény-ellenesnek minősített és megsemmisített tesztet alkalmazta. Mindez azt jelenti, hogy a bíróságok eljárása tartalmilag megfelelt a megsemmisített jogszabályi rendelkezés előírásainak. Ezzel együtt ugyanakkor az eljáró bíróság elmulasztotta figyelembe venni a visszaható hatály tilalmából fakadó és az Abh.-ban kifejtett követelményeket.
- [38] 2.2. A konkrét bírósági határozatokat érintően megállapította az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó az összbüntetésbe foglalással érintett valamennyi bűncselekményt a Btk. hatályba lépése előtt követte el, és a két ítélet még 2013. július 1. napját (a Btk. hatályba lépésének napját) megelőzően jogerőssé vált. Ennek ellenére a bíróságok az utólagos összbüntetésbe foglalás iránti kérelmet automatikusan a Btk. szabályai alapján bírálták el, arra hivatkozással, hogy egy ítélet a Btk. hatályba lépését követően emelkedett jogerőre. A jelen eljárás alapját képező törvényszéki végzés szerint „[a] bírói gyakorlat az összbüntetési eljárás során alkalmazandó anyagi jogi jogszabály megválasztása körében hosszú ideje azt a töretlen álláspontot képviseli, hogy ha valamennyi ítélet vonatkozásában az összbüntetésbe foglalás lehetősége egy új, módosított jogszabály hatályba lépésének időpontja előtt nyílt meg, a büntető törvénykönyv korábbi szabályait kell alkalmazni. Azonban, ha az összbüntetésbe foglalandó alapítéletek közül akár egy is az összbüntetésben foglalás szabályit módosító rendelkezés hatályba lépését követően emelkedett jogerőre, akkor a megváltozott szabályok alkalmazásának van helye.” (Törvényszék végzése, 2. oldal)

- [39] Az Ítéletábrá osztotta a Törvényszék álláspontját. Végzésében úgy foglalt állást, hogy „[a]z összbüntetés tartamának meghatározásakor ezért továbbra is az összbüntetésbe foglalás lehetőségének megnyíltakor aktuálisan hatályos jogszabályokat kell alkalmazni, a Btk. 2. §-nak ehhez képest nincs jelentősége. [...] Az összbüntetésben foglalandó alapítéletekben szereplő cselekményeket már elbírálták, a kiszabott büntetések összbüntetésbe foglalásakor az elkövetéskori jogi helyzethez nem lehet visszatérni.” (Ítéletábrá végzése, 3. oldal)
- [40] A Btk. hatálybalépéséről a jogszabály 463. §-a rendelkezik. A jogszabályhely értelmében a törvénykönyv – benne az összbüntetés új szabályozása – 2013. július 1-jén lépett hatályba. A Btk. összbüntetési szabályainak az alkalmazásáról rendelkezett ugyanakkor a Btkátm. 3. §-a. Az Alkotmánybíróság döntésével megsemmisített rendelkezés értelmében a Btk. 93–96. §-ait olyan összbüntetési eljárásokban kellett alkalmazni, amelyekben az összbüntetésbe foglalandó ítéletek közül legalább egy a Btk. hatálybalépését, vagyis 2013. július 1-jét követően emelkedett jogerőre.
- [41] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Btk. összbüntetésre irányadó szabályai és a Btkátm. 3. §-a egyaránt 2013. július 1-jén léptek hatályba. A Btkátm. megsemmisített 3. §-a pedig arról rendelkezett, hogy a Btk. 93–96. §-ait ettől az időponttól kellett alkalmazni.
- [42] Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság csak a Btkátm. 3. §-át érintően állapította meg a visszaható hatály tilalmába ütközést, a Btk. 93–96. §-aira vonatkozóan nem vont le közvetlen következtetést. Ám annak eredményeként, hogy a Btkátm. 3. §-a csupán alkalmazási szabály volt, amely a Btk. 93–96. §-ok alkalmazásáról rendelkezett, az Alkotmánybíróság a visszaható hatály tilalmának a megsértését a Btk. 93–96. §-ok tartalmi vizsgálata alapján állapította meg. Ennek következtében a Btkátm. megsemmisített 3. §-át érintően levont következtetéseket az Alkotmánybíróság a Btk. 93–96. §-aiban rögzített összbüntetési szabályokra is irányadónak tartja az alábbiak szerint.
- [43] Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Btkátm. 3. §-a a visszaható hatály tilalmába ütközik. A bírósági határozat jogerőre emelkedése, illetve annak időpontja ténykérdés. Így valamennyi olyan összbüntetési eljárásban, amikor az összbüntetésbe foglalandó ítéletek közül legalább egy ítélet 2013. július 1-jét megelőzően emelkedett jogerőre, megállapítható, hogy a Btk. 93–96. §-ai a hatálybalépést megelőzően keletkezett tényekre alkalmazandók. Ilyen esetekben a Btk. 93–96. §-ai tehát a hatálybalépést megelőzően keletkezett tényekhez fűznek új, a korábban hatályos szabályozáshoz képest eltérő jogkövetkezményt azáltal, hogy meghatározzák az ebbe a körbe eső ítéletekben kiszabott szabadságvesztés büntetés tartamának a megállapítását (Abh., Indokolás [56]).
- [44] A régi Btk. és a Btk. kapcsolódó szabályainak az összevetésével az Abh.-ban kifejezetten megállapította továbbá az Alkotmánybíróság, hogy a hatályos rendelkezések a terhelte nézve hátrányosabbak. A Btk. kapcsolódó szabályai ugyanis egyértelműen szűkítik azon ítéletek – és egyúttal azon elítéltek – körét, amelyen belül lehetőség van összbüntetés megállapítására. Ezen túl a Btk. a kiszabható büntetés mértékét érintően is súlyosította a szabályokat (lásd részletesen: Abh., Indokolás [29]–[37]). Az elítélteknek tehát súlyosabb büntetést kell kiállniuk, amennyiben az ítéleteiket a Btk. alapján foglalják összbüntetésbe, mintha arra a régi Btk. alapján kerülne sor (Abh., Indokolás [59]).
- [45] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban iránymutatást adott a bíróságoknak arra vonatkozóan, hogy a Btkátm. megsemmisített 3. §-a szerinti alkalmazási szabály hiányában mely jogszabályi rendelkezések alapján határozzák meg az alkalmazandó jogszabályt. „A Btkátm. 3. §-a szerinti alkalmazási szabály megsemmisítését követően az eljáró bíróságok a Btk. 2. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva hozhatnak döntést arról, hogy az adott összbüntetési vagy utólagos összbüntetési eljárásban a régi Btk. vagy a Btk. összbüntetési szabályai tartalmazzanak-e enyhébb rendelkezéseket az elítélte nézve, és ezért az egyes esetekben melyik büntető törvény alkalmazandó. A büntető törvénykönyv időbeli hatályának értelmezése tekintetében a bírói gyakorlat alakította ki azt az értelmezési szabályrendszert, amely különös jelentőséget nyert a 2012. évi C. törvény, vagyis a Btk. hatálybalépése során, és amely jelen esetben, a Btkátm. 3. §-a megsemmisítése következtében is irányadó.” (Abh., Indokolás [79])
- [46] Az Abh. értelmezése szerint az összbüntetésbe foglalás szükségszerűen legalább két jogerős ítéletet feltételez. Az ítélet jogerőre emelkedése, illetve annak időpontja ténykérdés. Így valamennyi olyan összbüntetési eljárásban, amikor az összbüntetésbe foglalandó ítéletek közül legalább egy ítélet 2013. július 1-jét megelőzően emelkedett jogerőre, megállapítható, hogy a 2013. július 1-jén hatályba lépett szabály alkalmazása tartalmilag visszaható hatályúnak minősül (Abh., Indokolás [55]–[57]).
- [47] Az Abh. és az azzal egyező iránymutató bírósági gyakorlat szerint az összbüntetésre vonatkozó rendelkezések a büntető anyagi jogi rendelkezések körébe tartoznak, ezért a büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó

szabályok alkalmazásának van helye. Összbüntetésbe foglalni jogerős ítéleteket lehet, vagyis az összbüntetésbe foglalás lehetősége az ítéletek jogerőre emelkedésével nyílik meg, ezért az alkalmazandó jogszabály megállapítása esetén is ezen időpontnak, vagyis az ítéletek jogerőre emelkedésének van meghatározó szerepe. A Btk. 2. §-a szerinti mérlegelést a bíróságok az ítéletek jogerőre emelkedése idején hatályos és az elbíráláskor, vagyis az összbüntetésbe foglaláskor hatályos jogszabályok összevetésével állapíthatják meg. A büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó szabályok alkalmazása ugyanakkor nem ütközhet a visszaható hatály tilalmába.

- [48] Mindebből az következik, hogy ha az összbüntetési eljárást érintően az elítélre nézve szigorúbb anyagi jogi rendelkezések lépnek hatályba, akkor ez utóbbi hátrányosabb Btk. előírások akkor alkalmazhatók, ha az elítelt alapítéletei között nincs olyan, amelyik a szigorúbb törvényi rendelkezés hatálybalépését megelőzően emelkedett jogerőre. A bíróságok az új, hátrányosabb összbüntetési szabályokat csak olyan ítéletekre alkalmazhatják, amelyek kivétel nélkül az új szabály hatályba lépését követően emelkedtek jogerőre.
- [49] A kifogásolt bírósági határozatok által felhívott bírósági gyakorlat a fentiekkel ellentétes. A bírói gyakorlatra történő hivatkozás sem járhat ugyanis azzal a következménnyel, hogy az arra alapított bírósági határozat ellentétes legyen az Alaptörvény rendelkezéseivel, valamint az Alkotmánybíróság – mint az Alaptörvény egyetlen autentikus értelmezője – határozatával. Az eljáró bíróságoknak erre a Btk. 2. §-ához kapcsolódó bírói gyakorlat segítségével hívásakor is figyelemmel kell lenniük.
- [50] Az Alkotmánybíróság eljárásának alapját képező ügyben kétséget kizáróan megállapítható, hogy van olyan, az összbüntetésbe foglalással érintett jogerős ítélet, mely 2013. július 1. napját megelőzően vált jogerőssé, ekként az Abh.-ból következően kifejezetten lehetséges volt a régi Btk. összbüntetésre vonatkozó szabályainak alkalmazása, illetőleg amennyiben a régi Btk. vonatkozó szabályai az elítélre nézve kedvezőbbek, akkor a régi Btk. alkalmazása nem csupán lehetőség, hanem egyenesen az Alaptörvényből fakadó kötelezettség lett volna az eljáró bíróság számára, mert ellenkező esetben a Btk. irányadó szabályainak alkalmazása a visszaható hatály tilalmába ütközne.
- [51] 2.3. Jelen ügy indítványozóját a szabályok változása azért érinti hátrányosan, mert a Btk. 93. § (4) bekezdése kizárja a többszörös összbüntetésbe foglalás lehetőségét. Hivatkozással arra, hogy az alapítételek közül kettőt korábban jogerősen összbüntetésbe foglalt a Fővárosi Törvényszék, az indítványozó utólagos összbüntetési kérelme tekintetében az eljáró bíróságok azt állapították meg, hogy a Btk. kizáró rendelkezése folytán a kérelemben megjelölt ítéletek nem foglalhatóak egymással összbüntetésbe, ezért a további törvényi feltételek meglétének vizsgálata nélkül az indítványozó kérelmét elutasították. Az indítványozónak az így megvalósuló joghátrány következtében súlyosabb büntetést kell kiállnia, mintha esetében a régi Btk. rendelkezései alapján sor került volna összbüntetés megállapítására.
- [52] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy az indítványozó összbüntetési kérelme alapján folyt összbüntetési eljárásban az indítványozóra nézve hátrányos tartalmú, helyzetét elnehezítő szabályok, a Btk. 93–96. §-ai alkalmazására a visszamenőleges hatály tilalmát sértő módon került sor.
- [53] 3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint megállapította a Fővárosi Ítéltábla 3.Beüf.10.782/2018/3. számú végzése és a Fővárosi Törvényszék 7.Bpk.997/2018/4. számú végzése alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) és (4) bekezdései alapján a támadott bírósági határozatokat megsemmisítette.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [54] Összhangban a 10/2018. (VII.18.) AB határozathoz (a továbbiakban: Abh.-hoz), illetőleg a 3168/2019. (VII. 10.) AB határozathoz tett különvéleményekben kifejtett és az egyedi ügyekre alkalmazott álláspontommal, nem értek egyet a határozattal.
- [55] 1. A határozat a jelen ügyben is arra alapozza a bírói döntések megsemmisítését, hogy az eljáró bíróságok elmulasztották figyelembe venni a visszaható hatály tilalmából fakadó és az Abh.-ban kifejtett követelményeket (Indokolás [10]). Ezzel szemben változatlanul fenntartom azt az álláspontomat, hogy az összbüntetésbe foglalás egy járulékos és deklaratív jellegű jogintézmény, amelyből következően „az összbüntetés szükségessége legkorábban kizárólag abban az időpontban merül fel, amelyben jogerőre emelkedik a második [egyébként a feltételeknek megfelelő] jogerős ítélet” (Abh., Indokolás [90]) és „ez az időpont bír jelentőséggel a visszaható hatály szempontjából” (Abh., Indokolás [91]). Utolni kívánok továbbá arra, hogy a szűk többséggel elfogadott Abh. elismerte és szignalizálta „azt is, hogy a régi Btk. és a Btk. összbüntetési szabályainak, valamint azokkal összefüggésben a Btk. 2. § (1) és (2) bekezdéseinek értelmezése az eljáró bíróság(ok), valamint – meghatározott esetben, így különösen a bírósági joggyakorlat esetében – a Kúria feladata” (Abh., Indokolás [81]).
- [56] 2. A Fővárosi Ítéltábla az előző pontban összegzett indokokra tekintettel és a következetes bírói gyakorlatnak megfelelően alkalmazta a hatályos jog alapján az összbüntetésbe foglalás jogintézményét, hiszen erre a régi Btk.-t nem találta alkalmazhatónak és mindezt döntésében megindokolta (az Ítéltábla indokolásának 2–3. oldala).
- [57] 3. Mindebből következően álláspontom szerint az alkotmányjogi panaszt el kellett volna utasítani.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1577/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3243/2019. (X. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 2.Pf.20.477/2018/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó személyesen eljárva az Alkotmánybírósról szóló 2011. évi CL. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-ára hivatkozással alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Debreceni Törvényszék 2.Pf.20.477/2018/4. számú ítélete, valamint a Hajdúböszörményi Járásbíróság 3.P.20.618/2017/11. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozó személygépkocsijával 2015. december 23. napján Debrecenben a Pallagi úton 10 óra 21 perctől fizető parkolóhelyet vett igénybe, amely szolgáltatásért mobilparkolással fizetett, az azonban 14 óra 21 perckor automatikusan leállt. A Debrecenben működő fizető parkolóhelyek üzemeltetésére jogosult (a továbbiakban: felperes) alkalmazottja az indítványozó gépjárműjének szélvédőjén 14 óra 37 perckor – fizető parkolóhely díjfizetés nélküli igénybevételéért – fizetési felszólítást helyezett el. Mivel az indítványozó az esedékes pótdíjat nem fizette meg, ezért a felperes 2016. február 1. napján pótdíjfizetési felszólítást küldött számára, majd követelése érvényesítése érdekében fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet terjesztett elő. A fizetési meghagyásra irányuló eljárás az indítványozó ellentmondása folytán perré alakult. Az alperes ellenkérelmében azt elismerte, hogy nem fizette meg a felperes részére a parkolási pótdíjat, azonban arra hivatkozott, hogy a parkoló automatán nem szerepelt az a tájékoztatás, hogy mobilparkolás esetén négy óra elteltével a parkolás automatikusan leáll, így a felperes a tájékoztatási kötelezettségének nem tett eleget. Hivatkozott arra is, hogy a parkolás során a jóhiszemű eljárásnak, a tájékoztatói és együttműködési kötelezettségének és az adott helyzetben általában elvárható magatartásnak eleget tett.
- [4] Az elsőfokú bíróság a felperes kereseti kérelmének helyt adott és kötelezte az indítványozót a kereseti kérelemben foglaltak megfizetésére. Döntésének indokolásában kifejtette, hogy a mobiltelefon szolgáltatók saját hatáskörben határozhatják meg, hogy milyen időtartamra, milyen keretösszeg felhasználásáig engedélyezik a mobiltelefonos vásárlásokat. Az indítványozó által csatolt iratok szerint a szolgáltató társaságok internetes honlapjukon rögzítik a mobilparkolással kapcsolatos szolgáltatásaikat, amely szerint a mobilparkolást maximum négy órára lehet igénybe venni, ennek elteltével az automatikusan leállításra kerül és csak újabb SMS küldésével lehet elindítani a további parkolást. A bíróság döntése értelmében az indítványozónak mindezzel tisztában kellett lennie, mivel a mobilparkolás használatát megelőzően tanulmányoznia kellett a szolgáltatás igénybevételének feltételeit. Az elsőfokú bíróság azt is megállapította, hogy a felperes nem volt abban a helyzetben, hogy a mobilparkolás feltételeit befolyásolhatta volna.
- [5] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság (a továbbiakban: Törvényszék) az elsőfokú ítélet helyes indokainál fogva helybenhagyta. A Törvényszék indokolása értelmében az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a mobilfizetési szolgáltatás igénybevételének feltételeit nem a felperes, hanem az alperes mobilszolgáltatója rögzítette, ezek között azt is, hogy négy óra elteltével a szolgáltatás leállításra kerül, amelyről az indítványozó előzetesen tájékozódhatott. A Törvényszék kiemelte, hogy maga az indítványozó csatolta azokat a tájékoztatásokat a mobilszolgáltatók honlapjáról, melyekből megállapítható egyebek mellett a szolgáltatás ezen módja.

- [6] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyben arra hivatkozott, hogy a bírósági ítéletek megsértették az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésében, a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakat, valamint a II. cikkben biztosított emberi méltóságát.
- [7] 2.1. Az indítványozó arra hivatkozott, hogy az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták a szolgáltatók jogszabályokon alapuló tájékoztatási kötelezettségét, ezzel szemben esetében jogszabályi alap nélkül is felróták annak elmulasztását. Mivel olyan magatartás tanúsítását várták el tőle, amely nélkülözötte a jogszabályi alapot, ezért a bírói döntések nemcsak a tisztességes eljáráshoz való jogát, de az emberi méltóságát is súlyosan megsértették.
- [8] 2.2. Panaszában arra is hivatkozott, hogy az eljáró bíróságok nem tárták fel kellő mértékben a jogvitával érintett jogviszony teljes jogszabályi hátterét. Ebben a körben arra utalt, hogy a Törvényszék a felperes kielégítőnek ítélt tájékoztatását kizárólag a nemzeti mobil fizetési rendszerről szóló törvény végrehajtásáról szóló 356/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet előírásaira vezette vissza. Ezzel szemben a figyelmen kívül hagyta a részletes tartalmi követelményeket előíró a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződések részletes szabályairól szóló 45/2014. (II. 26.) Korm. rendeletet. További sérelemként értékelte azt, hogy – értelmezésében – az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) kógens, az általános szerződési feltételeket alkalmazó felekre vonatkozó bizonyítási kötelezettségről rendelkező normáit, és ebben a tekintetben okfejtéseit sem bírálták el érdemben.
- [9] 2.3. Indítványában sérelmezte azt is, hogy az eljáró bíróságok a tényállást indokolás és megalapozott bizonyíték nélkül állapították meg, amely ellentétes a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) rendelkezéseivel. Mindez végső soron az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot alaptörvény-ellenesen korlátozta.
- [10] 2.4. Az indítvány értelmében az elsőfokú bíróság bizonyítási teherként jogszabály létezésének bizonyítását is meghatározta részére, mely álláspontja szerint amellet, hogy ellentétes régi Pp. 163. § (3) bekezdésében foglaltakkal, sérti a tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint az emberi méltósághoz való jogát is. Az elsőfokú bíróság a bizonyítási teherhez tartozónak ítélte a jogszabály létezésének igazolását, ezzel mintegy saját bírói feladatát telepítette az indítványozóra, mely egyértelműen ellentétes az igazságszolgáltatási eljárásokra vonatkozó szabályokkal és alapelvekkel. A Törvényszék eljárása pedig legitímálta ezt az eljárást, ismételten megsértve ezzel a fent már bemutatott indokolási kötelezettséget is magában foglaló tisztességes eljáráshoz való jogát is.
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság – tanácsban eljárva – az Abtv. 56. §-a alapján először azt vizsgálta, hogy a benyújtott alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság törvényi feltételeinek.
- [12] A Törvényszék ítélete az ügy érdemében hozott, rendes jogorvoslattal nem támadható bírói döntés. A kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel az ügy alperese volt – fennáll.
- [13] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében alkotmányjogi panaszt csak Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani. Az Alaptörvény T) cikke a jogszabályok és az Alaptörvény összhangját előíró követelményeket fogalmaz meg, Alaptörvény által elismert jogot azonban nem tartalmaz, így arra alkotmányjogi panasz nem alapítható [3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89]; 3143/2019. (VI. 13.) AB végzés, Indokolás [14]; 3109/2019. (V. 17.) AB végzés, Indokolás [26]].
- [14] A panasz egyébiránt a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek eleget tesz, megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozói jogosultságot megállapító törvényi rendelkezéseket, az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntést, az Alaptörvény megsértett rendelkezését, továbbá tartalmaz indokolást az Alaptörvény által elismert jog [Alaptörvény II. cikk és XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelmének a lényegére, illetve arra nézve, hogy a bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Mindemellett az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára vonatkozóan.

- [15] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ezen feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [16] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában alapvetően az eljáró bíróságok jogértelmezését, illetve a bizonyítékok mérlegelésével megállapított tényállást kifogásolta. Állította, hogy jogszabályi alapra való hivatkozás nélkül, a tájékoztató kötelezettségének elmulasztására alapozva állapítottak meg számára joghátrányt. A támadott ítéletek fényében az Alkotmánybíróság nem osztotta ezt az indítványozói álláspontot. Az elsőfokú bíróság valóban megállapította, hogy az indítványozó tájékoztató kötelezettségének nem tett eleget. Ítéletét ugyanakkor arra alapította, hogy a felperes nem volt részese a létrejött polgári jogi jogviszonynak, amellyel kapcsolatos álláspontját jogszabályi rendelkezésekre hivatkozva kellően megindokolta. Ezt támasztja alá a Törvényszék döntése is, amely értelmében az elsőfokú bíróság a releváns jogszabályi hivatkozások megjelölésével, helyesen állapította meg a tényállást.
- [17] Az indítványozó ezen túl kifogásolta, hogy az eljáró bíróságok döntésük meghozatalakor nem vettek figyelembe bizonyos, általa szükségesnek tartott jogszabályokat, továbbá az általa előterjesztett bizonyítékok mérlegeléséből nem a megfelelő következtetéseket vonva állapították meg a tényállást. Az alkotmányjogi panasz ezen elemeivel kapcsolatban az Alkotmánybíróság jelen ügyben is emlékeztet arra, hogy „a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak. Az Alkotmánybíróság ugyanis az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is kizárólag az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]; legutóbb megerősítette: 3056/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [19]}. [...] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan állapította-e meg az alkalmazandó jogot, értékelte a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e. Ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e jogági dogmatika elfogadott szabályaihoz {3207/2015. (X. 27.) AB végzés, Indokolás [12], illetve 3067/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [18]; 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]; 3123/2019. (V. 29.) AB végzés, Indokolás [22]; 3188/2019. (VII. 10.) AB végzés, Indokolás [19]. Lásd összefoglalóan még: 3069/2017. (IV. 4.) AB végzés, Indokolás [9].” {3151/2018. (V. 7.) AB végzés, Indokolás [14]}
- [18] Nem osztotta az Alkotmánybíróság a panaszban foglalt azon állítást sem, hogy az elsőfokú bíróság jogellenesen kötelezte őt jogszabály létezésének bizonyítására. Az elsőfokú bíróság felhívása értelmében az indítványozót – perbeli ellenkérelmével összefüggésben és arra tekintettel – annak bizonyítása terhelte, hogy a felperes tájékoztató kötelezettsége mire terjedt ki és annak milyen jogszabályi alapja volt. A Törvényszék indokolásában külön ki is emelte, hogy az elsőfokú bíróságnak a bizonyítási kötelezettségről szóló tájékoztatása a régi Pp. szabályainak megfelelt, így eljárása nem volt jogellenesnek tekinthető.
- [19] A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz valójában a bírósági eljárás törvényességi felülvizsgálatára irányul, a bíróság döntésében foglalt tartalmát sérelmezi. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben sem bocsátkozhat azonban annak érdemi vizsgálatába, hogy a bíróság döntése megalapozott volt-e. E kérdés ugyanis nem alkotmányossági szempontú mérlegelést, hanem a tényállás felülvizsgálatát jelentené, amelyre az Alkotmánybíróság nem rendelkezik hatáskörrel. Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírói döntést tévesnek tartja, nem alkotmányossági kérdés.
- [20] 4. Az eddig megállapítottak alapján az Alkotmánybíróság jelen ügyben nem talált olyan okot, amelyet az Abtv. 29. §-a szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni, ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva az Abtv. 27. § a) pontja, 29. §-a, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1343/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3244/2019. (X. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 8.K.27.621/2018/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó alapítvány (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője útján eljárva (dr. Molnár Angelika ügyvéd) alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) 8.K.27.621/2018/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozónál a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: hatóság) bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzést folytatott le. Annak eredményeképpen az indítványozó terhére általános forgalmi adónemben (a továbbiakban: áfa) 903 000 forint adóhiányt, társasági adónemben 3 000 forint adóhiányt, valamint ezekhez kapcsolódóan adóbírságot és késedelmi pótlékot állapított meg. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú hatóság a társasági adónemben tett megállapításokat törölte, egyébiránt az elsőfokú hatóság határozatát helybenhagyta. Az indítványozó a másodfokú hatóság határozatának bírósági felülvizsgálatát kezdeményezte. Keresetében arra hivatkozott, hogy közhasznú alapítványként közhasznú tevékenységet folytatott, amely a hatóság téves jogértelmezésével ellentétben nem minősülhetett gazdasági tevékenységnek, így nem tartozhatott az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) hatálya alá. A bíróság az indítványozó keresetét mint alaptalant elutasította. Döntésének indokolása értelmében az indítványozó által végzett tevékenység gazdasági tevékenységnek minősült és mivel arra adómentesség nem vonatkozott, ezért az indítványozónak áfafizetési kötelezettsége keletkezett. Abból a tényből, hogy az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: Civil tv.) rendelkezik a civil szervezetek gazdálkodásáról, még nem következik, hogy a közhasznú civil szervezet valamennyi tevékenysége a közhasznúságra alapítottan mentes lenne az áfa fizetése alól. A közhasznú szervezetek adójogi jogviszonyában a hatóságnak az adójogi jogszabályokat, és alapvetően az Áfa tv. rendelkezéseit kell alkalmazni, állapította meg a bíróság.
- [4] 3. Ezt követően az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [5] 3.1. Panaszában előadta, hogy sérült az Alaptörvény T) cikkében szabályozott jogszabályi hierarchiából, valamint a B) cikk (1) bekezdésében deklarált jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményéből levezethető *lex specialis derogat legi generali* jogelv, amely az azonos szintű jogszabályok egymáshoz való viszonyát rendezi. Álláspontja szerint a speciális, közhasznú jogállásra tekintettel az általa végzett tevékenység megítéléséhez a bíróságnak a Civil tv.-t kellett volna alkalmaznia, amely megkülönböztette az Áfa tv. szempontjából az indítványozót más adóalanyoktól. Ezen felül közhasznú tevékenységének az üzletszerű jellege sem megállapítható, ezért az Áfa tv. szerinti „gazdasági tevékenység” fogalmának esetében nem teljesültek a konjunktív feltételei. Érvelésének alátámasztásaként hivatkozott továbbá a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény számos rendelkezéseire.

- [6] 3.2. Álláspontja szerint a jogelv sérelméből levezethető az Alaptörvény XXVIII. cikk által elismert tisztességes eljáráshoz való jogának, valamint a 28. cikkben foglaltak sérelme is, mivel a bíróság a Civil tv. rendelkezéseit annak deklarált céljával ellentétesen hagyta figyelmen kívül, megsértve ezzel az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát.
- [7] 3.3. Az indítványozó végezetül az Alaptörvény O) cikk sérelmére is hivatkozott. Tekintettel arra, hogy adófizetési kötelezettsége az általa kifejtettek szerint nem keletkezett, az adófizetési kötelezettséget megállapító adóhatósági határozat jogszerűségét megállapító bírósági döntés sérti az arányos közteherviselés elvét.
- [8] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a alapján először azt vizsgálta, hogy a benyújtott alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság törvényi feltételeinek.
- [9] 4.1. Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében alkotmányjogi panaszt csak Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani. Az indítványozó beadványában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, T) cikkét, O) cikkét, XXVIII. cikkét, valamint 28. cikkét jelölte meg, mint sérelmezett rendelkezéseket. Az Alkotmánybíróságnak töretlen a gyakorlata abban a tekintetben, hogy „a jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog. Ezért a B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani.” {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [14], 3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89], 3167/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [13]} Az Alaptörvény T) cikke a jogszabályok és az Alaptörvény összhangját előíró követelményeket fogalmaz meg, Alaptörvény által elismert jogot azonban nem tartalmaz {3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89]; 3143/2019. (VI. 13.) AB végzés, Indokolás [14]; 3109/2019. (V. 17.) AB végzés, Indokolás [26]}. Az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok számára fogalmaz meg alkotmányos kötelezettséget, Alaptörvény által elismert jogot azonban ez az alaptörvényi rendelkezés sem tartalmaz {3141/2019. (VI. 13.) AB végzés, Indokolás [30]; 3131/2019. (VI. 5.) AB végzés, Indokolás [17]}, ahogyan az Alaptörvény O) cikke sem {3054/2019. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [26]; 3179/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [9]; 3090/2017. (IV. 28.) AB végzés, Indokolás [23]; 3222/2015. (XI. 10.) AB végzés, Indokolás [15]}.
- [10] Megállapítható, hogy az indítványnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, T) cikk, O) cikk és 28. cikk sérelmének megállapítására irányuló elemei, tekintettel az Abtv. 27. § a) pontjában előírt feltétel hiányára érdemben nem voltak vizsgálhatók.
- [11] 4.2. A panasz egyébiránt a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek eleget tesz, megjelöli ugyanis az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozói jogosultságot megállapító törvényi rendelkezéseket, az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntést, az Alaptörvény megsértett rendelkezését, továbbá tartalmaz indokolást az Alaptörvény által elismert jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelmének a lényegére, illetve arra nézve, hogy a bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével. Mindemellett az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára vonatkozóan.
- [12] 4.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ezen feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [13] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is emlékeztet arra, hogy az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik és a bírói döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető a jogorvoslattal már nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálata eszközének. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A testület ennek megfelelően nem vizsgálja, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatikába {lásd: 3075/2019. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [29]; 3073/2019. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [22]}.
- [14] Az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltak vizsgálata kapcsán arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz lényegében a bírósági eljárás felülvizsgálatára irányul, a bíróság döntésében foglaltak tartalmát sérelmezi. Annak a kérdésnek az eldöntése ugyanis, hogy az indítványozó által végzett tevékenység áfafizetési

kötelezettséget von-e maga után, törvényességi kérdést jelent. Önmagában az, hogy az indítványozó tévesnek tartja a bíróság jogértelmezését, nem jelent alkotmányossági kérdést.

- [15] 5. A kifejtettek alapján jelen ügyben az Alkotmánybíróság a *fair* bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben nem talált olyan okot, amelyet az Abtv. 29. §-a szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni. Ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva az Abtv. 27. § a) pontja, 29. §-a, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/323/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3245/2019. (X. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.I.35.040/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó egyesület (a továbbiakban: indítványozó) alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Kúria Kfv.I.35.040/2019/2. számú végzése, valamint a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) 11.K.27.559/2018/11. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: hatóság) bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzést folytatott le az indítványozónál, amelynek eredményeképpen az indítványozó terhére általános forgalmi adónemben (a továbbiakban: áfa) 11 161 000 forint adóhiányt, valamint ehhez kapcsolódóan adóbírságot és késedelmi pótlékot állapított meg. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú hatóság az elsőfokú határozatot helyben hagyta, amellyel szemben az indítványozó keresetet nyújtott be a bírósághoz. Keresetében arra hivatkozott, hogy az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: Civil tv.) alapján a létesítő okiratában rögzített célnak megfelelő működése nem minősíthető egyben az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) szerinti „gazdasági tevékenységnek”. Utalt továbbá a hatóság egy időben megelőző hatósági ellenőrzésre, amely során megállapítást nyert, hogy az indítványozó működése nem vállalkozási tevékenység. Az indítványozó az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvényre hivatkozással a súlyosítási tilalom sérelmét állította, amely a jogbiztonság és a jogos elvárások elvének a sérelmét eredményezte.
- [4] 2.1. A bíróság ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. Indokolásában kiemelte, hogy az adófizetési kötelezettség teljesítésének megítélése az adótörvények, jelen esetben az Áfa tv. alapján ítélandó meg. A Civil tv. csak az adótörvények kifejezett felhatalmazása alapján kerülhetne alkalmazásra. Az Áfa tv. azonban nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a per tárgyát képező ügyben a Civil tv. alkalmazását lehetővé tette volna, ezért az indítványozó működése megalapozta azt, hogy az Áfa tv. értelmében adóalanyisága fennállt a vizsgált időszakban. Ezzel kapcsolatban a bíróság hangsúlyozta, hogy a közhasznú tevékenység is csak akkor jelent adó alóli mentességet, ha azt az Áfa tv. kifejezetten tartalmazza. A bíróság kifejtette, hogy a Civil tv. indítványozó általi téves értelmezése önmagában nem valósítja meg a jogos elvárások elvének a sérelmét. A korábban lefolytatott ellenőrzéssel kapcsolatban pedig rámutatott, hogy az abban tett adóhatósági megállapítások nem voltak alkalmasak arra, hogy megtévesszék az indítványozót, mivel a vizsgált időszakot megelőzően is szerepeltetett beszámolójában gazdasági tevékenységből származó bevételt, amelyet a tárgyévi társasági adóbevallásában is rögzített. A bíróság kitért a Kúria 2017-ben született elvi határozatára, amely értelmében a súlyosítási tilalomra nem lehet hivatkozni akkor, ha a hatóság a revíziót lezáró jegyzőkönyvben nem tett megállapítást az adó aljáról, összegéről és az ezzel kapcsolatos jogkövetkezményekről. Tekintettel arra, hogy ez az indítványozó esetében nem történt meg, így a súlyosítási tilalom sérelme nem merült fel.

- [5] 2.2. Az indítványozó a bíróság ítéletével szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelynek befogadását a Kúria végzésével megtagadta. A Kúria döntését azzal indokolta, hogy a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) értelmében a felülvizsgálati kérelem befogadásának feltételeként a jogalap megjelölése mellett indokolási kötelezettséget is előír. Az indítványozó kérelmében a bíróság jogértelmezését – az érdemi elbírálást lehetővé tevő indokok nélkül – vitatta. A Kúria álláspontja szerint a befogadási eljárás és az érdemi elbírálás szakaszainak elkülönülése folytán az indokolásától nem lehetett eltekinteni. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítvány kapcsán a Kúria arra az álláspontra helyezkedett, hogy az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EuB) megkeresését a perben alkalmazandó uniós jogi norma megjelölése indokolhatja. Önmagában az indítványozó által megjelölt EuB döntés a közbevetett eljárás kezdeményezésének nem lehet alapja.
- [6] 3. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panaszeljárást kezdeményezett az Alkotmánybíróság előtt. Beadványában támadta a Kúria végzését, valamint a bíróság ítéletét is, panaszát a két bírói döntés esetében eltérő jogalapra alapította, és önálló indokolással látta el.
- [7] 3.1. Az indítvány értelmében a Kúria az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében elismert jogorvoslathoz való joggal ellentétesen, a Kp. felhatalmazása nélkül alkalmazta végzése meghozatalakor a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvénynek (a továbbiakban: Pp.) felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem elbírálására vonatkozó szabályait. Értelmezése szerint a Kúriának a Kp.-t kellett volna esetében alkalmaznia, amely nem ír elő indokolási kötelezettséget a befogadhatósággal kapcsolatban. Utalt arra is, hogy felülvizsgálati kérelme tartalmazott indokolást a megjelölt befogadhatósági okokkal kapcsolatban, így a Kúria végzése ebben a tekintetben iratellenes volt. Kifejtette továbbá, hogy a bíróság indokolása ellentétes a Legfelsőbb Bíróság korábbi eseti döntésével, a kialakult bírói gyakorlattal, valamint az EuB egy korábbi döntésével is, ezért a Kúriának be kellett volna fogadnia a kérelmet és kezdeményeznie kellett volna az előzetes döntéshozatali eljárást az EuB előtt.
- [8] 3.2. Az indítványozó a bíróság ítéletét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével azért tartotta ellentétesnek, mivel az nem reflektált az általa hivatkozott EuB döntésre. Így a bíróság nem tett eleget indokolási kötelezettségének. A bíróság döntésével kapcsolatban – indokolás nélkül – hivatkozott az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmére is.
- [9] 4. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenképp azt kellett megvizsgálania, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [10] 4.1. Az indítványozó a Kúria végzését 2019. február 1-én vette át, majd indítványát 2019. március 19-én adta postára, így az alkotmányjogi panaszt a Kúria végzésével szemben az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül nyújtotta be.
- [11] 4.2. Mivel az indítványozónak a bíróság ítéletével szemben előterjesztett indítványeleme mind indokolásában, mind a felhívott Alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában eltér a Kúria végzésével szemben megfogalmazottaktól, az Alkotmánybíróságnak ezen önálló panaszelem tekintetében a hatvan napos előterjesztési határidőt külön kellett vizsgálnia. Az indítványozó részére a bíróság ítélete 2018. november 28-án került kézbesítésre. Tekintettel arra, hogy ezen időponttól számítva az indítvány benyújtásáig több mint hatvan nap telt el, a bíróság ítéletével szemben előterjesztett indítványelem vonatkozásában az alkotmányjogi panasz elkésztettnek minősül, így azt az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatta.
- [12] 4.3. A Kúria végzésével szemben előadottak eleget tesznek a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek: megjelölik az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozói jogosultságot megállapító törvényi rendelkezéseket, az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntést, az Alaptörvény megsértett rendelkezését. A panaszelem tartalmaz indokolást az Alaptörvény által elismert jog sérelmének a lényegére, illetve arra nézve, hogy a bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára vonatkozóan.
- [13] Az indítványozó egyébiránt jogorvoslati lehetőségét kimerítette, a peres eljárás ügyfeleként pedig érintettsége nem volt kétséges.

- [14] A Kúria végzését indokolása értelmében a Kp. 118. § (2) bekezdésére alapította. A közigazgatási bírósági eljárásba a Kp. 118. §-a vezette be a felülvizsgálati kérelem befogadásáról való döntést, mint jogintézményt. A szabályozás alapján a Kúria abban az esetben tagadja meg a felülvizsgálati kérelem befogadását, ha az nem felel meg valamely a Kp.-ban foglalt tartalmi követelménynek. Az alkotmányjogi panasz eljárás szempontjából fontos körülmény, hogy a befogadást megtagadó végzéssel szemben felülvizsgálatnak nincsen helye. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a Kúria ilyen tartalmú döntése az ügy érdemében hozottak ugyan nem, de a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek minősül, így – akárcsak a Kúria hivatalból elutasító végzése – alkotmányjogi panasszal támadható.
- [15] 4.4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ezen feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [16] Az indítványozó a Kúria végzését azért tartotta ellentétesnek az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése által elismert jogorvoslathoz való joggal, mivel állítása szerint a Kúria jogszabályi felhatalmazás nélkül a Kp. helyett a Pp. rendelkezéseit alkalmazva tagadta meg a felülvizsgálati kérelmének a befogadását.
- [17] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági [más közigazgatási] döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve pedig azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét [helyzetét] érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni” {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]}. Azonban az egyes eljárási törvényekben biztosított rendkívüli jogorvoslatok, mint amilyen a felülvizsgálati kérelem is, kívül esnek az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének védelmi körén {lásd: 3124/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [42]; 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [22]; 3239/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [13]; 3045/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [11]; 3067/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [20]}. Az eddig kifejtettek alapján tehát megállapítható, hogy jelen esetben a jogorvoslathoz való jog sérelme nem merülhetett fel alappal.
- [18] 5. Tekintettel arra, hogy az indítványozó a Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott döntését csak az Alaptörvény XXVIII. (7) bekezdésével tartotta ellentétesnek, az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy jelen ügyben sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességnek a kételye nem merült fel, így az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 29. §-a, illetve 30. § (1) bekezdése, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/539/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3246/2019. (X. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 48.Pf.634.296/2018/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Gremesberger Gábor ügyvéd) eljáró indítványozó (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári perben megállapított tényállás szerint az indítványozó 2002-ben hitelkártya kibocsátásával egybekötött áruvásárlási kölcsönszerződést (a továbbiakban: szerződés) kötött egy bankkal. Az indítványozó a szerződéskötéskor igényelt kölcsönt visszafizette, azonban a hitelkeret terhére igényelt kölcsönök megfizetésével késedelembe esett, utoljára 2009 októberében teljesített befizetést. A bank emiatt a 2010. augusztus 23-án kelt, az indítványozónak augusztus 28-án kézbesített levelében azonnali hatállyal felmondta a szerződést, és az indítványozót fizetésre szólította fel. 2012 szeptemberében a bank a követelését engedményezte, az erről szóló első értesítés az engedményeshez „nem kereste”, egy későbbi értesítés pedig „nem vette át” jelzéssel érkezett vissza. 2014 októberében a követelés további engedményezésére került sor, az erről szóló tájékoztatást az indítványozónak kézbesítették. Mivel az indítványozó tartozását nem fizette meg, az engedményes fizetési meghagyás kibocsátását kérte vele szemben. Az indítványozó ellentmondása folytán perré alakult eljárásban a felperes tőke, lejárt ügyleti, késedelmi kamat és kezelési költség címén érvényesítette követelését az indítványozó alperessel szemben. Az indítványozó a kereset elutasítását kérte a bíróságtól, érdemi ellenkérelmében a követelés elévülésére, az engedményezés jogszerűségére, az általános szerződési feltételeknek a szerződés részét képező voltára, az ügyleti, és a késedelmi kamat mértékére vonatkozó kifogást is előterjesztett.
- [3] Az első fokon eljáró bíróság a felperes keresetét bizonyítottság hiányában elutasította, mert álláspontja szerint a felperes által csatolt iratok a követelés összecszerűségére vonatkozóan áttekinthető, számszakilag ellenőrizhető elszámolást a bíróság felhívása ellenére sem tartalmaznak. Az elsőfokú bíróság ugyanakkor megállapította, hogy a bankhitelszerződés a felek között létrejött, a hitelkártyát az alperes átvette és használta is. A bíróság ítélete tényállásában rögzítette, hogy az alperes nem vitatta a kölcsön visszafizetésével kapcsolatos késedelem tényét, a tartozás pedig a felperes jogelődje felmondásának kézbesítésével esedékessé vált. Megállapította a bíróság továbbá, hogy az engedményezésről szóló értesítéssel az elévülés megszakadt, a felperesi követelés így bírósági úton érvényesíthető. Indokolásában arra is utalt az elsőfokú bíróság, hogy a kereset összecszerűségének bizonyítottsága esetén a felperes által megjelölt ügyleti és késedelmi kamat mértéke sem tisztességtelennek, sem uzsorásnak nem minősült volna, a hitelkártyákkal kapcsolatos jogviszonyokban szokásosan alkalmazott kamatmértékhez képest nem is eltúlzott a kamat szerződés szerinti mértéke.
- [4] Az ítélet ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyet a másodfokú bíróság tárgyaláson kívül bírált el. A Fővárosi Törvényszék 48.Pf.634.296/2018/5. számú ítéletével megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és az alperes indítványozót a keresetnek megfelelően marasztalta, továbbá a perköltség megfizetésére is kötelezte. A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság a helyesen megállapított tényállásból helytelen jogi következtetést vont le, mivel a felperes által csatolt kimutatások részletezik a hitelkeret terhére igénybe vett kölcsönök összegét, az alperest a szerződés szerint terhelő további fizetési kötelezettségeket (kamat, költség), valamint az alperesi befizetéseket és azok elszámolását is. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a kimutatások a felperes keresetének összecszerűségét alátámasztják, az alperes pedig csupán általánosságban vitatta a követelés összegét, és azzal védekezett, hogy a kimutatásokat nem tudja értelmezni. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy egyetértett az elsőfokú bíróságnak az engedményezés, az elévülés, illetve a kamat mértéke kérdésében tett megállapításaival.

- [5] 2. A jogerős ítélet ellen nyújtott be alkotmányjogi panaszt az indítványozó. Állította, hogy az ítélet sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított, de (7) bekezdését is érintő, a független bíróság előtti tisztességes, időszerű tárgyaláshoz, illetve érdemi jogorvoslathoz való jogát. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság megsértette az elsőfokú bíróság függetlenségét azzal, hogy felülmérlegelte a bizonyítékokat, és új tényállás megállapítása nélkül, tárgyaláson kívül megváltoztatta az elsőfokú ítéletet. Az indítványozó szerint a másodfokú bíróság által lefolytatott „fellebbezési eljárás nem volt tisztességes tárgyalás”. Álláspontja szerint tisztességes bírósági eljáráshoz való joga azért is sérült, mert a másodfokú bíróság túllépte hatáskörét azzal, hogy bár a felperes fellebbezésében nem hivatkozott az ügy érdemi elbírálásának alapjául szolgáló jogszabály téves alkalmazására, a per érdemében döntött. Sérelmezte továbbá, hogy a per érdemét érintő kifogásai nem kerültek elbírálásra, és ennek indokát sem jelölte meg a másodfokú bíróság. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság akkor járt volna el helyesen, ha hatályon kívül helyezi az elsőfokú ítéletet, így a megismételt eljárásban az útmutatása szerint hozott elsőfokú ítélet ellen újból lett volna fellebbezésnek helye. Az indítványozó megítélése szerint a másodfokú bíróság nem tartotta be az eljárás időszerűségére vonatkozó követelményeket sem, mert a fellebbezés benyújtása és a másodfokú ítélet meghozatala közötti időtartam meghaladja a négy hónapos – állítása szerint – törvényi határidőt. Érvéle szerint a támadott döntés alaptörvény-ellenes abból az okból is, hogy az ítéletből nem állapítható meg a felülbírálat terjedelme. Az indítványozó szerint ugyanis a jogerős ítélet nem terjed ki a felperes keresetének minden elemére, mert nem döntött a másodfokú bíróság a kezelési költségről, a lejárt ügyleti és késedelmi kamatról, ugyanakkor a tőkekövetés összegét a bíróság hivatalból, erre irányuló kérelem nélkül felemelte. Kifogásolta, hogy a bíróság nem részletezte a perköltség összegét kitevő költségeket, és nem hivatkozott e körben a döntése alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezésekre.
- [6] Az indítványozó szerint az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése alapján a bíróságoknak ítélező tevékenységük során az Alaptörvényben biztosított jogok védelméről is gondoskodniuk kell, a jogszabályokat pedig az Alaptörvényre tekintettel kell értelmezniük. Ezeknek a kötelezettségeinek állítása szerint a másodfokú bíróság nem tett eleget, mert nem bírálhatta volna felül az elsőfokú bíróság döntését abban a kérdésben, hogy eleget tett-e a felperes a tényállítási és bizonyíték előterjesztési kötelezettségének. A másodfokú bíróságnak alapjogi szempontból az lett volna a kötelessége a perben, hogy helyezze hatályon kívül az elsőfokú ítéletet, és ne vonja el az elsőfokú bíróságtól annak döntési hatáskörét, ne korrigálja annak határozatát.
- [7] Tulajdonhoz való jogának sérelmét a támadott ítélet az indítványozó állítása szerint azzal okozta, hogy elévült követelés teljesítésére, és ennek járulékaként kamat, költség és perköltség megfizetésére kötelezte a bíróság.
- [8] Az indítványozó szerint a II. cikk (1) bekezdésében biztosított méltósághoz való jogát azzal sértette meg az ítélet, hogy őt „fizetési kötelezettként” kezelte, és nem tulajdonított jelentőséget többek között annak a ténynek sem, hogy a felperes tizenöt évig nem érvényesítette vele szemben az igényét. Állította, hogy a másodfokú bíróság bizonyítás nélkül, érdemi kifogásainak, a jogszabályi rendelkezéseknek, és a jogállamnak a figyelmen kívül hagyásával döntött.
- [9] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz benyújtásával egyidejűleg kérelmet nyújtott be az elsőfokú bírósághoz a jogerős döntés végrehajtásának felfüggesztése iránt. Kérelmét a bíróság azzal az indokkal utasította el, hogy nincs folyamatban végrehajtási eljárás, amelynek a felfüggesztése tárgyában dönthetne.
- [10] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek.
- [11] 3.1. Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az indítványozó az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme miatt fordulhat panasszal az Alkotmánybírósághoz. Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése az alapvető jogok jelentőségét deklarálja, és az állam kötelezettségét határozza meg az alapjogok védelme vonatkozásában, ezért e rendelkezés sérelmére alkotmányjogi panaszt közvetlenül alapítani nem lehet {3231/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [8]}.
- [12] 3.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli – többek között – az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, továbbá indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pont]. A kérelem indokolásának azt a logikai kapcsolatot kell alkotmányjogilag értékelhető módon bemutatnia, ami összeköti a megsérteni vélt Alaptörvényben biztosított jogot és a támadott bírói döntést {3193/2016. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [17]}. Az alkotmányossági vizsgálá-

lat lefolytatásának azért előfeltétele a fentiek szerinti indokolás, mert az Alkotmánybíróság vizsgálata az Abtv. 52. § (2) bekezdése alapján az indítványban megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy mint az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja szerint a bírói döntéseket is csak az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, hatásköre a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvényellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik {például 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a]z eljárás lefolytatása, a tényállás megállapítása és értékelése, az alkalmazandó jog meghatározása és annak az értelmezése kizárólag a rendes bíróság feladata” {3037/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [29]}.

- [13] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a megjelölt alaptörvényi rendelkezésekben biztosított joga sérelmének lényegét alkotmányjogilag értékelhető módon nem mutatta be, és hiányzik az indítványból az alkotmányos érvelés, indokolás is, amely alkotmányjogilag értékelhető kapcsolatot, összefüggést mutat be a vélt alapjogi sérelmek és a támadott bírói döntés között. Az indítványozó által a sérelmezett döntéssel szemben megfogalmazott kifogások közös lényege szerint a másodfokú bíróság a perben nem hozhatott volna érdemi döntést, nem bírálhatta volna felül az elsőfokú bíróság ítéletét, az elsőfokú bíróságtól eltérő álláspontjának alkotmányos következménye csak az ítélet hatályon kívül helyezése lehetett volna. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó panasza tartalmilag a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény azon rendelkezéseit kifogásolja, amelyek lehetővé teszik, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a maga hozza meg a per érdemében döntő határozatot. Az indítványozó az alkalmazott jogszabályi rendelkezéseket nem tette panasz tárgyává, a bírói döntésre vonatkozóan állított sérelmei ugyanakkor a bírói jogértelmezés alkotmányosságával nincsenek összefüggésben. Törvényességi és nem alkotmányossági kérdés, hogy a bíróság hogyan értékeli a bizonyítékokat, milyen álláspontot foglal el az elévülés, a kamat mértéke vagy az engedményezés kérdésében, márpedig az indítványozó ilyen, és ehhez hasonló szakjogi kérdésekben vitatja a bíróság álláspontját. Az Alkotmánybíróság már több esetben hangsúlyozta: „Nem felel meg az alkotmányjogi panasszal szemben támasztott formai követelménynek a beadvány, ha az a támadott bírói döntéssel lezárt eljárások leírását és pusztán a törvényességi szempontú kritikáját, valamint az indítványozó szerint az Alaptörvény ezáltal sérülni vélt szabályai idézését tartalmazza, azok tényleges összekapcsolása nélkül” {például 3067/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [13]; 3187/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [9]; 3198/2017. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [9]; 3063/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [27]}.
- [14] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványozó a bíróságnak az övétől eltérő, és peresztességet eredményező értelmezését sérelmezi, a bírói értelmezés alaptörvényellenességét azonban alkotmányjogi érveléssel nem mutatja be. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítvány érdemi elbírálásának akadálya, ha az indokolás hiányosságai miatt a kérelem nem felel meg a határozottság követelményének, illetve nem kapcsolja össze alkotmányjogilag értékelhető módon az Alaptörvény felhívott rendelkezését a sérelmezett döntéssel {például 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11], 3102/2015. (V. 26.) AB végzés, Indokolás [24], 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}.
- [15] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítvány nem felel meg a befogadhatóság törvényi feltételei mindegyikének, ezért az alkotmányjogi panaszt – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére is – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/438/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3247/2019. (X. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Pécsi Törvényszék 2.Pf.21.071/2017/5. és 2.Pf.20.394/2018/5. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó (a továbbiakban: indítványozó), az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Pécsi Törvényszék 2.Pf.21.071/2017/5. és 2.Pf.20.394/2018/5. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. A támadott bírói döntésekkel összefüggésben a Pécsi Járásbíróság mint elsőfokú bíróság által 11.P.22.449/2016/7. számon meghozott ítélet megsemmisítését is kérte.
- [2] Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése, valamint II. cikke, V. cikke, VI. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1) és (2) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése, továbbá 26. cikk (1) bekezdése és 28. cikke rendelkezéseinek sérelmére alapította.
- [3] 2. A megsemmisíteni kért bírói döntésekkel zárult perben alperes indítványozó a perbeli felperessel korábbi jó személyes és üzleti kapcsolatukra tekintettel újabb üzleti vállalkozás beindításában állapodott meg, amelynek céljából 2013. december 30-án a felperestől átvett 1 200 000 Ft készpénzt. Mivel a felperes Németországban dolgozott, az alperes vállalta a vállalkozás beindításához szükséges ügyintézését és szervezést, ennek keretében tárgyalásokat folytatott a vállalkozáshoz szükséges helyiség bérlésével kapcsolatban, üzleti tervet készített, illetve szórólapokat készíttetett. A felek közötti kapcsolat megromlott, a perbeli felperes az indítványozótól a korábban átadott összeget 2014. június 19-én visszakérte. Az indítványozó 200 000 Ft-ot a felperesnek átadott, a felek a még fennálló tartozásról okiratot készítettek.
- [4] Az indítványozó nemteljesítésére tekintettel a felperes fizetési meghagyás kibocsátását kérte az indítványozóval mint kötelezettel szemben 1 000 000 Ft kölcsönösszeg és járulékai megfizetése jogcímén. Az indítványozói ellentmondás folytán a közjegyző előtti fizetési meghagyásos eljárás perré alakult. Az elsőfokú bíróság az ítéletében megállapította, hogy a felek között nem kölcsön-, hanem megbízási szerződés jött létre, amelynek alapján kötelesek voltak elszámolni egymással. Elsődlegesen a fennálló tartozással kapcsolatban készült okirat figyelembevételével – arra tekintettel, hogy álláspontja szerint az indítványozó a bizonyítási kötelezettségére való figyelmeztetés ellenére nem bizonyította hitelt érdemlően, hogy a 200 000 Ft-on felül a tartozásából az általa állított további összeget is megfizette a felperesnek – az elsőfokú bíróság 836 000 Ft és járulékai, valamint a perköltség megfizetésére kötelezte az indítványozót.
- [5] Az indítványozó fellebbezése alapján eljárt másodfokú bíróság 2018. április 25. napján az indítványozó távollétében megtartott tárgyaláson a támadott 2.Pf.21.071/2017/5. számú ítéletében az elsőfokú bíróság döntését helybenhagyta. Az indítványozó a tárgyalás elmulasztása miatt igazolási kérelmet terjesztett elő, amelynek a másodfokú bíróság helyt adott. A tárgyalást a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 109. § (4) bekezdése alapján a szükséges keretben megismételve, 2018. szeptember 19. napján az indítványozó által szintén támadott 2.Pf.20.394/2018/5. számú ítéletében a bíróság nem látott okot a korábbi döntése részbeni vagy teljes hatályon kívül helyezésére, ezért azt hatályában fenntartotta. Az indítványozó a fenti ítéletekkel szemben az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, és egyúttal kérte a fenti számú, 2018. április 25. napján jogerőre emelkedett elsőfokú döntés végrehajtásának felfüggesztését. Tekintettel arra is, hogy a panasz benyújtásakor az abban érintett bírósági döntés végrehajtása iránt eljárás nem volt folyamatban, a Pécsi Járásbíróság a 11.P.22.449/2016/21. számon meghozott ítélet végrehajtását felfüggesztette.
- [6] Az indítványozó érvelése elsősorban az elsőfokú bíróság eljárásával kapcsolatos sérelmeken, továbbá azon alapul, hogy az indítványozó által sérelmesnek tartott eljárást a – helyben hagyó tartalmú – másodfokú dönté-

sek sem reparálták. Alkotmányjogi panaszindítványában és annak kiegészítésében előadta, hogy a perben több alkalommal előterjesztett olyan érdemi ellenkérelmet és előkészítő iratokat, amelyekhez okirati bizonyítékokat is csatolt és amely „[igazát] aggálymentesen alátámasztotta és igazolta”, azonban azokat a bíróság nem vette figyelembe, ennek okára pedig az ítéletében nem tért ki. Álláspontja szerint az első és másodfokon eljáró bíróságok nem törekedtek a tényállás felderítésére, az ítélet tartalmára kiható bizonyítékokat hagytak figyelmen kívül és iratellenes megállapításokat tettek, ezért eljárásuk önkényes volt. Egy 2017. március 22. napján történt iratbetekintésre hivatkozva – csakúgy, mint a bírósági eljárás során több alkalommal – előadta, hogy álláspontja szerint a perben a felperes jogi képviselője nem rendelkezett a per viteléhez szükséges meghatalmazással, amire tekintettel a régi Pp. vonatkozó előírásai alapján a bíróságnak a felperes keresetét idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítania. Sérelmezte, hogy az elsőfokú eljárásban a bíróság a kizárólag egy alkalomra (iratbetekintésre) szóló meghatalmazással rendelkező – vele azonos lakcímen élő – feleségét képviselőjének tekintette, és az ítéletet is számára kézbesítette. Sérelmezte, hogy állítása szerint többszöri kérelmei ellenére a tárgyalási jegyzőkönyveket a bíróság elektronikus levél formájában részére nem küldte meg, ezáltal számára „a tárgyalásokra történő érdemi felkészülés is nehezített volt”; nézete szerint ez „szintén nincs összhangban az Alaptörvénnyel” és jogos érdekét sértette. Előadta továbbá, hogy részére az elsőfokon eljáró bíróság a 11.P.449/2016/5/II. számú végzésében költségmentességet engedélyezett, azonban ennek ellenére ítéletében – jogszabályellenesen – illeték megfizetésére kötelezte, amit a másodfokú bíróság az indítványozó jelzése ellenére figyelmen kívül hagyott. Mindezek az eljárási hibák együttesen az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény korábban említett rendelkezéseinek a sérelmét eredményezték.

- [7] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [8] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés) a)–f) pont] az alábbiak szerint tesz eleget. Az indítványozó jogi képviselője alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben adta postára. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek – részben – eleget tesz, mivel megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 27. §]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [R] cikk (2) bekezdés, II. cikk, V. cikk, VI. cikk (1) bekezdés, XV. cikk (1) és (2) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés, 26. cikk (1) bekezdés, 28. cikk]. Az indítvány – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése, II. cikke és VI. cikk (1) bekezdése tekintetében – a támadott ítélet alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést is tartalmaz; valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a támadott törvényszéki döntések, valamint azokkal összefüggésben az alsóbb fokú bírósági ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [9] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése, valamint 26. cikk (1) bekezdése és 28. cikke sérelmére is hivatkozott. Az Alkotmánybíróság ezekkel kapcsolatban ismételt megállapította, hogy az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasz kizárólag az Alaptörvény azon rendelkezéseire alapítható, amelyek az indítványozó számára jogot biztosítanak. Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében, 26. cikk (1) bekezdésében és 28. cikkében foglalt rendelkezések nem tartalmaznak alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló, Alaptörvényben biztosított jogot, az indítványozó pedig e rendelkezések állított sérelmét nem kötötte össze más, Alaptörvényben biztosított jog sérelmével sem. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlatával összhangban megállapította, hogy az említett rendelkezések megjelölése egyfelől – mivel nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdése b) pontjában írt feltételnek (az indítványozó Alaptörvényben biztosított joga sérelmének megjelölése) – önmagában nem alapozza meg az indítvány befogadását. Az említett rendelkezésekre való indítványozói hivatkozások másfelől – az összefüggés hiányára tekintettel – más, alkotmányjogi panaszban hivatkozható Alaptörvényben rögzített jog sérelme kapcsán sem képezheték érdemi vizsgálat tárgyát. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában, illetve annak kiegészítésében az Alaptörvény V. cikke, valamint a XV. cikk (1) és (2) bekezdéseinek állított sérelme vonatkozásában alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem adott elő, illetve az állított alapjogi sérelmeket nem kötötte össze értékelhető módon a támadott bírósági döntésekkel, ezért ezek a hivatkozások nem tesznek eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdése e) pontjában írt feltételnek (a vélt alaptörvény-ellenességre vonatkozó megfelelő indokolás). Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány említett elemeit töretlen gyakorlatának megfelelően érdemben nem vizsgálhatta.

- [10] 3.2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29. § és a 31. § szerinti feltételeket.
- [11] Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó, mint az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló per alperese nyilvánvalóan érintettnek tekinthető. Az indítványozónak nem áll rendelkezésére további jogorvoslati lehetőség, ezért a panasz az Abtv. 27. § b) pontjában és az Ügyrend 32. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt követelményeknek eleget tesz.
- [12] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel a befogadhatóság tartalmi feltételeivel összefüggésben az indítvánnyal kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [13] Az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló iratok alapján hozza meg döntését. Az Alaptörvény II. cikke és VI. cikk (1) bekezdése sérelmével kapcsolatban az indítványozó azt kifogásolta, hogy a bíróságok szerinte tévesen tekintettek egy, a perben félként nem szereplő harmadik személyt a képviselőjének, ezért az elsőfokú ítéletet sem részére, hanem ezen harmadik személy részére kézbesítették. Álláspontja szerint ezáltal adatvédelmi szabályokat sértően jártak el, továbbá megsértették az emberi méltóságát, magánszféráját is, és magán- és családi életét sem tartották tiszteletben. Az indítványozó ezen érveivel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az említett harmadik személy az indítványozóval azonos lakcímen bejelentett házastársa volt, akinek az indítványozó adott az eljárás során – állítása szerint egy adott napra, iratbetekintésre szóló – meghatalmazást, illetve a per tárgyalása során tanúként meghallgatását is kérte. Az Alkotmánybíróság szerint mindezek alapján megállapítható, hogy az indítványozó házastársának mind a jogvita tényéről és tartalmáról, mind pedig a bírósági eljárásról – az indítványozó által is tudottan, illetve szándékoltan – tudomása volt. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy sem az indítványozó emberi méltósága, sem pedig magán- és családi élete, magánszférájának védelme szempontjából nem vet fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést a bíróság(ok)nak a házastárs képviselői jogosultsága tekintetében történt esetleges tévedése. Tekintettel továbbá arra, hogy az elsőfokú ítélet fejlődésében az indítványozó házastársa mint képviselő (a hozzátartozói minőség feltüntetése mellett), valamint az indítványozó mint alperes azonos lakcímen szerepelnek, figyelembe véve az eset összes körülményeit (az indítványozó érdekében történő perbeli fellépés, illetve a házastársak közötti érdekellentétre utaló adatok hiánya) a jelen ügyben az Alkotmánybíróság szerint annak sem lehetett alkotmányjogi szempontból jelentősége, ha az ítélet kézbesítése (tévesen) az indítványozó házastársának nevére, de a közösen használt lakcímre történt. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet rá, hogy töretlen gyakorlata szerint nem „szuperbíróság”, azaz hatásköre kizárólag az alkotmányossági, nem pedig a törvényességi szempontú felülvizsgálatra terjed ki, ezért nem minden, hanem kizárólag az alkotmányosság szintjére felérő, azaz alaptörvényben biztosított jog sérelmét előidéző bírósági (bírói) tévedés, vagy esetleges eljárási szabálysértés vezethet egy bírói ítélet alaptörvény-ellenességének megállapításához.
- [14] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog kapcsán az indítványozó kifejtette, hogy álláspontja szerint a felperes jogi képviselője nem rendelkezett a per viteléhez szükséges meghatalmazással, illetve azt a keresetlevélhez nem csatolta, ezért a régi Pp. vonatkozó szabályai alapján a bíróságnak a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítania. Az indítványozó ezen, már a bírósági eljárásban is előadott érvelésével kapcsolatban a másodfokú bíróság a támadott ítéletében megállapította, hogy „az alperes alaptalanul állította az eljárás szabálytalanságát és alaptalanul kérte a per megszüntetését a felperes jogi képviselője meghatalmazásnak hiányára hivatkozva. A felperes már a P.20.774/2006. számú perben [megjegyzés: elírás, helyesen: 6.P.20.774/2016. számú per, vö.: a Pécsi Járásbíróság 11.P.22.449/2016/7. számú ítélete, 2. oldal] a keresetét tartalmazó előkészítő irathoz csatolta a jogi képviselője meghatalmazását.” Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó a bíróság által hivatkozott eljárást – szemben a bíróság jogértelmezésével – olyannak tekinti, mint amely „jelen peres eljárásnak [...] nem előzménye, sem azzal szoros összefüggésben álló része”, tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletében ezzel kapcsolatban írtakra is, nem tekinthető alkotmányossági, hanem csupán törvényességi-szakjogi kérdésnek. Ezen felül az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmével összefüggésben előadta még, hogy álláspontja szerint az eljáró bíróságok egyes, általa előterjesztett bizonyítékokat, bizonyítási indítványokat figyelmen kívül hagytak, és nem tettek eleget az ezzel kapcsolatos indokolási kötelezettségüknek sem, az első- és másodfokú bíróság „nem törekedett a tényállás felderítésére”, illetve azt tévesen állapította meg, ezért eljárásuk végső soron álláspontja szerint önkényes volt.

- [15] A rendelkezésre álló iratokból megállapíthatóan a konkrét bírósági döntés(ek) vonatkozásában az indítványozó nem alaptörvény-ellenességet állított, hanem azt sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok nem az általa előadott érvrendszernek megfelelő döntésre jutottak, kifogásolva a bizonyítási eljárás során igénybe vett bizonyítási eszközök körét, valamint a bíróságok által kialakított döntést megalapozó bizonyíték(ok) értékelését.
- [16] Az alkotmánybíróság az indítványozó alapvetően jogszabály-ellenesség(ek)re való hivatkozással előadott és azok tekintetében részletesen kifejtett érveivel kapcsolatban – ismételten emlékeztetve azon korábbi megállapítására, miszerint az igazságszolgáltatás működése során a tévedés, illetve az eltérő jogértelmezések lehetségesen nem kizárt – a korábbi, töretlen gyakorlatára emlékeztet. Ennek alapján „a tényállás megállapítása, a bizonyítási eljárás, ezen belül is a bizonyítékok értékelése az eljáró bíróságok ítélkező tevékenységének részét képezi. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján azonban az Alkotmánybíróságnak nem feladata a konkrét jogvitákban való ítélkezés, kizárólag arra van hatásköre, hogy alkotmányossági szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést, és kiküszöbölje az azt érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]; 3014/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [14]; 3029/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [16]}.” {Lásd: 3247/2018. (VII. 11.) AB végzés, Indokolás [16]} Az indítványozó által az alkotmányjogi panaszában előadott érvek az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján nem tekinthetők olyanoknak, amelyek a bírói döntés alkotmányossági szempontból történő vizsgálatát megalapoznák [lásd: 3027/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [20]; 3168/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [14]; 3091/2013. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [12]; 3218/2015. (XI. 10.) AB végzés, Indokolás [16]; 3247/2018. (VII. 11.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [17] Az Alkotmánybíróság az indítványozó által az indítványban, illetve annak kiegészítésében külön pontokban [lásd: Indítvány 3., 4. és 5. pont; Indítvány kiegészítés: II. d) és e) pont] előadott azon érveivel kapcsolatban, melyek a tárgyalási jegyzőkönyvek elektronikus formában való megküldésére irányuló kérelme(i) nem teljesítésével, illetve a perköltségben korábbi személyes költségmentessége engedélyezése ellenére történt marasztalásával kapcsolatosak megállapította, hogy ezen sérelmek tekintetében kizárólag jogellenességre hivatkozott, azokat nem kötötte az Alaptörvény valamely megsérteni vélt rendelkezéséhez. Erre tekintettel ezek a hivatkozások nem tesznek eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdése d) pontjában írt feltételnek (Alaptörvény megsértett rendelkezésének megjelölése), ezért az Alkotmánybíróság ezen indítványozói érvek tekintetében érdemi vizsgálatot nem folytathatott.
- [18] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott bírósági döntésben foglaltakkal kapcsolatban az indítványozó által előadott érvek egyike alapján sem volt feltárható a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi kérdés, ezért az indítvány nem felel meg az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása tekintetében a törvényben (vagyilagosan) előírt tartalmi feltételek egyikének sem.
- [19] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában, illetve részben az 52. § (1b) bekezdés a) és b), valamint e) pontjában írott feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1832/2018.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3248/2019. (X. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.21.173/2016/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó (DEXIUM Ingatlanfejlesztő Korlátolt Felelősségű Társaság, a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője útján (Simon Ügyvédi Iroda, eljáró ügyvéd: dr. Simon Attila) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Pfv.VI.21.173/2016/6. számú, valamint azzal összefüggésben a Debreceni Törvényszék 6.G.40.125/2013/50. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése, valamint 25. cikk (1) és (2) bekezdése, továbbá 28. cikke rendelkezéseinek sérelmére alapította.
- [3] 2. Az indítványozó (a későbbi alperes) mint bérbeadó és egy rendezvényszervezéssel foglalkozó másik gazdasági társaság (a későbbi felperes) mint bérlő 2013 januárjában bérleti szerződést kötöttek, amely alapján a későbbi felperes hét éves időtartamra bérbe vett az indítványozótól egy debreceni bevásárlóközpontban található, korábban kaszinóként működtetett üzlethelyiséget, abból a célból, hogy ott kártyatermet, vendéglátó egységet és zenés szórakozóhelyet üzemeltessen. A bérleti szerződésben az indítványozó kötelezettséget vállalt a Hajdú-Bihar Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság állásfoglalásának a beszerzésére arra vonatkozóan, hogy a bérlemény minimum hétszáz fő tartózkodására alkalmas. Vállalta, hogy ha az a szakhatósági állásfoglalás kiadásához szükséges, a P1 jelzésű parkolóhoz közel eső korlátot eltávolítja. A megállapodás tartalmazta azt is, hogy amennyiben a szakhatósági állásfoglalás 2013. április 1. napjáig, a bérlő díjfizetési kötelezettségének kezdő időpontjáig nem áll rendelkezésre, akkor a díjfizetés kezdő időpontja a szakhatósági állásfoglalás bérlő részére történő átadásának napja. A bérleti szerződés szerint a felperes a beruházott anyagok, eszközök és az értéknövelő beruházások ellenértékének bérbe számítására, illetve a bérleti jogviszony megszűnése esetén az ellenértékük megtérítésére nem tarthat igényt. A bérleti szerződés alapján rendkívüli felmondásra bármelyik fél súlyos szerződésszegése esetén kerülhet sor. Súlyos szerződésszegésnek minősítették azt az esetet, ha bármelyik fél megszegi a szerződés IV. pontjában foglalt kötelezettségét. A felek képviselői a 2013. február 8. napján kelt átadás-átvételi elismervény című okiratban rögzítették, hogy a zenés, táncos szórakozóhely kialakítása, az engedélyezési eljárás lefolytatása a bérlő feladata. A bérlő a bérleményt 2013 márciusában birtokba vette, az indítványozó hozzájárulásával a kártyateremhez szükséges átalakítási munkálatokat megkezdte. A bérlő munkavédelmi tanácsadót bízott meg, aki az általa elvégzett számítások alapján egy esetlegesen szükségessé váló kiürítés esetére a bérleti szerződésben foglaltnál számottevően alacsonyabb létszámú vendég biztonságos kimenekítését tartotta megvalósíthatónak.
- [4] A bérlő az indítványozó bérleti díj számlájának kézhezvétele után, 2013. május 17-én írt levelében arról tájékoztatta az indítványozót, hogy nem kapta meg a szerződésben rögzített szakhatósági állásfoglalást, így a bérleti szerződésben foglalt kikötések miatt nem vált esedékessé a bérleti díjfizetési kötelezettsége. Felszólította az indítványozót, hogy 15 napon belül adja át a szakhatósági állásfoglalást, aminek elmaradása esetére a bérleti szerződés felmondását helyezte kilátásba. Az alperes 2013. május 21-én megküldte a Katasztrófavédelmi Igazgatósággal való egyeztetésről készült emlékeztetőt és az annak alapját képező, tűzvédelmi szakértő által készített tűzvédelmi leírást, amelyet már korábban is átadott a bérlőnek. Figyelmeztette őt arra, hogy az engedélyeztetési eljárás a bérlő feladata. Az indítványozó kérelmére a Hajdú-Bihar Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Debreceni Katasztrófavédelmi Kirendeltsége 2013. június 3-án adott ki szakhatósági állásfoglalást.

Ebben hozzájárult a bérleményben tartani kívánt zenés, táncos rendezvény megtartásához, de ezzel kapcsolatban kikötéseket tett (a vendégtér területének eredeti állapotnak megfelelő átalakítása, a kiürítéssel összefüggésben a nyílászárók megfelelő szabad szélességének biztosítása, a vendégtér melletti teraszról az eltávozás lehetőségének biztosítása) amelyek betartása mellett 753 fő tartózkodását tartotta engedélyezhetőnek.

- [5] A bérlő 2013. június 14-én írt levelében „elállt” a bérleti szerződéstől arra hivatkozással, hogy az ingatlan befogadóképessége eltér a bérleti szerződésben foglaltaktól, az indítványozó nem szerezte be azt a szakhatósági állásfoglalást, amely szerint az ingatlan a bérleti szerződésben foglaltak szerint üzemeltetve hétszáz fő befogadására képes. Emellett tévesen tájékoztatta őt arról is, hogy az ingatlan mellett található teraszból 400 négyzetmétert hasznosíthat, a bérlemény területe pedig a 1174 négyzetméterrel szemben csak 919,47 négyzetméter. Az indítványozó a bérlő „elállását” nem tartotta jogszerűnek. A bérlő 2013. június 31. napján írásban megtámadta a bérleti szerződést a fentiek miatt arra hivatkozással, hogy az indítványozó megtevesztette.
- [6] A bérlő keresetet terjesztett elő, elsődlegesen a bérleti szerződés érvénytelenségének megállapítása, másodlagosan az elállási jognyilatkozata szerződést megszüntető hatásának megállapítása iránt. Az elsőfokú bíróság az elsődleges kereseti kérelmet elutasította, a másodlagos kereseti kérelemnek – az elállást azonnali hatályú felmondásként értékelve – helyt adott és megállapította a szerződés megszűnését. Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az ítéletet megváltoztatta és a teljes keresetet elutasította. A perbeli felperes bérlő felülvizsgálati kérelmére eljárva a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és hatályában fenntartotta az elsőfokú bíróság döntését.
- [7] Az indítvánnyal támadott döntésében a Kúria kifejtette, hogy a tényállást a bíróságok feltárták, azonban álláspontja szerint a másodfokú bíróság megállapításai részben iratellenesek, részben pedig okszerűtlen következtetéseket tartalmaznak. Megállapította, hogy felülvizsgálati eljárásban „[a] Kúria a jogerős ítéletben foglalt tényállást általában az ügy elbírálása során adottnak tekinti” és „töretlen gyakorlata szerint a felülvizsgálati eljárás keretében a bíróság mérlegelési körébe tartozó kérdés általában nem vizsgálható és nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb egybevetésére és értékelésére”, mivel „erre csak akkor kerülhet sor kivételesen, ha a tényállás feltáratlan maradt, iratellenes, vagy logikai ellentmondást tartalmaz”. Mivel úgy ítélte meg, hogy ezen feltételek jelen ügyben fennálltak, ezért úgy határozott, hogy a konkrét esetben a tényállás felülmérlegelése indokolt. Ennek keretében a bérleti szerződésben foglaltakra tekintettel megállapította, hogy annak alapján a bérlő számára a szerződésben rögzített mindhárom funkciónak egyaránt megfelelő ingatlan, és annak a legalább hétszáz fő befogadására alkalmas jellege elsődleges jelentőségű volt, a szerződési akarat ezeket kielégítő helyiség bérlésére irányult; ezért lényeges kikötés volt az, hogy a helyiség befogadó képessége tekintetében a szakhatósági állásfoglalást az indítványozó szerezze be.
- [8] A Kúria megállapította, hogy a peradatok alapján minderről az indítványozónak tudomása volt. Úgy foglalt állást, hogy a másodfokú bíróság arra tekintettel találta megalapozatlannak a bérlő azonnali hatályú felmondását, hogy – okszerűtlenül – azt a következtetést vonta le, hogy a tűzvédelmi hatósággal való egyeztetésről készült emlékeztető átadásával az indítványozó eleget tett a szerződésből folyó kötelezettségének. Megállapította ugyanakkor, hogy ez az emlékeztető mindössze azt tartalmazta, hogy „mi szükséges a konkrét engedélyezési eljárás lefolytatásához a 23/2011. (VIII. 08.) Korm. rendelet szerint”.
- [9] A később az indítványozó által ténylegesen beszerzett állásfoglalás ugyanakkor – a perben eljáró szakértő véleményével összhangban – egyértelműen azt rögzítette, hogy „a helyiségcsoport csak jelentős átalakítással, a menekülési útvonal biztosítása után lenne alkalmas a 700 főt meghaladó befogadóképességre”. Kifejtette, hogy „[a] Kúria álláspontja szerint a Ptk. 277. § (1) bekezdés c) pontja szerint a szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában kell megfelelőnek lennie a jogosult által meghatározott és a kötelezett által is ismert és elfogadott célnak. Az alperes hibásan teljesítette a szerződést, szolgáltatása nem felelt meg a szerződés tárgyként meghatározottaknak. A bérleti szerződés IV. pontjában megjelölt feltételek megszegését a felek azonnali hatályú felmondási oknak tekintették és a Kúria szerint a tűzvédelmi szakhatósági állásfoglalás tartalma alapján ez a felmondási ok megvalósult.” Erre tekintettel a Kúria szerint az indítványozó azzal kapcsolatos hivatkozása sem volt megalapozott, hogy a bérlő – saját döntése alapján – nem folytatta le a tényleges engedélyezési eljárást, mivel az ismertté vált szakhatósági állásfoglalás alapján egyértelmű volt számára, hogy azt csak jelentős idővesztéssel, és számottevő olyan költséggel tehetné meg, amellyel a szerződéskötéskor nem számolt.
- [10] A Kúria álláspontja szerint a jogerős ítélet abban a tekintetben is ellentétes volt a jogszabállyal, hogy a bérlő nem élhetett volna az azonnali hatályú felmondás jogával, mert az indítványozót fel kellett volna hívnia arra, hogy a szükséges átalakításokat elvégezze, és a szolgáltatást kijavítsa. Ezzel összefüggésben azt állapította meg a Kúria, hogy a szavatossági jogok meghatározott sorrendjére vonatkozó rendelkezések a perbeli esetben nem

érvényesülnek, mivel a felek, élve a díszpozitivitás adta lehetőséggel, a bérleti szerződésben eltérően rendelkeztek, és súlyos szerződésszegés esetére az azonnali felmondás jogkövetkezményét tették lehetővé. A Kúria úgy ítélte meg, hogy a bérleti szerződés vonatkozó kikötéseiben foglalt kötelezettségek megszegése ilyen szerződésszegésnek minősül, és a konkrét esetben meg is valósult, ezért a bérlő jogszerűen élt az azonnali felmondás jogával. Mindezekre tekintettel hozta meg a jogerős ítélet hatályon kívül helyező és az elsőfokú ítélet fellebbezéssel támadott rendelkezéseit helybenhagyó döntését.

- [11] A Kúria ezen döntésével szemben benyújtott alkotmányjogi panaszában az indítványozó kifejtette, hogy a számára sérelmes bírósági döntések álláspontja szerint az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében foglalt hatalom-megosztás elvét sértő módon, valójában a szakhatósági állásfoglalás felülbírálatát jelentették, mivel annak tartalma alapján a kívánt létszámú embertömeg számára a menekülési útvonalak biztosítása megoldható; a szükséges hatósági engedélyek pedig – igaz, csak bizonyos feltételek teljesítése esetén ugyan, de – kiadhatók lettek volna. Mivel a bíróságok által tett bizonyos megállapításokat úgy értékelte, mint amelyek az illetékes szakhatóság által tett megállapításokat, illetve magát a hatósági döntést felülbírálták, kifejtette, hogy a bíróságok erre polgári perben nem, legfeljebb csak közigazgatási perben lettek volna jogosultak; ilyen eljárás azonban nem indult. Az indítványozó ugyanakkor az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében foglalt jogelvre nem önállóan, hanem más, Alaptörvényben biztosított jogokat tartalmazó alaptörvényi rendelkezések sérelmével összefüggésben hivatkozott indítványában. A fenti jogelv sérelmét érvelésében összefüggésbe hozta egyfelől az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való joga, másfelől pedig a XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmével.
- [12] Az előbbi Alaptörvényben rögzített jog vonatkozásában sérelmezte, hogy az ítélet a szomszédos – a menekülési utak biztosíthatósága szempontjából kulcsfontosságú – színházépület kapcsán azt állapította meg, hogy az még nem készült el, holott állítása szerint a per során nem volt vitatott, hogy ez az épület is rendelkezett használatbavételi engedéllyel. Ennek az indítványozó érvelése szerint azért volt jelentősége, mert az ilyen szakhatósági engedély az épület biztonságos, rendeltetészerű használatra való alkalmasságát állapítja meg. Az indítványozó szerint az, hogy a Kúria a támadott döntésében a hátrányára értékelte azt a körülményt, hogy a színházépület tulajdonosa – peren kívül – úgy nyilatkozott, hogy a területén keresztül történő menekítéshez nem járul hozzá, a tulajdonhoz való joga sérelmét okozta. Ezzel összefüggésben előadta, hogy a tulajdon nem csak jogokkal, hanem – az Alaptörvényben is rögzítetten – felelősséggel is jár, továbbá, hogy a vonatkozó jogszabályi előírások alapján szükséghelyzetben a tulajdonosnak tűrési kötelezettsége van, ami álláspontja szerint egyúttal más tulajdonosok számára igénybevételi jogosultságot is jelent; mindez együttesen a tulajdonhoz való jog törvényi, szükséges és arányos korlátozásának tekintendő. Erre tekintettel pedig irreleváns a színházépület tulajdonosának ezzel kapcsolatos nyilatkozata, mivel adott esetben, szükséghelyzetben a tulajdonában lévő ingatlan mások élete és javai védelme érdekében igénybe vehető; az ezzel ellentétes nyilatkozatot figyelembe vevő bírói döntés ezért szükségképpen sérti a tulajdonhoz való jogát.
- [13] A tisztességes bírósági eljáráshoz való joga tekintetében sérelmét az indítványozó három okból is megállapíthatónak tartotta. Egyfelől véleménye szerint ügyében sérült az ezen Alaptörvényben rögzített jog részét képező „fegyveregyenlőség elve”, mivel a támadott ítélet nem ismertette, illetve cáfolta meg részletesen az általa benyújtott felülvizsgálati ellenkérelemben részletesen kifejtett érvelést, arról mindössze annyit tartalmaz, hogy az indítványozó a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte. Álláspontja szerint ez a fenti perjogi alapelv sérelmén kívül azt is jelenti, hogy a Kúria az indokolási kötelezettségének nem tett eleget. Másfelől az indítványozó szerint a Kúria ítélete iratellenes is, mivel egyrészt egyes alperesként előadott érveit (a színházépület menekítésre történő igénybevételeivel kapcsolatos perbeli álláspontját), másrészt pedig jogilag jelentős tényeket (az azzal kapcsolatos megállapítás, hogy a színházépület még nem készült el, továbbá a szakhatósági állásfoglalás lajstromszámának és dátumának téves hivatkozása) is iratellenesen tartalmaz. Harmadszor pedig, szintén a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét okozta a Kúriának a korábban megállapított tényállásnak a konkrét ügyben történő felülmérlegelhetőségével kapcsolatos, fentebb ismertetett álláspontja, és a jogerős döntés ezen alapuló, számára hátrányos hatályon kívül helyezése, mivel ez álláspontja szerint valójában a kötött bizonyító erő átlépését és az alsóbb szintű bíróság „szabad mérlegelésű döntésének elvonását” jelentette.
- [14] Az Alaptörvény 28. cikke kapcsán az indítványozó kifejtette, hogy a XIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben általa előadott, a szükséghelyzetre vonatkozó jogi fejtegetésével ellentétes tartalmú bírói döntés sem a józan észnek, sem a közjónak nem felel meg, erkölcsös célt nem szolgál, így az Alaptörvény ezen (jog)értelmezési szabályának sérelmét is megvalósítja. Az indítványozó által szintén megjelölt 25. cikk (1) és (2) bekezdése,

XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdése tekintetében önálló érvelést az indítvány nem tartalmaz.

- [15] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [16] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés) a)–f) pont] az alábbiak szerint tesz eleget.
- [17] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben terjesztette elő. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek (részben) megfelel, mivel megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §); az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [C) cikk (1) bekezdés, XIII. cikk (1) bekezdés, XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdés, valamint 25. cikk (1)–(2) bekezdés, 28. cikk]. Ezek közül a C) cikk (1) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése és a 28. cikk tekintetében a támadott ítélet alaptörvényellenességére vonatkozó okfejtést is tartalmaz; valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a Kúria támadott döntése alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [18] Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (7) bekezdése valamint a 25. cikk (1) és (2) bekezdése bekezdéseinek állított sérelme vonatkozásában alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem adott elő, ezért ezek a hivatkozások nem tesznek eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdése e) pontjában írt feltételnek (a vélt alaptörvényellenességre vonatkozó, megfelelő indokolás). Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ezen alaptörvényi rendelkezések tekintetében, töretlen gyakorlatának megfelelően, érdemben nem vizsgálhatta.
- [19] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése, valamint 28. cikke sérelmére is hivatkozott. Az Alkotmánybíróság ezekkel kapcsolatban ismételten megállapítja, hogy az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasz kizárólag az Alaptörvény azon rendelkezéseire alapítható, amelyek az indítványozó számára jogot biztosítanak. Mivel ezen rendelkezések nem tartalmaznak alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló, Alaptörvényben biztosított jogot, ezért nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdése b) pontjában írt feltételnek (az indítványozó Alaptörvényben biztosított joga sérelmének megjelölése); így érdemi vizsgálat önmagukban ezen alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában sem lenne lefolytatható. Az indítványozó azonban nem önállóan, hanem az Alaptörvény más, alkotmányjogi panasz benyújtását megalapozó, az indítványozóra nézve jogot tartalmazó előírásainak sérelmével összefüggésben állította a fenti rendelkezések sérelmét, így azokat az Alkotmánybíróság – mint az indítványozói érvelés részét képező indokolási elemeket – a megfelelő Alaptörvényben biztosított jog esetleges sérelmének megállapíthatóságával kapcsolatos álláspontja kialakítása során értékelte.
- [20] 3.2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29. § és a 31. § szerinti feltételeket.
- [21] Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó mint az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló bírósági eljárás alperese, nyilvánvalóan érintettnek tekinthető. Az indítványozónak nem áll rendelkezésére további jogorvoslati lehetőség, ezért a panasz az Abtv. 27. § b) pontjában és az Ügyrend 32. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt követelményeknek eleget tesz.
- [22] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel a befogadhatóság tartalmi feltételeivel összefüggésben az indítvánnyal kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [23] A vonatkozó eljárási szabályok értelmében a felülvizsgálati eljárás során bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a rendelkezésre álló iratok alapján dönt a felülvizsgálati kérelem tárgyában. Ezen törvényi rendelkezések kapcsán az ítélezési gyakorlatban kikristályosodott – az indítványozó és a Kúria által egybevégtően idézett és a kapcsolódó kommentárban is megjelenő – általános alapelv alapján a Kúria általában nem, kizárólag a felülvizsgált ítéletben véleménye szerint feltárható iratellenesség, logikai ellentmondás, vagy feltáratlan tényállás esetén állapíthat meg tényállást, vagy veti újra egybe a bizonyítás adatait; azaz csak kivételesen mérlegelheti felül az alsóbb bíróságok mérlegelésének körébe tartozó kérdéseket. Jelen ügyben a Kúria úgy ítélte meg, hogy

a periratok alapján ezen kivételes helyzet megállapítható volt, az ítéleti indokolásban pedig kifejtette a jogerős bírósági ítéletet hatályon kívül helyező döntését álláspontja szerint alátámasztó érveket. Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy a Kúria önmagában azzal, hogy mivel a másodfokú bíróság egyes megállapításait iratellenesnek tartotta, illetve úgy ítélte meg, hogy az ítélet okszerűtlen következtetéseket tartalmaz, indokoltnak tartotta a tényállás felülmérlegelését, nem sértett eljárási szabályt; a kialakult ítélkezési gyakorlattal ellentétesen sem járt el. A szükséges feltétel(ek)nek az adott egyedi ügyekben való megállapíthatósága tekintetében a döntés meghozatala a Kúria hatáskörébe tartozik. A Kúria tehát egy ilyen tartalmú döntéssel nem von el az alsóbb fokú bíróságok mérlegelési jogkörére törvényben biztosított hatáskört, mindössze – a saját hatáskörébe tartozó – azon kérdésben foglal állást, hogy az előtte fekvő ügyben fennállnak-e azok a (kivételes és szűk körben meghatározott) feltételek, amely a felülvizsgálni kért bírói döntés szélesebb körű felülbírálatát teszik lehetővé. Ez a kérdés ilyen módon egyúttal a rendes bíróság (a Kúria) által eldöntendő ténybeli és (szak) jogi kérdésnek is minősül, és mint ilyen, önmagában nem vet fel egy adott ítélet kapcsán alkotmányossági problémát; illetve az e tekintetben meghozott döntés felülbírálatára az Alkotmánybíróság nem rendelkezik hatáskörrel. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata alapján ugyanis „a tényállás megállapítása, a bizonyítási eljárás, ezen belül is a bizonyítékok értékelése az eljáró bíróságok ítélkező tevékenységének részét képezi. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján azonban az Alkotmánybíróságnak nem feladata a konkrét jogvitákban való ítélkezés, kizárólag arra van hatásköre, hogy alkotmányossági szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést, és kiküszöbölje az azt érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]; 3014/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [14]; 3029/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [16]}.” {Lásd pl.: 3247/2018. (VII. 11.) AB végzés, Indokolás [16]} Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványnak a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmével összefüggő, „a kötött bizonyító erő átlépése, a szabad mérlegelésű döntés elvonása” kapcsán előadott eleme (Indítvány III. 3. pont) tekintetében érdemi vizsgálatot nem folytathatott.

- [24] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria támadott döntése nemcsak a jogerős döntést hozó bíróság mérlegelési jogkörére vonatkozó előírások sérelmét okozta, hanem az egyben – a hatalommegosztás elvét sértő módon – az arra hatáskörrel rendelkező és illetékes szakhatóság által állásfoglalás formájában kiadott hozzájárulás, mint hatósági döntés polgári peres eljárásban meg nem engedett felülbírálatát is megvalósította. Ezt az indítványozó egyes alaptörvényben rögzített jogai (tulajdonhoz való jog, tisztességes bírósági eljáráshoz való jog) sérelmével is összefüggésbe hozta. Az ezzel kapcsolatos indítványozói érveléssel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló iratokból megállapította, hogy a Kúria ítélete a szakhatósági hozzájárulást – az indítványozó állításával ellentétben – nem bírálta felül. A támadott döntésében a Kúria valójában az illetékes Katasztrófavédelmi Igazgatóság által kiadott állásfoglalás tartalmát megvizsgálva – de azt meg nem változtatva – mindössze azt határozta meg, hogy a hatóság által a hozzájárulás feltételül meghatározott egyes kikötéseknek a felek közötti jogvita eldöntése szempontjából milyen (az indítványozóra nézve végül kétség kívül hátrányos) jogi relevanciája van. Ez azonban az Alkotmánybíróság megítélése szerint szintén a bíróságok ítélkezési tevékenységének részét képező polgári jogi szakkérdésnek tekinthető, amelynek felülmérlegelésére a fentebb idézett töretlen gyakorlatának megfelelően nem rendelkezik hatáskörrel. Erre tekintettel az indítványnak a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelmével és a tulajdonhoz való jogának [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés] – a szükséghelyzet polgári jogi szabályainak hivatkozása mellett előadott – sérelmével kapcsolatos eleme tekintetében az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálatot nem folytathatott.
- [25] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga tekintetében sérelmezte továbbá, hogy a Kúria támadott ítélete nem részletezte a felülvizsgálati ellenkérelmét és az abban foglalt érveivel kapcsolatos bírói álláspontot, azzal kapcsolatban mindössze annyit tartalmazott, hogy az indítványozó a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte. Ezt az indítványozó az ítéleti indokolás érdemi hiányaként értékelte.
- [26] Az Alkotmánybíróság korábban már foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy mennyiben befolyásolja a Kúria indokolási kötelezettsége teljesítésének megítélését a felülvizsgálati döntések tekintetében az, hogy a felülvizsgálati kérelemmel vagy a felülvizsgálati ellenkérelemmel kapcsolatos az alkotmányjogi panasz az indokolás hiányán alapuló érvelése. Ennek során az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az eljárási szabályok alapján a Kúria egyrészt a felülvizsgálati kérelemben foglaltakhoz kötött eljárásban, a másrészt pedig a felülvizsgálati kérelem tárgyában dönt; az esetlegesen előterjesztett ellenkérelemtől, az abban foglalt egyes jogi érvekről (külön) nem kell határoznia. Erre tekintettel az indokolt bírói döntéshez való joggal összefüggésben – bár a Kúria ítéletéből nyilvánvalóan a felülvizsgálati ellenkérelmek lényegi tartalmának is ki kell derülnie, illetve az azokban foglalt

érveket döntése során a Kúria nem hagyhatja figyelmen kívül – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből nem vezethető le az a követelmény, hogy a Kúriának a felülvizsgálati ellenkérelmet ugyanolyan részletesen kellene a Kúriának ismertetnie (vagy akár az abban felhozott érveket külön is elbírálnia), mint teszi azt a felülvizsgálati kérelem esetében. Erre tekintettel a Kúria indokolási kötelezettségének megsértése abban az esetben sem állapítható meg, ha a felülvizsgálati ellenkérelemben foglaltakat ugyan részletezően (és akár az ügyleírás önállóan is megjelenő elemeként) nem foglalja ugyan össze, de az abban előadott érveket a felülvizsgálati kérelem tárgyában történő döntésével kapcsolatos jogi érvelése körében megjeleníti, és döntése kialakítása során nem hagyja figyelmen kívül {vö.: 3150/2019. (VI. 26.) AB határozat, Indokolás [38]–[40]}.

- [27] Mindazonáltal az Alkotmánybíróság tanulmányozta a periratok között fellelhető felülvizsgálati ellenkérelmet és megállapította, hogy az abban kifejtett érvek elsősorban a tényállási és bizonyítékértékelési kérdések felülvizsgálati eljárásban történő felülbírálatának kizártságával kapcsolatos – a támadott ítéletben és az alkotmányjogi panasz indítványban is megjelenő – érvelést, valamint az indítványozó azon álláspontjának alátámasztására irányuló érveket tartalmazta, miszerint nem teljesített hibásan, ezért a bérló nem élhetett volna jogszerűen az azonnali hatályú felmondás jogával; őt kellékszavatossággal kapcsolatos igény sem illette meg; és eljárása egyébként is sértette a kellékszavatossági jogok sorrendjére vonatkozó jogszabályi előírásokat is. Mindezek alapján megállapítható volt, hogy a felülvizsgálati ellenkérelem különböző elemei – ugyan nem annak összefoglaló jellegű ismertetése révén, de – a támadott ítélet indokolásában említésre és elbírálásra kerültek. A Kúria az indokolásban számot adott arról, hogy döntését milyen érvekre alapította. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság – tekintettel az általa korábban kifejtett azon gyakorlatára is, miszerint „az Alkotmánybíróság [...] a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon” {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]} – úgy ítélte meg, hogy az indítványozónak az indokolás hiányával kapcsolatos érvei nem vetnek fel a támadott döntéssel szemben annak alaptörvény-ellenességére utaló kételyt, így azok alapján a jelen ügyben érdemi vizsgálat nem folytatható le.
- [28] A tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelme kapcsán az indítványozó előadta továbbá azt is, hogy véleménye szerint az ítélet iratellenes, mivel „helytelenül, iratellenes módon hivatkozik alperes egyes jelentős perbeli érveire, állításaira”, illetve jogilag jelentős tényekre iratellenesen hivatkozik. Előbbi iratellenességgel összefüggésben a szomszédos színházépületen keresztül történő menekítés fizikai biztosíthatóságával kapcsolatban a perben kifejtett álláspontját, míg utóbbival összefüggésben az ügyben releváns szakhatósági állásfoglalás téves hivatkozását jelölte meg. Ezekkel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy egyik esetleges tévedés sem tekinthető a bírói döntést érdemben befolyásoló, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű hiányosságnak (Abtv. 29. §). A Kúria jogi álláspontja ugyanis nem az indítványozó perbeli álláspontján, sőt még csak nem is a színházon keresztül történő menekítés fizikai megvalósíthatatlanságán alapult, hanem azon, hogy a hozzájárulásban foglalt kikötések szerinti engedélyeztetéshez szükséges feltételeknek – melyeket a Kúria szerint a felek a szerződéskötéskor adottak tekintettek – már a teljesítés időpontjában fenn kellett volna állnia, ami nem valósult meg; az további jelentős átalakításokat igényelt volna. Mindezek hiányában viszont a Kúria megítélése szerint az indítványozó hibásan teljesített, a bérleti szerződésben foglaltak értelmezése alapján pedig megállapította, hogy az abban foglalt felmondási ok megvalósult, a bérló pedig a felek írásban rögzített megállapodása alapján jogszerűen járt el, amikor az azonnali hatályú felmondás jogával élt; azt ugyanis a bérleti szerződés súlyos szerződésszegés esetére lehetővé tette számára.
- [29] Ugyanígy nem tárt fel az Alkotmánybíróság a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést annak kapcsán sem, hogy a támadott ítélet egy ízben tévesen jelölte meg a perben érintett szakhatósági állásfoglalás dátumát és lajstromszámát. Egyrészt az ítéleti indokolás „A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás” című ismertető részében a dátum helyesen szerepel, másrészt az állásfoglalás tartalmára az ítélet helytállóan, az indítványozó által előadottakkal egybehangzó tartalommal hivatkozik, így a jelen ügyben nem merült fel olyan adat, amely arra utalna, hogy a döntés indokolása a felek számára ismeretlen, vagy nem beazonosítható okirati bizonyítékon alapulna, vagy ilyenre utalna.
- [30] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott bírósági döntésben foglaltakkal kapcsolatban az indítványozó által előadott érvek egyike alapján sem volt feltárható a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi kérdés, ezek hiányában viszont az indítvány valójában a Kúria döntésének szakjogi, illetve törvényességi kérdésekben való felülbírálatára irányul. Mivel az indítvány a fentiek értelmében nem felel meg az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása tekintetében

a törvényben (vagylagosan) előírt tartalmi feltételek egyikének sem, az Alkotmánybíróság – mint minden szakjogi, törvényességi felülbírálatra irányuló indítvány kapcsán – ismételten rámutat arra, hogy „[s]em a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” (elsőként lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]).

- [31] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában, illetve részben az 52. § (1b) bekezdés *b*) és *e*) pontjában írott feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1618/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3249/2019. (X. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.638/2017/11. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A felszámolás alatt álló HÚSLÚD Mezőgazdasági és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: indítványozó) felszámolója jogi képviselő útján (dr. Apor Roland ügyvéd) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.638/2017/11. számú, valamint a Debreceni Ítéltábla Fpkhf.III.30.128/2017/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az indítvány benyújtására alapul szolgáló ügynek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] Az (akkor még felszámolás alatt nem álló) indítványozó egy másik, felszámolás alatt álló gazdasági társaság (a továbbiakban: adós) felszámolója felé hitelezői igényt jelentett be szerződésszegés miatti kártérítés, ennek késedelmi kamatai, az adós által korábban késedelmesen megfizetett számlák utáni késedelmi kamat, ügyvédi költség és regisztrációs díj címén, összességében mintegy 128 millió forint értékben. A felszámoló a bejelentett hitelezői igényt nem ismerte el, ezért azt 2016. január 27-én elbírálás végett beterjesztette az elsőfokon eljáró Debreceni Törvényszékhez.
- [4] A vitatott igény elbírálására irányuló eljárás alatt 2016. május 31-én az adós egyezséget kötött a hitelezőivel, mely a felülvizsgálati kérelem alapján eljáró Kúria 2016. december 15-én hozott végzése következtében jóváhagyásra került, az adós felszámolása iránti eljárás befejeződött; ez 2017. január 10-én a cégnyilvántartásba is bejegyzésre került.
- [5] A Debreceni Törvényszék 2017. január 19-én kelt végzésével a hitelezői igénybejelentést elutasította. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Debreceni Ítéltábla a hitelező vitatott igénybejelentésével kapcsolatos eljárást megszüntette. A bíróság rögzítette, hogy az adós felszámolása iránti hitelezői kérelem előterjesztésének időpontjára tekintettel a 2015. március 17. napján hatályos a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) rendelkezéseit kell az eljárás során alkalmazni. A bíróság – elemezve a Cstv.-ben szabályozott hitelezői igény elbírálásának intézményét – arra a következtetésre jutott, hogy annak célja az, hogy „az adóssal szemben a felszámolási eljárásban igényét érvényesíteni kívánó fél és a felszámoló között az igény megalapozottsága tekintetében keletkezett jogvitát a felszámolási eljárásban a bíróság bírálja el, és az igénye el nem ismerése miatt a jogsérelmet szenvedett felet a felszámolóval szemben jogvédelemben részesítse”. Ennek következtében, ha az adós elleni felszámolási eljárás jogerősen megszűnik, „akkor a vitatott hitelezői igény elbírálása iránti eljárás sem folytatható, annak ugyanis feltétele a jogerősen elrendelt felszámolási eljárás folyamatban léte”.
- [6] Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a Debreceni Ítéltábla jogerős végzését, annak helyes indokaira tekintettel, hatályában fenntartotta. A Kúria végzése utalt arra, hogy hivatalos tudomása szerint „az egyezés tartalmazza az adós kötelezettségvállalását: a vitatott hitelezői igény jogosultjai részére a jogerős bírósági határozatban foglalt fizetési kötelezettségét teljesíti, s addig, amíg a vitatott hitelezői igény elbírálása tárgyában jogerős bírósági határozat meghozatalára nem kerül sor, a vitatott hitelezőknek járó, saját csoportja szerinti kielégítésének megfelelő összeget elkülönítetten kezel a Cstv. 44. § (3) és (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően. Nem vitásan ez a kötelezettség az adóst nemcsak abban az esetben terheli, ha a felszámolási eljárás során megindult, vitatott igény elbírálására irányuló eljárásban születik érdemi határozat, hiszen ez

az eljárás – a fentiekben kifejtettek miatt – az egyezség jogerős jóváhagyása és a felszámolási eljárás miatt már nem folytatódhat (ezt maga az egyezség eredményezi). Ugyanakkor vitatott igény esetén – ha a felszámolási eljárás befejezésére jóváhagyott egyezség miatt kerül sor – a hitelező nincs elzárva attól, hogy az adóssal szembeni követelését peres eljárásban érvényesítse. Az adósnak a követelés jogerős érdemi elbírálása után kell a hitelezőnek az egyezségben meghatározott arányú követelését teljesítenie.”

- [7] 3. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát; nézete szerint a Kúria, valamint a Debreceni Ítéltábla – a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény rendelkezései értelmében érdemi döntésnek minősülő – végzése ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével. Az indítványozó azt kifogásolta, hogy a bíróságok érdemben nem vizsgálták meg a fellebbezését, hanem a vitatott hitelezői igényével kapcsolatos eljárást megszüntették; ilyen tartalmú döntések meghozatalára pedig nem lett volna lehetőségük.
- [8] Az indítványozó hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a bírói döntéssel szemben igénybe vehető jogorvoslat esetén alaptörvényi szinten érvényesül az a követelmény, hogy a jogvédelemnek hatékonynak kell lennie és a jogorvoslat képes kell hogy legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. Nézete szerint a bíróságok végzései a Cstv. 44. § (3)–(4) bekezdéseinek, a 45/A. § (1) bekezdésének és a 46. § (6) bekezdésének *contra legem* alkalmazásával utasították el érdemi vizsgálat nélkül a fellebbezését és szüntették meg a vitatott hitelezői igényével kapcsolatos eljárást. Ezzel Alaptörvénybe ütköző módon megfosztották őt attól a jogától, hogy hatékony jogorvoslattal éljen a jogos érdekeit sértő döntéssel szemben. Az indítványozó álláspontja szerint – szemben a vitatott bírósági végzésekben foglaltakkal – a vitatott hitelezői igény elbírálásának nem feltétele a jogerősen elrendelt felszámolási eljárás folyamatban léte, azt a felszámolás jogerős befejezését követően is el lehet és el is kell bírálni. Hivatkozott továbbá a Cstv. 2017. július 1-jétől hatályos (a felszámolási zárómérleg elkészítésével kapcsolatos) 52. § (2) bekezdésének új szövegére, melynek megalkotására a módosító törvényjavaslat miniszteri indokolása szerint „a Cstv.-ben található joghézagok, illetve ellentmondások megszüntetése érdekében, a joggyakorlat tapasztalatai alapján (!) került sor”. Az indítványozó nézete szerint elveszett a jogorvoslathoz való joga, mivel az elsőfokú végzés ellen benyújtott fellebbezése érdemben nem került elbírálásra.
- [9] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt jogának sérelmével kapcsolatban az indítványozó kifejtette, hogy álláspontja szerint eleve nem lehet tisztességes az az eljárás, amely megfoszt valakit a hatékony jogorvoslat lehetőségétől, ezért a jogorvoslathoz való jogának sérelmével összefüggésben a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga is sérült. A Kúria a Cstv. *contra legem* alkalmazásával hagyta helyben a másodfokú végzést, ez pedig az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével is ellentétes. Az indítványozó nézete szerint az is megalopozza a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának a sérelmét, hogy a Kúria az általa bemutatott következetes bírói gyakorlatot indokolás nélkül figyelmen kívül hagyta és azzal teljesen ellentétes jogalkalmazással utasította el a felülvizsgálati kérelmét. Ezzel sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított, indokolt döntéshez való joga.
- [10] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A testület megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt feltételeknek, a támadott végzéseket az Alkotmánybíróság eljárásában eljárást lezáró döntéseknek kell tekinteni, az indítványozó érintettnek tekintendő és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [11] 4.1. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hivatkozik arra az évek óta folytatott és az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésére visszavezethető, következetes gyakorlatára, amely szerint – mivel a testület „az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve”, ezért – eljárása során nem vizsgálhatja felül a támadott bírói döntés jog-, illetve törvényszerűségét. Ezt már csak azért sem teheti meg, mert ez esetben az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdése szerint a bíróságok számára megfogalmazott, a 25. cikk (2) bekezdésében konkretizált igazságszolgáltatási hatáskörben, következőképpen alaptörvény-ellenesen járna el. Ezért „[ö]nmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]} „Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény

összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; [...]}. {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]} „Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíró« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {először lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}.

- [12] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában mind az Alaptörvény XXVIII. cikk (7), mind az (1) bekezdéséhez kapcsolódóan a Kúria, illetve a Debreceni Ítéltábla törvényértelmezését (konkrétan a Cstv. egyes rendelkezéseinek értelmezését) vitatta. A bíróságok jogértelmezése szerint a hitelezői igény benyújtásának alapjául szolgáló igények (jelen esetben szerződésszegéssel okozott kár és járulékai megtérítésére irányuló igény) a felszámolási eljárás – egyezséggel történő – lezárását követően hitelezői igényként már nem, hanem csak külön peres eljárásban érvényesíthetők. Az indítványozó álláspontja ezzel szemben az, hogy a felszámolási eljárás lezárásától függetlenül, a vitatott hitelezői igénybejelentéssel kapcsolatos nemperes eljárásban kell a bíróságoknak dönteniük a kártérítésről (mint bejelentett hitelezői igényről).
- [13] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítvány lényegében olyan, a bíróságok jogalkalmazási és törvényértelmezési hatáskörébe tartozó kérdést vitat, amelyet az Alkotmánybíróság – a korábbiakban idézett határozataiból is kitűnően – nem bírálhat felül. A bíróságok részletes indokolással támasztották alá jogi álláspontjukat, melyből kitűnően az indítványozó nincs elzárva attól, hogy az eredeti igényét – más perben – érvényesítse; az ennek megtérítésére szolgáló pénzeszközöket pedig az érdemi döntés meghozataláig elkülönítetten kell az adósnak kezelnie.
- [14] Az Alkotmánybíróság megjegyzi: önmagában az, ha a fellebbezés vagy felülvizsgálat folytán eljáró bíróságok azt észlelik, hogy az eljárás megszüntetésének van vagy lett volna helye és az eljárást megszüntetik, és így a fellebbezés, illetve a felülvizsgálati kérelem nem kerül érdemi elbírálásra, nem jelenti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslatihoz való jog sérelmét.
- [15] Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 27. §-ára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*) pontjára tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1268/2018.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtktára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Papp Tibor ügyvezető
HU ISSN 2062–9273